

NUMĂR SPECIAL DEDICAT

ZILELOR
„REVISTEI
NOASTRE”

(16-20 noiembrie 1987)

PUBLICAȚIE A LICEILOR LICEULUI „UNIREA” FOCȘANI

ANUL XVII
(SERIE NOUĂ)

NR. 134-136

1988
IAN.-MARTIE

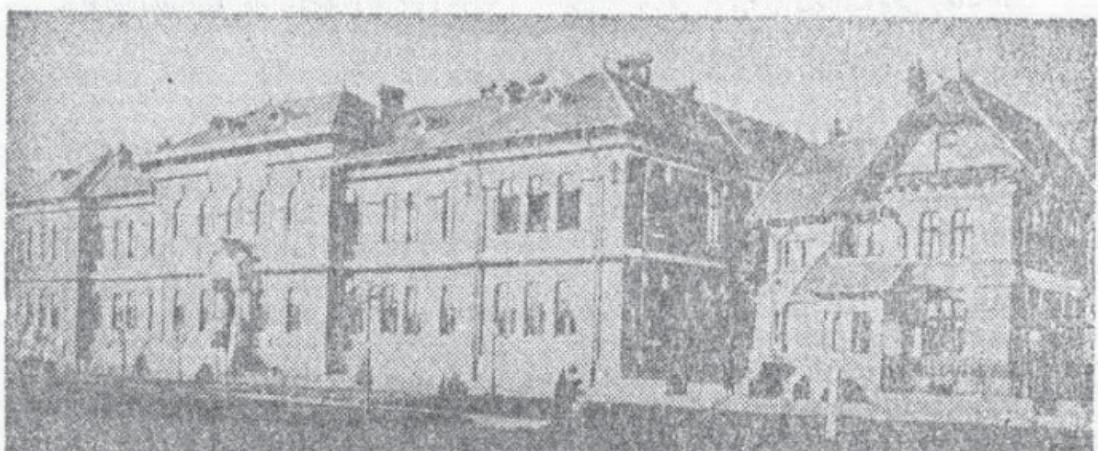
REVISTA NOASTRĂ

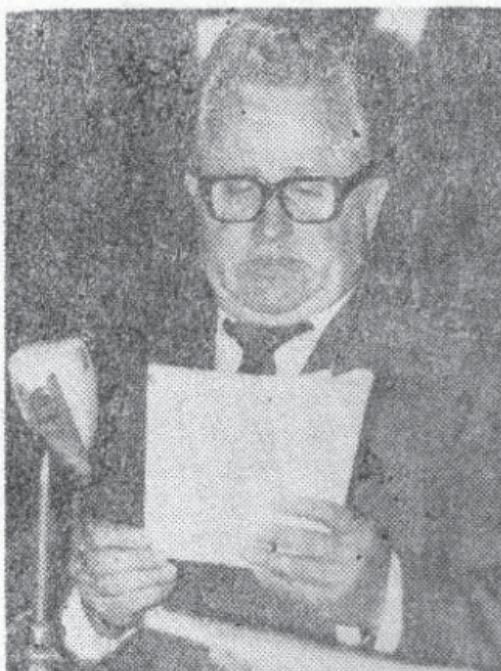
PUBLICAȚIE A ELEVILOR LICEULUI „UNIREA” DIN FOCSANI,
FONDATĂ ÎN 1912,
DISTINSĂ, ÎN CADRUL CONCURSULUI NAȚIONAL
AL PRESEI ȘCOLARE, CU PREMIUL I, ÎN 1978 ȘI ÎN 1981,
CU „PREMIUL SPECIAL AL JURIULUI
PENTRU CEA MAI BUNĂ REVISTĂ ȘCOLARĂ DIN ȚARĂ”,
ÎN 1979, ȘI CU „DIPLOMA DE ONOARE”, ÎN 1987,
ÎNREGISTRATĂ LA U.N.E.S.C.O. ÎN 1980

Fondator : prof. Dimitrie PAPADOPOL

Coordonator : prof. Petrace DIMA

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

Prof.
Petrache DIMA :

LA ANIVERSARĂ

Mult stimață tovarășă prim-secretar Niculina MORARU,
 Mult stimați oaspeți din țară și de peste hotare,
 Dragi elevi, colaboratori și cititori,
 Ieri, 15 noiembrie 1987, s-au împlinit trei sferturi de veac
 de când s-a aprins făclia pe care o sărbătorim astăzi.

Atunci, de sub teascul Tipografiei Alexandru Codreanu din Focșani, ieșea în lume o publicație școlară modestă și din punct de vedere al conținutului și din punct de vedere grafic. Avea 16 pagini, format caiet și era tipărită pe hîrtie obișnuită. În fruntea colectivului redațional era profesorul de limba germană, Dimitrie Papadopol, care, în „Cuvînt înainte”, îndemna „întreaga școlărime să ia parte, cu inima deschisă, la munca comună împreună cu colegii lor” la realizarea revistei. „În acest chip – motiva fondatorul – va fi la îndemâna tuturor să aducă la cunoștința colegilor de oriunde, ceea ce cred și simt, vor stabili între ei o scară a valorilor, se vor deprinde a minui condeiul, iar mai tîrziu, pe băncile universităților, se vor recunoaște ca tovarăși de idei”.

Acesta nu era singurul pas care se făcea la Liceul „Unirea”.

În afara primului „Anuar” apărut la sfîrșitul secolului trecut, la 1 septembrie 1900, o dată cu mutarea școlii în localul actual, s-a imprimat și cel dintîi număr al celei dintîi publicații școlare de aici : „Revista Liceului «Unirea» din Focșani”. Informații despre ea am găsit în lucrările documentare consultate, însă în arhiva noastră, pînă de curînd, nu s-a mai păstrat nici un exemplar. Cunoscutul colecționar de carte rară, Ion Rogojanu, născut la Coftiști (Vrancea) și prezent în sală, ne-a produs o mare bucurie, trimișindu-ne chiar nr. 1, din „Precuvîntarea” căruia cităm :

"REVISTA NOASTRĂ" - 75

"Acum, cu ocazia strămutării liceului în noul său locaș și odată cu aranjamentul sistematic al bibliotecii lui, corpul profesoral de la acest liceu face o nouă încercare, pune un nou pas înainte, înființând această revistă care va purta numele de: "Revista Liceului „Unirea" din Focșani".

Ea urmăresce un dublu scop: cultura generală și cultura didactică^{*)}. (Rămîne ca, într-un serial dedicat tipăriturilor scoase de școală noastră să-i facem, în urma consultării colectiei aflate la Biblioteca Academiei, o prezentare mai amplă).

Întorcîndu-ne la seria veche, constatăm că, după un an, prof. Papadopol se transferă la București, iar la conducerea „Revistei noastre" vin profesorii Constantin Chifu și Constantin I. Bondescu, care îi prelungesc viața pînă la 15 mai 1914.

Din cele 32 de numere ale primei serii, mai valoroase ni se par cele scoase de Dimitrie Papadopol. El are meritul de a-l fi debutat pe Victor Ion Popa, care, în 1912, era elev al Liceului Internat din Iași, debut ce a deschis porțile intrării revistei în istoria literaturii române.

Autorul „Mușcatei din fereastră" a publicat în mai multe nu-

^{*)}

Stimate profesor Petrache Dima,

Primiți, vă rog, pentru biblioteca „Revistei noastre", primul număr al publicației „Revista Liceului „Unirea" din Focșani" (septembrie—noiembrie 1900), exemplar rarissim, cu satisfacția de a remarcă că, așa cum se poate afla citind prefața revistei, gîndul corpului profesoral al Liceului „Unirea", de la începutul secolului al XX-lea este transpus în faptă de actuala revistă a liceului.

Am putea spune, aşadar, motivați de fapte, că în 1987, s-au împlinit 87 de ani de la editarea primei reviste școlare de către Liceul „Unirea" din Focșani.

Dumneavoastră și revistei pe care o conduceți vă urez din inimă „La mulți ani!"

Ion C. Roqojanu

ANUL I Nr. 1.

SEPTEMBRIE 1900.

**REVISTA
LICEULUI „UNIREA" DIN FOCSANI**

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

► mere poeziile : „Liniște” (aceasta semnată cu pseudonimul Gh. A. Hamza), „În Bosfor”, „Apus”, „Pastel”, „Românul nu pierde” și o proză scurtă, „Dușmanul meu”.

La 5 noiembrie 1914, un colectiv redațional condus de V.V. Haneș (fratele istoricului literar P.V. Haneș) își schimbă titlul în „Propășirea”, sub care va apărea pînă în pragul intrării României în primul măcel mondial.

Aproape șase decenii mai tîrziu, mai exact în ianuarie 1972, revista reînvie cu vechiul titlu de glorie, glorie care i-a fost sporită printr-o muncă îndîrjită, sisifică, dusă de un colectiv redațional împrospătat în fiecare toamnă cu forțe tinere și sprijinit de organele locale de partid și de stat – doavadă și prezența tovarășei Niculina MORARU, membru al C.C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului Județean Vrancea al P.C.R., de unii dintre cei mai de seamă cărturari ai țării, din rîndurile lor astăzi participînd tovarășii profesori universitari Constantin CIOPRAGA, Gheorghe BULGAR și Gavril ISTRATE, precum și de unele personalități culturale și științifice de peste hotare, domnul profesor Sumiya HARUYA din îndepărtata și miraculoasa Japonie fiind de față.

Noua istorie a revistei poate să facă obiectul unei cărți (și-l va face!). Și pînă acum, ea a fost folosită ca sursă de informații pentru unele lucrări de doctorat sau de licență, iar un coleg, prof. Culijă Ușurelu, a obținut gradul I în învățămînt cu o teză despre ea.

În intervenția mea de astăzi, voi aminti cîteva dintre problemele și momentele ei cardinale.

Mai întîi, aş vrea să precizez că ea s-a voit o tribună a tinerelor talente, fapt demonstrat de girul pe care l-am acordat celor peste 600 de copii din România, care și-au văzut semnatura sub primele lor încercări poetice sau epice, sub însemnări de călătorie, articole pe teme literare, culturale și științifice, medalioane, probleme de matematică, desene, fotografii etc.

În același timp, ne-am străduit să facem și un act de cultu-

Expoziția documentară a „Revistei noastre”

"REVISTA NOASTRĂ" - 75

ră, dându-i astfel o deschidere națională, iar în ultimii ani și una internațională.

De la număr la număr, a sporit complexitatea tematică și o dată cu ea au crescut numărul paginilor și tirajul : de la 16 pagini cât avea nr. 1 din 1972, a ajuns acum la 80 ; de la 1100 de exemplare în ianuarie 1972, la 10 000 de exemplare astăzi; de la difuzarea locală de acum aproape 16 ani, la cea internațională din ultimul deceniu.

Seria veche a ieșit, așa cum arătam mai înainte, în 32 de numere ; cea nouă a depășit-o cu 100. Numărul omagial poartă numărul 133.

„Revista noastră” s-a implicat și în organizarea unor manifestări culturale și științifice de interes local sau național, a unui mare număr de excursii literare, cu care ocazie am străbătut peste 10 000 de km, în țară și peste hotare, a contribuit la valorificarea moștenirii noastre spirituale, a readus la matcă pe unii dintre cei mai de seamă fii ai acestor mirifice și legendare locuri.

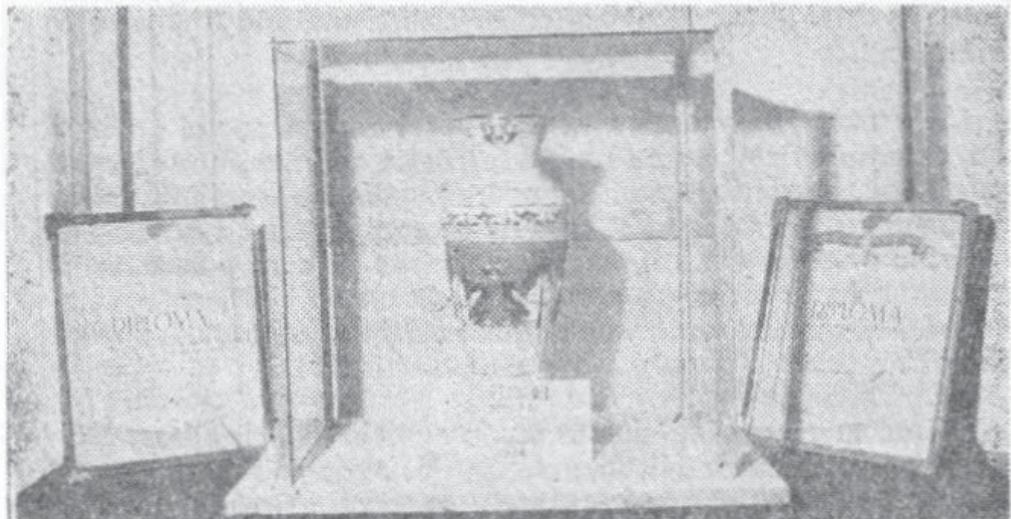
Strădaniile noastre au fost răsplătite cu trei premii republikești obținute în 1978, 1979 și 1981, cu „Diploma de onoare” în 1987, iar cel care vă vorbește a fost distins cu Ordinul Meritul Cultural. În 1980, „Revista noastră” a fost înregistrată la UNESCO.

În coloanele ei, se oglindesc multe dintre evenimentele politice, literare, culturale, artistice și științifice ale României contemporane, revista devenind, cum lesne se observă, o cronică vie a vieții noastre spirituale.

Iată de ce manifestările dedicate ei au căpătat proporții naționale.

Deschiderea a focem cu ziua consacrată geniului nostru tutelar, Mihai Eminescu.

Limba română căreia el i-a dat străluciri de diamant face obiectul zilei a II-a. Mîine, deci, îi vom audia pe acad. Ion COTEANU și dr. Mioara AVRAM.

Trofeele „Revistei noastre”

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

► Aspecte ale istoriei patriei vor fi sintetizate în ziua a III-a de conf. univ. dr. Constantin BUŞE, fost elev al Liceului „Unirea”, și de conf. univ. dr. Ioan SCURTU.

Din cadrul științelor exacte am ales o disciplină la ordinea zilei pe plan mondial : cibernetica printre ai cărei precuitori s-a numărat și Ștefan Odobleja. Joi, 19 noiembrie, ziua consacrată ei, vor fi prezenți prof. dr. doc. ing. Edmond NICOLAU, prof. univ. dr. Cesar BUDA și ing. Mircea DUZINEANU.

Vineri, 20 noiembrie, vom încheia rotund cu două manifestări : una consacrată artelor plastice (e vorba de vernisajul expoziției de acuarele „Flori și anotimpuri” a profesorei Valeria POPESCU) și alta muzicii (spectacol susținut de corul de cameră „Pastorala”, dirijat de prof. Dumitru SÂNDULACHE).

Cu acest prilej, am tipărit : un număr special, o diplomă de onoare, un plic filatelic, un program, un afiș și o agenda. Setul de materiale jubiliare mai cuprinde o pungă de plastic și o placă pe care sunt imprimate însemnele momentului sărbătoresc pe care îl trăim.

În holul central al liceului, ați vizitat astăzi expoziția documentară a „Revistei noastre”, expoziția de carte rară EMINESCU și desene realizate de Aurel Bordenache pe marginea operei poetului național, expoziție organizată cu concursul colecționarilor Ion Rogojanu și Dumitru Grumăzescu, expoziția de filatelie prezentată de Cercul filatelic „Unirea” din Focșani.

Că „Revista noastră” a intrat profund în conștiința cititorilor constituie un fapt demonstrat și de participarea unui public așezat de larg la clipa aniversară de astăzi, de numeroasele ecouri oglindite în presa națională și internațională sau răspândite în eter de posturile românești de radio și televiziune.

Am spus-o și-o spunem deschis : toate acestea ne stimulează, dar ne și obligă.

Niciodată n-am fost și nu vom fi pe deplin mulțumiți de calitatea revistei. Această nemulțumire este și motorul urcușului ei neîntrerupt.

*

Și pentru că în continuare vom vorbi despre poetul nepereche, aș vrea să subliniez cu mîndrile faptul că „Revista noastră”, seria nouă, i-a dedicat mai în fiecare număr, fie studii, fie creații semnate de începători sau de consacrați. Prezența acestor evocări în paginile ei va fi tema unei sinteze pe care o vom include în numărul special pe care-l vom scoate în 1989, cu prilejul împlinirii unui veac de la trecerea în neființă a autorului „Luceafărului”.

*

Și acum vă cer îngăduința ca, în numele dv., să adresez tovarăsei prim-secretar Niculina MORARU, prietenă devotată a „Revistei noastre”, rugămintea de a ne mărturisi gîndurile sale cu ocazia acestui moment sărbătoresc.

Un emoționant eveniment spiritual!

Niculina MORARU,
prim-secretar al Comitetului Județean
Vrancea al P.C.R.

Stimați oaspeți, dragi elevi, trăim astăzi o sărbătoare deosebită în județul nostru, în municipiul Focșani și în Liceul "Unirea", instituție de învățămînt, care a constituit lăcașul pionieratului culturii vrîncene și chiar naționale. În această școală, au învățat foarte multe personalități românești, care s-au afirmat în toate domeniile de activitate.

Cu un asemenea potențial intelectual, nu putea să nu dea la lveală și-o serie de publicații amintite aici, între care la loc de cinste se află „Revista noastră”, fondată cu 75 de ani în urmă.

Cu prilejul dublului el jubileu — deci, trei sferturi de veac de la apariția primului număr și 15 ani de la reluarea tradiției —, în numele Biroului Comitetului Județean Vrancea al P.C.R. și al Comitetului executiv al Consiliului Popular Județean Vrancea, doresc să-i transmit cele mai calde felicitări, pentru rezultatele de excepție pe care le-a înregistrat în redactarea și îmbogățirea conținutului, pentru faima națională, căt și pentru cea internațională.

Nu este numai o revistă literară, este o revistă multilaterală, o publicație care se înscrie în exigențele formulate de secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae CEAUȘESCU, care, la deschiderea anului școlar 1987—1988, arăta că toate cadrele didactice au misiunea nobilă de a spori aportul la formarea generației viitoare, a constructorilor de mîne al socialismului și comunismului pe pămîntul României. În acest spirit, apreciem, din adîncul inimii, activitatea entuziasmului colectiv redațional condus de profesorul Petru Dima. Fac această apreciere, deoarece, stimați tovarăși, este greu să începi ceva, dar este și mai greu să-l continui. Prin munca neobosită a acestui colectiv, de peste 15 ani apare fără întrerupere seria nouă a „Revistei noastre”, care, prin conținutul divers și aspectul grafic tot mai interesant de la un număr la altul, s-a impus în peisajul publicistic al jîril.

Aș dori din tot sufletul ca preocuparea tovarășului profesor Petru Dima și a cadrelor didactice de la Liceul "Unirea" să stimuleze și să ambiționeze și conducerile celorlalte școli din municipiul Focșani și județul Vrancea, în direcția desfășurării unor activități multiple, menite să contribuie la formarea viguroasă a tinerei generații. În această privință, disponem de condiții minunate. Datoria noastră este să le folosim cu maximă eficiență!

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

De asemenea, sănt bucuroasă că în multe domenii de activitate importante ale țării noastre lucrează și foarte multe personalități din Vrancea, care au învățat în acest liceu, unele dintre ele fiind prezente și la festivitatea de față. Le invităm să scrie și despre înfăptuirile de aici, despre acest județ care reprezintă în miniatură România, cu toate formele ei de relief, cu oameni deosebit de harnici și viteji, care au știut să scrie cu singe, pentru prima dată în istoria țării : „Pe aici nu se trece !“

Reamintesc aceste momente, pentru că în 1987 am sărbătorit 70 de ani de la victoria de la Mărășesti. Îi rugăm pe organizatori să includă în program și vizitarea Mausoleului și a Muzeului de la Mărășesti, unde sănt expuse o serie de documente, unele inedite, de mare valoare.

Programul manifestărilor dedicate evenimentului pe care-l trăim astăzi este la înălțimea prestigilului „Revistei noastre”. Vă urez succes deplin în desfășurarea lor !

Doresc din tot sufletul ca această dragoste de cultură să se dezvolte și să cuprindă inimile tuturor !

Așteptăm ca tovarășul profesor Petrache Dima să ne invite și la centenarul revistei.

Aspect din expoziția „Revistei noastre”

16 XI '87 – ZI DEDICATĂ LUI EMINESCU

Prof.
Sumiya HARUYA:

Literatura română în Japonia

Sînt fericit că m-ați invitat să particip la această festivitate organizată de liceul dv., care are o tradiție sclipitoare, una din cele mai sclipitoare din România, cred.

Cu această ocazie acordată, probabil, pentru prima dată unui japonez, aș vrea să încep cu niște observații istorice asupra caracteristicii culturii japoneze, care are o tradiție perseverentă de a naturaliza influențele de peste mări, adică o voință de japonizare a elementelor introduse.

Istoria Japoniei cunoaște două experiențe de închidere a țării timp mai îndelungat. Prima dată, în antichitate, după trei secole de intensive și sistematice eforturi de a introduce civilizația chinezească, cugetind că n-a mai rămas prea mult de învățat de la China, unde dinastia Tang a intrat în faza decadentei, dregătorul Sugawara no Mitizane a propus înacetarea misiunii oficiale pentru China și următoarele secole: al zecelea și al unsprezecelea au văzut înflorirea culturii tipic japoneze cu caracter curtean. Tradiția Chinei a fost întotdeauna respectată, n-a fost curmată, dar elementele nipone au fost suprapuse.

A doua oară, în epoca premodernă, închiderea propriu-zisă a țării, și mai bine cunoscută, a durat de la 1639 pînă la 1854.

De data aceasta, închiderea țării a fost efectuată contra influențelor occidentale, cînd Shogunatul (conducerea guvernului feudal-militar) a considerat periculoasă pentru stăpînirea sa propagarea creștinismului, și anume activitatea ordinului iezuit portughez care, de altfel, a fost precursorul invaziei puterilor europene în Asia sud-estică.

Spre deosebire de prima închidere, de astă dată influența occidentală nu fusese primită de către puțin. Contactul cu Europa a început abia cu un secol în urmă, în perioada de războiuri interne, și în acest răstimp au fost introduse numai catolicismul și niște puști. Afiș încît, în următoarele două secole de pace îndelungată, deși cultura japoneză

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

Coordonatorul revistei înmînând oaspetelui japonez „Diploma de onoare”

a realizat un nivel foarte înalt de rafinare, în domeniul științelor naturii și tehnologiei, progresul a fost relativ încet. În special, tehnologia războinică nu s-a dezvoltat deloc, pentru că în pacea îndelungată asigurată de încidere, cînd n-a avut război nici intern, nici extern, tehnica masacrării n-a fost solicitată mult. Chiar în perioada aceasta, relația comercială cu Olanda a fost menținută și medicina europeană, aşa-zisa medicină olandeză a fost introdusă și studiată relativ timpuriu, însă știința marțială n-a fost studiată decît foarte firziu. De pildă, tipul de armă de foc a rămas aproape același în aceste două secole și abia la o jumătate de secol după Napoleon Bonaparte, artileristul Egawa Tarozaemon a turnat primul tun japonez. Astfel încit, puterile occidentale, cu tehnica avansată după revoluția industrială, au silit Japonia să-și des-

chidă țara prin amenințări militare. Japonia a trebuit să îndure multe chinuri, ca să se niveleze cu puterile occidentale în domeniul tehnologiei și al industriei.

Și în domeniul literaturii, în cursul europeanizării societății și vieții, a fost simțită nevoie adaptării unui mod de exprimare conform acestor schimbări. În ultimele două decenii ale secolului trecut, a început modernizarea tuturor genurilor literare. Pentru că valorile estetice sunt mai rezistente decît conveniențele palpabile, durata nașterii a fost mai grea. Oricum, pînă în anii '20, literatura japoneză a ajuns să se sincronizeze cu literatura europeană.

În cursul acesta și traducerea a avut un rol vital în Japonia, unde se folosește o limbă aparte. În anii '30, cititorii japonezi au avut la îndemînă mai multe serii de literatură universală, în cîte 50 de volume sau

16 XI '87 - ZI DEDICATĂ LUI EMINESCU

mai mult, de la mai multe edituri concurente. Opera completă a lui Shakespeare, în versiune japoneză, a apărut foarte timpuriu. Tot aici, aproape toți marii scriitori din Anglia, Germania, Franța și din Rusia au avut opere complete accesibile marului public japonez. Japonia este un mare stat traducător, așa se spune în Japonia, cu o nuanță de rușine. Dar un mare stat traducător numai din limbi de mare circulație.

Până după al doilea război mondial, n-a fost tradusă nici o carte din literatura română.

După o bibliografie redactată de Cenaclul de istorie a Europei răsăritene, în anii '30, aflăm, ca traduceri din română în japoneză, numai cîteva documente politice sau diplomatice. Al doilea război mondial a pus o vreme cele două țări în aceeași tabără.

După înfrângerea în război, renunțind la concurență cu puterile militare, Japonia a ales drumul spre un stat de cultură. Dar au trecut două decenii pînă ce Japonia află literatura românească. În anii '50, au apărut cîteva traduceri din Virgil Gheorghiu și Panait Istrati, dar acestea sunt considerate drept literatură franceză.

Anul 1967 este un an monumental pentru literatura română în Japonia. Atunci au apărut două traduceri importante din: „Desculț”, de Zaharia Stancu, tradus de prof. Atsushi Naono, și „Răscoala”, de Liviu Rebreanu, tradus de Michiko Yoda. Naono a scos în același an și un manual, „Introducere în grama-tica limbii române”, și începe o activitate esențială privind lim-

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

ba și literatura română în Japonia. El a absolvit Facultatea de Limba și Literatura Franceză din cadrul Universității Tokyo și după specializare în limba rusă la Universitatea Hitotsubashi, a studiat în România, timp de șapte ani, filologia română și slavă la Universitatea București. La întoarcere în Japonia, ține Catedra de limba rusă la Universitatea Tokyo. Tot aici, predă și limba română. La un curs pentru cetățeni, și eu am fost elevul său. Profesorului Naono îi dorăm pînă acum marea majoritate de lucrări privitoare la limba și literatura română. El a publicat sistematic, după „Introducerea în gramatică”, pomenită mai sus, felurite materiale didactice ale limbii române: dicționare, manuale, texte bilingve comentate, casețe ș.a. Ca traduceri a mai făcut: o „Antologie de proză scurtă românească” (1974), care conține lucrări de I.L. Caragiale, Gala Galaction, Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Alexandru Sahia, Geo Bogza, Francisc Munteanu, Fănuș Neagu, Sorin Titel, apoi, în 1977, romanul „Pe strada Mîntuleasa”, de Mircea Eliade, și, împreună cu subsemnatul, în 1978, o „Antologie de basme românești” și un volum de nuvele ale lui Mircea Eliade, tot în colaborare cu subsemnatul, în 1982.

De altfel, Mircea Eliade este scriitorul român cel mai preconizat în Japonia. Între anii 1971 și 1974, trei lucrări ale lui Mircea Eliade, referitoare la religie și mitologie, au fost publicate de trei edituri diferite, iar în perioada 1974-1977, Editura Serica a

publicat „Opere” ale lui Mircea Eliade în 13 volume. Acestea sunt lucrări științifice traduse din franceză sau engleză. Eliade, ca prozator român, a fost prezentat prin „Pe strada Mîntuleasa”. Al doilea volum de traducere belletristică din Eliade e intitulat „Secretul doctorului Honigberger” și conține două nuvele: „Secretul doctorului Honigberger”, tradusă de mine și „Nopti de Seranpol”, tradusă de prof. Naono. Amîndouă tratează experiențe și minuni de yoga.

După ce am colaborat cu prof. Naono la „Antologia de basme românești” și „Secretul doctorului Honigberger”, eu am mai tradus romanul „Ion”, de Liviu Rebreanu, traducere distinsă cu un premiu.

În cadrul unei culegeri de proze scurte mondiale, prof. Naono a tradus pe Caragiale și Sadoveanu, iar eu pe Eugen Barbu și D.R. Popescu. Eu am mai prezentat, în niște culegeri și reviste specializate, nuvele și povestiri științifico-fantastice de: Adrian Rogoz, Vladimir Colin, Horia Aramă și alții.

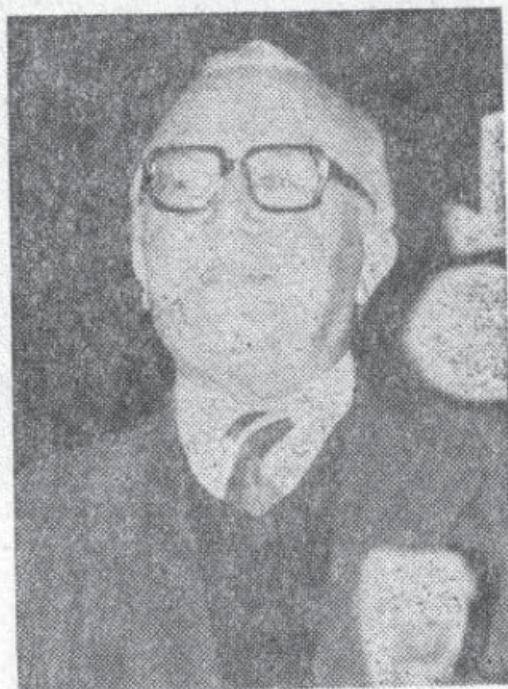
Cum apreciați situația aceasta editorială? În Japonia, unde se publică în total peste 2000 de titluri de traduceri pe an, rezultatul românofil pare a fi prea puțin. Dar în comparație cu țările învecinate, România are probabil mai mulți cititori japonezi decât Iugoslavia și Bulgaria. Poporul român, care a supraviețuit printr-o istorie complicată, a produs o literatură plină de farfuri, cu o veșnică problemă de

16 XI '87 - ZI DEDICATĂ LUI EMINESCU

Prof. univ. dr.
Gheorghe BULGĂR :

Eminescu în preajma Centenarului

Ca suprem reprezentant al spiritualității românești, Eminescu e prezent în preocupările literare și filologice și ale unor autori și centre de cultură, mai ales românică din lume, cum e prezent continuu în sfera creației literare românești, de un secol și mai bine, pe treapta cea mai înaltă a gândirii și artei poetice. Avem confirmări concrete recente ale acestui adevăr, presimțit cu acuitate de Maiorescu o dată cu dispariția tragică, prematură, a Poetului național, criticul a afirmat că se putea prevedea cum dezvoltarea modernă a literaturii noastre va sta sub semnul marii arte eminesciene, insuflarește de qindirea și expresivitatea operei sale. Ultimele volume apărute în Colecția Eminesciana de la Iași, coordonată de Mihai Drăgan, sunt o mărturie a permanenței lui Eminescu în cultura națională, o dată cu treptata întregire a *Operel Integrale* în ediția națională, academică, ediție începută de Perpessiccius acum o jumătate de secol aproape. Așteptăm zilnic să apară volumele restante, 8 și 10, cit și ultimele promise pentru anul viitor, înainte de sărbătorirea Centenarului mortii sale, la mijlocul lui 1989. Până atunci ne bucurăm că Eminesciana a ajuns la 45 de volume publicate și sperăm că ritmul de apariție a altora va fi sporit pentru a marca omajul prin noi realizări editoriale și seria de studii noi consecrate Poetului național. Ne qindim că ar putea fi incluse în planul de viitoare apariții în această prestigioasă colecție cărți semnate de C. Noica, C. Cioran, Z. Dumitrescu-Bușulenga, G.I. Tolișeanu, St. Cazimir s.a. iar dintre eruditii de pe alte meleaguri: **Eminescu sau desvre absolut**, carte masivă a Rosei Del Conte (Roma) sau studiul despre ideea de timp la Eminescu al compatriotului nostru Ioan Gață de la Roma, ca și demult epuizata anali-

ză pertinentă a lui L. Galdi, **Stilul poetic al lui M. Eminescu** din 1964, — și chiar actele simpozioanelor tinute în străinătate la diverse universități, după pilda celui de la Sorbona, 1975, ale cărui acte au constituit un volum original al Colecției Eminesciana: **Eminescu după Eminescu** (apărut în 1978), sub îngrijirea lui D. Păcuraru.

Printre ultimele volume, tipărite acum în serie, după o prea lungă tăcere (anii trecuți), este culegerea de studii semnate de Pompiliu Constantinescu, apărute sub titlul inspirat de actualitate: o **Catedră Eminescu**, după titlul articoului omonim din „Revista Fundațiilor”, noiembrie 1940, spun titlu inspirat pentru că revendicarea de atunci a ilustrului critic literar s-a împlinit, din păcate temporar doar, în 1971 cind a fost realmente înființată o **Catedră Eminescu** în Universitatea din București. Si eu am functionat la această catedră, cu Ioan Alexandru, cu Zoe Dumitrescu-Bușulenga, sperind să fim tot mai mulți: n-a durat însă decât doi ani, până în 1973, cind, din rațiuni bizare, administrative (se cerea un număr minim de 15 cadre pentru a forma o Catedră), această nobilă instituție, de importanță națională și internațională (să neamintim ce prestigiu are în lume Institutul Goethe), a dispărut.

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

Prof. Gh. Bulgăr primind „Diploma de onoare”

Catedra nefiind completată, cum trebuia să fie, cu personalul necesar, vreme de doi ani...

Acum în preajma Centenarului Eminescu e momentul să restabilim această Catedră care, legal, nu a fost niciodată desființată. E o cerință a culturii naționale, de un secol încocace, de cind lumea a recunoscut în Eminescu pe Poetul național, cum îl numește într-un grandios capitol, astfel intitulat, G. Călinescu în vasta lui *Istorie a literaturii* din 1941. Deci Catedra Eminescu se impune să fie respusă în drepturi, ca un preluu la un mare Institut Eminescu, reprezentativ în lume pentru cultura românească, pentru limbă noastră romanică, opera Poetului fiind cea mai înaltă expresie a spiritualității și a limbii române...

*

Acest adevăr se vede mai bine în manifestările științifice omașiale și în traducerile operei Poetului, realizate peste hotare. Iată, aici în față, trei mărturii grăitoare: **Momentul Eminescu**, un volum care conține comunicările de la Simpozionul de la Roma —, volum tipărit la noi sub îngrijirea Luizei Valmarien (Roma, sefa Secției de română de la Universitate) și Valeriu Răpeanu, directorul Editurii „Eminescu”, participant la Simpozion; apoi: **Eminescu, lucealărul poeziei**, volum tipărit în S.U.A., în engleză, conținând comunicările Simpozionului de la Universitatea Michigan, Departamentul de limbi românice; — în fine, **M. Eminescu, Poezii**, text bilinigv al unei mici antologii poetice, în traducerea lui Jean-Louis

Courriol de la Universitatea Lyon, care a ales poemele eminesciene mai reduse ca volum și s-a străduit să dea traducerilor un ritm, o eufonie și o expresivitate apropiate de original, fără a reusi totdeauna. Păcat că el desconsiderează ceea ce au făcut alții pentru Eminescu în Franță și uită că s-au publicat o teză de doctorat și volumul bilingv: Eminescu după Eminescu, argumente pentru un vădit interes față de Poetul nostru național, nu cum afirmă, în prefată, că nimic notabil nu s-a scris acolo despre Poet. Oricum, munca lui Courriol merită stima și afectiunea noastră, în speranța că mine ne va da un Eminescu mai bogat, cu traduceri și mai reușite decât aceasta de față...

Dar monumentul unic pentru sărbătorirea cum se cuvine a Centenarului va fi desigur încheierea ediției naționale a Operei Poetului, ediție începută de Perpessicus, cum spuneam, — acum o jumătate de secol, care ilustră fabuloasa desfășurare a geniului pe atâtea arii ale culturii naționale, marcând treapta cea mai înaltă a creației poetice românești, — ediție care ne va permite să vedem că eruditie, muncă, artă și gingidre s-au acumulat în spațiul a nici 18 ani de activitate literară și publicistică. Se stie că fără această ediție n-ar exista lucrările numeroase, publicate, despre procesul de creație, reflectat în variante-tezaur unic în cultura noastră, cum există foarte putine în cultura universală, Eminescu știind de ce și-a păstrat cu atită grijă manuscrisele pe care lucra mereu, în seara lui de absolut, de adincime maxi-

16 XI '87 - ZI DEDICATĂ LUI EMINESCU

De la stanga la dreapta : I. Rogojanu, Anica Florescu, Gh. Bulgăr, Culiță Ușurelu, P. Dima, P. Marinescu, Sumiya Haruya, D. Grumăzescu

mă și expresivitate —, acum, având-o la îndemnă în întregime, această ediție națională va deschide lărzi perspective pentru valorificarea deplină a Operei lui Eminescu, pentru cunoașterea tuturor componentelor geniului său deschizător de drumuri noi în cultura națională, validând celebra definiție a geniului său, dată de Călinescu în ultima sa tabletă despre metafora eminesciană (ianuarie 1965), definitie memorabilă pentru Eminescu, valabilă și pentru exequetul Poetului atât de pătrunzător : „Un geniu este, de plinge sau ride, — scrie Călinescu —, un ginditor care lasă o diră sonoră de foc pe traectoria lui cosmică, dind o lecție de construcție umanității”.

Această ediție odată încheiată, se cuvine ca la Centenar să avem și o ediție critică nouă a primului volum, Poezii antume, opera de bază a lui Eminescu, folosind toate datele investigației critice de text, mai ales datele *Dictionarului Eminescu* (Premiul Academiei, 1968, sub redacția lui Tudor Vianu), care conține lista rectificărilor de făcut, aşa cum prevăzuse însuși Perpessicius, pentru a avea un text cât mai exact și mai aproape de specificul scrisului eminescian. În 1974, am întocmit o astfel de ediție critică, având peste 150 de rectificări la textul ediției din 1939, am dat toate poezile (inclusiv Dolna, testamentul poetic și politic al Poetului, text redactat în 1883, cu invective contra imperialismului vremii, în spiritul polemic al publicisticii și al Scrisorii III, condiționind apariția acestei ediții de integrarea textelor Poetului, — dar editia n-a mai apărut; ea zace în serbarul

meu, așteptând, împreună cu frumoasa *Prefață* a lui Ioan Alexandru, momentul Centenarului, cind nu e de conceput ca Eminescu, pe măsura ediției integrale a celorlalte texte, să apară ciuntit de una dintre cele mai reprezentative poeme ale sale, din rațiuni de subiectivă judecată a ideilor Poetului, militant pentru independență și demnitatea țării sale, idei considerate de unii, pe nedrept, excesiv critice, ba chiar sovine sau naționaliste. Dar nici Pușkin, nici Mickiewicz, nici Petöfi nu sunt considerați, la ei acasă, sovini pentru că au scris poeme de sincer patriotism, contra despăgubirilor și adversarilor libertății popoarelor.

Mai rămân de realizat, într-o perspectivă mai vastă a cercetării moștenirii Poetului, două deziderate, despre care s-a mai vorbit în ultimul de cenușă, mai ales : facsimiliarea manuscriselor Poetului, insistență de eminentul filozof și literat C. Noica, în spiritul tezei lui Iorga că orice rind de Eminescu se cuvine tipărit, apoi, redactarea unui nou *Dictionar Eminescu*, după cel din 1968 (care cuprinde lexicul Poezillor antume și al celor patru proze literare publicate de Poet, în total 5017 cuvinte, instructive pe fiecare pagină a acestui mare lexicon poetic la care am lucrat zece ani sub conducerea lui Tudor Vianu). Editia națională, completă, va permite, va impune chiar, unei alte echipe realizarea marelui *Dictionar Eminescu*, ca imagine a rafinării artistice a limbii românești.

Sper deci că aceste sugestii să devină măne realități majore ale culturii naționale, cinstind cum se cuvine memoria Poetului.

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

Prof. univ. dr. doc. Gavril ISTRATE:

Receptarea poeziei lui Eminescu de-a lungul timpului

Primele poezii ale lui Eminescu au fost publicate în revista „Familia”, a lui Iosif Vulcan, începând cu anul 1866 pînă în 1869. Printre cele mai cunoscute dintre ele cităm: La Bucovina, La Heliade, Ce-ți doresc eu tie, dulce Românie".

În ianuarie 1866 mai publicase, la Cernăuți, poezia La mormântul lui Aaron Pumanul, într-o broșură ocazională intitulată Lăcrămioarele învățăcelor gimnaziaști.

În 1870, Eminescu devine colaboratorul revistei „Convorbiri literare”, în paginile căreia îi vor fi publicate aproape toate poeziiile antume, de la Venere și Madonă și Efigionii, apărute în primul an de colaborare, pînă la Doina și Luceafărul, în vara anului 1883, și pînă la Sara ne deal, La steaua, De ce nu-mi vîi și Kamadeva, din anii 1885—1887. Luceafărul era sărse, mai înainte, în Almanahul „România Jună”, pe 1883, în luna aprilie, de unde a fost reprodus, trei luni mai tîrziu, în ziarul „Dunărea” din Brăila (25 iulie, pag. 3). În „Convorbiri...” a apărut în luna august.

În „Convorbiri literare” au fost publicate și bncătile în proză Făt-Frumos din lacrimă și Sărmanul Dionis. În vreme ce La aniversară și Cezara au apărut în „Curierul de Iași”.

Poezia Nu mă înțelegi a anărut într-un Album literar, în anul 1886, după cum Mănușa, traducere a cunoscutei poezii a lui Schiller, a fost reprodusă în „Telegraful Român”, din Sibiu, și în „Amicul Familiei”, din Gherla, în anul 1881, după Schalk Bibliotek, din Lipsca, unde fusese imprimată, inițial, împreună cu alte unsprezece traduceri, în diverse limbi.

Două noezii, și anume Din noaptea și Iar cînd voi și pămînt, au fost publicate în „Familia” (1884), iar altele patru (Trecut-an anil, Iubind în taină, Mai am un singur dor și una din tre variantele acesteia, Nu voi morămint) au apărut de-a dreptul în volu-

mul din decembrie 1883, editat de Titu Maiorescu.

Receptarea lui Eminescu n-a fost prea usoară. Publicul, obîsnuit cu Alecsandri și cu Bolintineanu, cu Heliade și cu Andrei Mureșanu, l-a descoperit dețul de tîrziu. După aprecierile făcute de Maiorescu în anul 1872, în articolul Direcția nouă în poezia și proza română, a trebuit să treacă o bună bucată de vreme pînă cînd alți oameni de autoritate să-i acorde atenția cuvenită. Este adevărat însă că într-un Conspect asupra literaturii române și literaților ei, datorat lui Vasile Gr. Pop și apărut la București în anul 1875, citim: „Unul din cele mai frumoase talente, și am putea zice chiar cel mai impozant talent ivit pe scena nouălor mișcări a literaturii noastre este fără îndoială M. Eminescu” (ediția 1982, p. 201)... „Eminescu are farmecul limbajului (semn al celor aleși), o concepție finală și, pe lîngă aceste (lucru rar între ai nostri), iubirea și înțelegerea artei antice” (ibid., p. 202).

În Transilvania, poezia lui Eminescu s-a bucurat de mai puțină atenție decât cea a lui Alecsandri ori Bolintineanu, fiindcă pesimismul ei nu era de natură să mobilizeze spiritele în sensul marilor idei ale secolului. Ardelenii continuau drumul deschis de pasoptiști. Ei erau încredințați că Unirea Principatelor, din 1859, nu poate reprezenta decât un prim pas din programul în care tinta supremă era unirea tuturor românilor. Un asemenea ideal nu putea fi realizat decât cu mijloacele înținute, din abundență, în poezia lui Alecsandri și Bolintineanu. Nu-i oare semnificativ faptul că prima noezie a lui Eminescu, reprodusă în presa din Transilvania, în anul 1876, este Ce-ți doresc eu tie, dulce Românie, ea fiind cea mai apropiată de modul de cîndire și de întreaga concepție literară a ardelenilor. Dună ea a urmat traducerea Mănușii lui Schil-

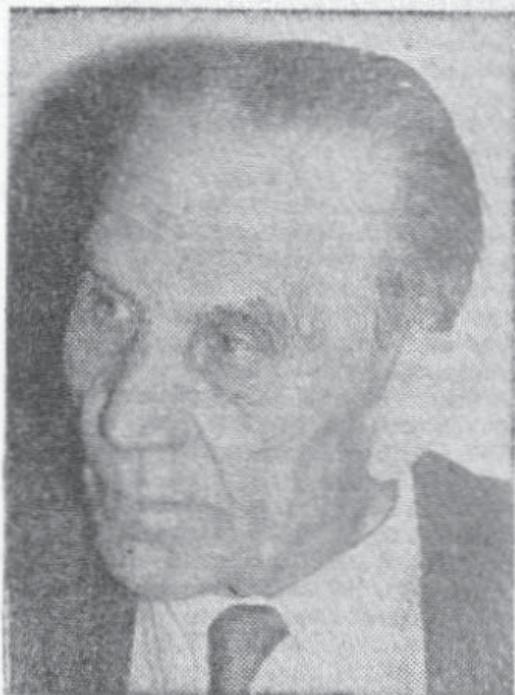
16 XI '87 - ZI DEDICATĂ LUI EMINESCU

ler (1881). Aceasta nu mai este o poezie patriotică, dar nici nu se integrează în categoria creațiilor pesimiste ale poetului.

Pasivitatea publicului avea să provoace, în rindul tineretului de după 1880, o reacție oarecum justificată. Generația lui Delavrancea și Vlahuță, dornică să popularizeze poezia îdolului el, a început să formuleze critici la adresa lui Alecsandri care, după părerea lor, era socotit, pe nedrept, mai mare decât Eminescu. A intervenit, în discuție, Maiorescu, omul cu cea mai mare autoritate în materie, dar el nu ne-a dat un răspuns categoric; nu-l putea da.

În articolelui *Poeți și critici* (1885), Maiorescu pune, mai întâi, la indoială veridicitatea judecățiilor formulate de creatori asupra realizărilor obținute de confrății lor. Orice creator, spune Maiorescu, vede lumea prin ochii lui și nu se poate transpune în lumea creată de altul; nu se poate obiectiva. În al doilea rînd, Maiorescu spune că nu se poate face comparație între doi scriitori atât de diferiți, Alecsandri, care a creat o întreagă literatură, în toate genurile, a descoperit poezia populară, a creat limba literară și teatrul în limba patriei etc. și Eminescu, autorul al unui singur volum de poezii, ca Leopardi, în Italia. Alecsandri seamănă, mai degrabă, cu Victor Hugo.

Răspunsul acesta, „diplomatic” oarecum, i-a nemulțumit pe unii cititori, de atunci și de mai tîrziu, care au mers pînă acolo încît au afirmat că Maiorescu nu și-ar fi dat seama de valoarea lui Eminescu. Dar lucrul acesta poate fi ușor combătut cu spusele lui Maiorescu din scurta prefață a ediției din 1883, precum și prin scrisoarea pe care i-o trimitea, la Iași, surorii sale, Emilia Humpel, puțin înainte de apariția cărții. Iată fraza finală din scurta prefață: „Trebuie să devie mai ușor accesibilele pentru iubitorii de literatura noastră toate scrierile poetice, chiar și cele începătoare, ale unui autor care a fost înzestrat cu darul de a intrupa adinca să simtire și cele mai înalte gîndiri într-o frumusețe de forme sub al cărei farmec limba română pare a primi o nouă viață”. Și acum, două rînduri din scrisoarea pomenită: „Poezile... sunt cele mai strălucite din cîte s-au scris vreodată în românește și unele chiar în alte limbi”.

Dar, în afara unui public inițiat, foarte restrins, de altfel, poetul se bucura de aprecieri favorabile doar în cercul „Convorbirilor”. Ceea ce îi se părea lui Eugen Lovinescu că devenise un fapt public, în preajma anilor 1880, în sensul că numele poetului ar fi fost reținut în manualele de școală, nu se confirmă. Acest lucru se va realiza abia după moartea lui Eminescu, în ultimul deceniu al secolului trecut.

Un moment hotăritor, în receptarea poeziei lui Eminescu, îl constituie, fără îndoială, apariția volumului de *Poezii*, în decembrie 1883, prin grija lui Titu Maiorescu. Faptul coincide, după cum se știe, cu imbolnăvirea poetului, ceea ce n-a făcut decât să nărească interesul publicului pentru opera lui.

Cele 64 de poezii, din ediția Maiorescu, au fost difuzate, așa cum am spus, mai întâi prin intermediul „Convorbirilor literare”, mai ales. Prima imagine de ansamblu a poeziei lui Eminescu ne-a fost dată, prin urmare, de Maiorescu, prin insuflare sub o singură copertă a antumeior sală. Concepția fundamentală, care se desprinde din acest volum, este una pesimistă și se concretizează, cu deosebire, prin versuri ca:

„Toate-s praf... Lumea-i cum este, și ca dinșa sintem noi”.

(Epigonii):

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

„Că vis al morții eterne e viață
lumii-nșregi”.

(Imperat și proletar)

Activitatea de editor, a lui Maiorescu, nu se rezumă la volumul din decembrie 1883. Cartea respectivă e cunoscută unsprezece ediții în timpul vieții criticului și alte vreo șapte după moartea lui. Încă de prin 1890, aceste editii au început să fie concurate, în sensul că alți editori au tinut să-și lege numele de difuzarea poeziei lui Eminescu. Să-i amintim pe câțiva dintre ei: V. G. Morțun, cu un volum de *Versuri și proză* (Iași, 1890), Frații Șaraga, cu trei editii de *Poezii* (1893, 1894, 1895), cu unul de *Nuvele* (1893) și altul intitulat *Diverse* (1895), toate la Iași, Matei Eminescu, fratele poetului, cu două editii de *Poezii*, apărute amândouă la București, fără indicarea anului.

În anul 1887, acum exact o sută de ani, au fost publicate, în volum, două dintre cele mai cunoscute poezii dedicate lui Eminescu și anume: *Lui X*, de Veronica Micle (*Poezii*, editura I.G. Haimann, p. 100—101) și *Lui Eminescu*, de Al. Vlahuță (*Poezii*, *Tipografia Curtii Regale*, p. 49—52).

După 1900, cind Maiorescu avea să doneze Academiei manuscrisele păstrate, de el, ale poetului, opera lui Eminescu intră într-o zodie nouă. Se descoperă, aici, piese în care concepția lui Eminescu nu mai este dominată de sentimentul zădărniciei ori de cel al nemicniciei. Poetul se dovedește îndrăgostit de trecutul de glorie al poporului nostru și preocupat de ideea unității spirituale și politice a românilor. Istoria națională și frumusețea productiilor populare au dat

acestor poezii un caracter optimist, în concordanță cu sentimentele generale care tocmai se pregătea să cinstească amintirea celui mai mare din tre voievozii țărilor noastre, Stefan cel Mare, de la a cărui moarte se împlinesu, la 4 iulie 1904, patru sute de ani. Nicolae Iorga pregătea Istoria lui Stefan cel Mare, Alexandru Vlahuță volumul de evocări istorice *Din trecutul nostru*, iar S. O. Iosif poemul *Din zile mari*. Barbu Ștefănescu Delavrancea își fixa coloanele pentru trilogia cunoscută *Apus de soare*; *Vîitorul*; *Luceaiărul*, ale cărui motive de inspirație erau legate de același eveniment.

În aceste imprejurări, deshumarea unor versuri ca următoarele, din manuscrisele lui Eminescu, puteau să facă impresia că au fost scrise atunci. În vederea evenimentului mare care se aștepta:

„Ascală,
Nu mi-i stă spune ce face tare
Ce Dacia se numea — regatul meu?
Mai stă-nrădăcină-n munti de piatră,
Cu muri de granit, cu turnuri gole,
Cetatea-mi veche Sarmisegetuza?”

(Odin și poetul)

„Aice e flinta cea plină de mărire,
De săntă pietate, de-al patriei amor;
Aice-i eroismul ce trăznet

de-nqroziire

Pu dușmanilor tăru, sfârșimind trufia
lor.”

(Inchinare lui Stefan Vodă)

Un nou editor, din această vreme, ardeleanul Ion Scurtu, studiază cele dinții manuscrisele poetului și, pe bază acestora, scoate vreo șapte, opt editii din *Poezii*, corectind o serie de lectiuni eronate, stăcăzite în textele

Geordonatorul revistei înmînind prof. G. Istrate „Diploma de onoare”

16 XI '87 - ZI DEDICATĂ LUI EMINESCU

publicate în „Convergiri...” și în edițiile Maiorescu. El publică și „romanești” neterminat *Geniu pustiu*, stirniad nemulțumirea lui G. Ibrăileanu, și, de asemenea, publică *Nuvelele și povestirile*, după cum ne dă și un prim volum din *Scrierile politice* (1905).

Editorii poezilor lui Eminescu se înmulțesc în deceniul al treilea și al patrulea, cu Gheorghe Adamescu, care avea să îngrijească, pînă în 1948, nouă ediții, cu Lucian Blaga (două ediții), Gh. Bogdan-Daică, George Murnu, Octav Minar, Eugen Lovinescu, G. Ibrăileanu (patru ediții), Constantin Botez (două ediții), M. Dragomirescu (două ediții), V. Demetrius, Ludovic Dauș etc., iar Perpessicius inaugurează, în anul 1939,

la cincizeci de ani de la moarte poețului, o ediție monumentală, integrală, din care au apărut, pînă acum, douăsprezece volume, însumând în total aproape 8000 de pagini (exact 7892). Această ediție, din care urmează să mai apară cîteva volume, nu se promite că va fi încheiată în anul 1989, la centenarul morții poetului.

Dintre editorii de după 1950 vom mai pomeni, pe Iñqă Perpessicius, care nu s-a mulțumit numai cu ediția monumentală, pe D. Murărașu și Petre Cretă și vom încheia arăind că numărul edițiilor prin care a fost difuzată poezia lui Eminescu, de la 1883 pînă azi, numai în limba română, fără traducerile efectuate în limbi străine, se ridică la două sute.

Literatura română în Japonia

(Urmare din pag. 2518)

conflict dintre modernizare și identitate, ca și la noi. Cu vremea, vom avea rezonanțe mai propice pentru cultura românească, care pînă astăzi nu este prea familiară în Japonia.

Astăzi e ziua dedicată lui Eminescu. Spre rușinea mea, nu am decât foarte puțin de spus despre Eminescu în Japonia. O proză eminesciană, „Făt-Frumos din lacrimă”, își găsește locul alături de basme populare culese de Petre Ispirescu și alți cercetători folcloristi, în volumul nostru „Basme populare românești”. În genere, editura e șovăitoare cînd este vorba de poezie străină. Încă n-a apărut nici o carte de poezie românească, numai într-o amplă antologie intitulată „Cu-

legere mondială de mari poeți”, publicată de Editura Heibonsha, apar niște poeme ale lui Eminescu, traduse de lingvistul Marumi Tanaka.

Timp de mai mult de un secol, Japonia a mers pe calea modernizării după modelul puterilor occidentale, și anume Anglia, America, Germania și Franța și, după nefericitele experiențe de răzbei, azi a ajuns la același nivel cu ele. Acum Japonia a intrat în a treia perioadă istorică a închiderii țării, care nu înseamnă întreruperea relațiilor externe, ci japonizarea elementelor occidentale. Nu se știe cum se va desfășura procesul acesta. Oricum, literatura română ne va furniza elemente care au lipsit din imaginea japonezilor a supra civilizației europene.

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

Prof. univ. dr. doc. Constantin CIOPRAGA :

Realitate și «părere» la Eminescu

Termeni oponenți, ca eternitate și efemer, sugerind precaritatea existenței în raport cu veșnicia, au, nu numai în literatură, o carieră venerabilă. De la antici pînă astăzi, similar e, de asemenea, destinul antinomilor real-imaginari sau alevea-iluzie — motive de circulație intensă în texte profane și religioase, în filozofia orală. Un ochi interesat de incepiturile poeziei noastre e frapat numai decesit de contactele cu texte biblice sau cu modele clasice vechi, concretizate în constatări melancolice, deprese, despre efemeritatea omului. „Mi-s zilele trecătoare, / De fug ca umbra de soare” — scria Dosoftei, într-un psalm (101), două veacuri înainte de Eminescu. Față de ultragiile timpului devastator, chiriarhul moldovean e cuprins de jale, la gindul că „trec zilele ca fumul”. Aproape sinonimi, termenii trecere și petrecere exprimă la versificatorul psalmilor, ea și la invățătură mare eroniacă, o acută conștiință a fugacității anilor, de unde frecvența in-

vocare a celor două cuvinte, cuplate în rime perechi. Și Viața lumii, consilul poem costinian al măririi și căderii, al trecerii și petrecerii, al imobilității și legănării, al sensurilor transparente și al enigmei, avertizează identic că fug vremurile ca umbra — fugă având ca victimă în perpetuitate omenirea. „Fum și umbră sănt toate, visuri și părere / Ce nu petrece lumea și-n ce nu-i cădere?... Transpar aici ecouri ale biblicului pulvis et umbra sumus, dar și sugestii din filozofia laică. Pe de altă parte roata, simbol al mișcării spre o țintă, spuma pluti-toare ca expresie a vremelniciei, fragilitatea firelor de painjen definind anii și zilele noastre —, lată simboluri ale labilității vieții. „Toate-s ne-stătoare, toate-s niște spume”... Perspectivă tristă, căt timp destinul amăgește, însăși și surpă, accentuind sentimentul incompletitudinii. Explorator atent de texte vechi, Eminescu descoperea în ele rezonante grave: un aer sever-meditativ, aproape amar,

16 XI '87 - ZI DEDICATĂ LUI EMINESCU

În practică, poezia valorifică aparente de tot felul, inventează neînșovit, și e cu atât mai tulburătoare că metaforele, conotațiile, unifică expresiv multiplele aparente și realitatea labirintică, adesea imposibil de controlat. Fuziunea de „glasuri tremurate” și „Joc cu icoane”, în concepția lui Eminescu, acțul poetic e tentativa de a investi aparentele în forme elocvente, superioare realității însesi: stral de purpură și aur peste târna cea grecă. De retinut din definitia încorporată într-un poem din tinerete (*Epiqonii*), funcția consolatoare, terapeutică, a acestui stral de aparente. La Dosoftel, mihăirea e compactă, de unde apăsarea care, sub forma grecă, derivă din latinescul *grevitas*: povară a teluricului, chia al constanței legate de pămînt! La Eminescu, lumea reală alternează cu o serie de aparente, încit mirajul depărtărilor, lumina ori misterioasele neguri albe seelenare, transfigurează, favorizând contururile fantastice. Putem îngloba în sintagma orizont rarefăt perpetua tentație eminesciană spre o ordine îmaginează ca aspect de sistem, orizont la hotărul căruia materia târna cea grecă se subordonă aparentă sluziei. Poeme cum sunt *Lacul*, *Povestea codrului*, *Sinon*, *Vătăză*. De departe sunt de tine, O, râmi! De cîte ori, iubito! S-a dus amori, Adio, Cu mine zilele-ți adăozi. Te duci... Din valurile vremii... și altele apartinând etapei de maturitate, conferă bipolarității realitate-părere o amplă deschidere spre etern și infinit. Dar care sunt semnificațiile părerii la Eminescu față de elegioaci din veacul lui Racine?

Chiar din titlurile citate rezultă un climat erotic, nu însă ca devenire, ci mai mult ca revenire. Ruptura din contextul erotic ideal înseamnă dezordine, prin urmare durere, ceva care asemenea căderii astrelor tulbură armonia. Intervine părerea (=iluzia), aceasta întregind ipotetic echilibriul stricat. Existenta, comparabilă cu roata din poemul lui Costin, înseamnă flux și reflux, ondulație perpetuă, o situație nefințătoare de plinuri și goluri, mai plastic spus o realitate în care himericul, fantasticul și misterul sunt forme complementare, întregitoare. Soluțiile sunt altele decât la eronical-poet, apropiindu-se mai degrabă de Hölderlin. Legată de o prezență luminosă-n lumină, la romanticul

german iluzia merge tipic spre amintirea dragostei pierdute. Împresurată de frig și-n tunerie, o apariție feminină dintr-un poem celebru (Către Dio-tima) e un sulet frumos într-o lume îmbătrînită, vegetind ca florile firave iarna. Cădereea în neant pare ireversibilă: „Cu toate că plină de spirit, ea caută soare mereu / Dar soarele spiritului, lumea frumoasă, de mult a spus” (Trad. Al. Philippide). Disperarea lui Hölderlin e categorică. La romanticul român, părerea favorizează adesea lesirea din timpul obisnuit și înscrierea, pasageră, într-un timp al plenitudinii. Pădurea din O, râmi!, cadrul erotice desăvîrșit, propune poetului un ademenitor târziu al uitării de sine. Printr-o mereu nouă alchimie a dragostei (eu te văd răpit de farmec), prin fascinarea naturii, dimensiunile timpului real se confundă cu cele ale unui timp ireal: „Să privind în luna plină, / La văpăia de pe lacuri, / Anii tăi se par ca clipe, / Clipe dulci se par ca vesuri”... Înainte de Sadoveană și Blaga, la Eminescu, târziul silvestru (*Povestea codrului* e un exemplu) sporește într-un travesti mitologie. În care, odată pătruns, spectatorul romantic își cunoștează de aparentele năoi lumi paradisiace: „Imprejur-ne s-adună! Ale Curtii măndre neamuri: / Caii mării, albi ca spuma, / Bouri nălții cu steme-n frunze, / Cerbi cu coarne rămuioase, / Ciute sprâncene de munte”... Pentru a se menține în forme pure, idealizate, povestea de iubire refuză dreptăările, densitatea ori plasticitatea cuvîntului (aproape niciodată o comparație de ordin mineral, geologic), preferind reflexele difuze, ecourile muzicale, un trecut văzut ca părere, ca spațiu rarefiat. Nici o nefericire concretă nu rezultă, altă dată, din Adio, deși motive în acest sens există: „Să dacă luna bate-n lunca / Să tremură ne lacuri, / Totuși îmi pare că de-atunci / Sunt vesuri”. Prezentul are însă în Departe sunt de tine o altă consistentă. Față de realitatea mistuitoare a dramei erotice, refuzul în lumea aparentelor nu mai constituie o salvare: „Optreci de ani îmi nare în lume c-am trăit, // Că sună bătrîn ca iarna, că tu vei fi murit — // Se toarce-n mindu-mi firul duioaselor lacrimi, eu mișini subțiri și reci”... Din povestii, / S-ătuncea dinainte-mi prin ceață parcă treci, / Cu ochii mari în umbră, Hölderlin tîne companie poețului.

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

Nu e lămurit, constată un comentator de poezie (E. Noulet), de ce „absența ar fi mai bogată în învățăminte decât prezența”, însă, ca stare de aşteptare, cea dinții este „exaltantă și binefăcătoare” (*Le ton poétique*, 1971, p. 265). În cazul lui Eminescu, părerea generată de starea de aşteptare constituie un fel de imersiune într-o meta-realitate cu nuanțe variabile. La nivelul zero, atunci cînd tristețea și-a redus cu totul înșepăturile, iar imaginea stă în repaus, e deajuns un impuls descendant (o apăsare) ori unul ascendent (o ridicare din cotidian) pentru ca dimensiunile dramei să apară potențiate sau, dîmpotrivă, estompate. Care e nivelul zero într-un poem ca *Singurătate*? Unde începează cunoștința tristeții acaparatoare și unde începe jocul părerilor? De remarcat înainte de toate iunecarea din real, un ritm lent, premergător somnului („Cu perdelele lăsate, / Sed la masa mea de brad”), apoi un ton adecvat stării de „dulce pace”, un limbaj discret indicind reducția rațiunii astive („focul plătie în sobă”, „îrlie” amintiri). Devine clară căderea la nivelul zero. La intersecția stării de trezie cu reveria, poetul cade pe gînduri, amintirile „cad grele măngioase / se sfarmă-n suflet trist”. Prea-plinul suferinței erotice, tristețea condensată, lasă loc vaporizării, senzărilor difuze, îmimi-

tatului. În sprijinul părerii, al buzelor evoluind liber, vin simboluri ale nelămuritului — „păienjenis”, susur de greieri —, elemente accentuind melancholia; finalmente, aceasta se convertește în poezie. Logica interioară a poemului e desăvîrșită. Transferul de la realitate la părere și invers se produce potrivit intermitențelor ratiunii, imprevizibil deci. În absența celei iubite, poetul halucinează, dar nu la întâmplare, ci construind niște simili ideali ai „dulcii drogoste bălale”. Nu se aud voci. Iubita, ca normă generală, nu e sunet, ci numai imagine, fantasmă: „Cîteodată... prea arare... / A tîrziu cînd arde lampa, / Înma din loc fmi sare / Cînd aud că sună cleam-pa... / Este Ea. Deșarta casă / Dintr-o dată-mi pare plină, / În privazul negru-al vieții-mi / E-o icoană de lumină...”. Pe scurt, calitatea părerii depinde (cum se vede și din *S-a das amorul...*) de incandescența unui model prestigios, asemănător ea, părerea, nefinsemnată nimic: „Că nu mai vrei să te arăti / Lumină de-n-departe... / Să mi se pară cum că crești / De cum răsare luna, / În umbra dulcilor povestii / Dîn nopti o mie una... / Prea mult un inger mi-al părut / Si prea puțin femeie...”. Aici anghelicul magicul, farmecul și alte forme de concentrare a sublimului adauă părerii coeeficientul lor de vrajă.

De îndată ce privirea trează urechile brusc deasupra nivelului zero, aparențele se destramă. Femeia-înger (Din valurile vremii...) nu poate existeră „alevea” mult timp: „Si umbra ta se pierde în neaurile reci, / De mă răsesc iar sincur cu brațele în jos...”. Excedat de prea multă sincurătate, poetul trece (ca în *Cu mine zilele-ti adaoți...*) de la destinul propriu la cel al umanității. Părerea nu mai are forța de a contracara o realitate tristă: „Se pare cum că alte valuri / Cobor mereu pe-același vad, / Se pare cum că-l altă toamnă, / Ci-n veci ase-leasei frunze cad... / Chiar moartea în-săsi e-o părere / Si un vîstiernic de viață...”. Același orizont deceptionant persistă în *Te duci...*: „Viața-mi na-re-o nebunie / Sfîrsită fără-a fi-nceput, / În toată neaqua vecinie / O clipă-n brete te-am tinut...”. În esență, balansând între realitatea „fără-de-noroc” și iluzie, poetul fru-tifică în chip extraordinar potențialul acesteia din urmă. Nu o dată, realitatea e absorbită de părere, iar aceasta e însăși sursa mărturiei poeziei.

16 XI '87 – ZI DEDICATĂ LUI EMINESCU

Prof. univ. dr.

Alexandru HUSAR:

Eminescu în conștiință europeană

Eminescu în vizionarea lui Aurel Bordaș

„Le rămâne românilor desigur din vremea lui Maiorescu o mare dorință până azi neîmplinită. În ciuda conștiințioaselor contribuții a numeroși filologi și filosofi le rămâne refuzată introducerea adevăratei mărimi și a staturii lui Eminescu prin opera sa — ca o parte componentă a acestelui — în conștiință europeană”, afirma în 1975 un romanist german. Problema comportă aspecte de istoria spiritului și de istoria poeziei, privind receptarea lui Eminescu în acest context.

Anunțată de fapt de Maiorescu în termeni precisi, îndată după moarte poetului, această problemă își găsea o rezolvare în însăși epoca sa. „Făind astfel cîștigată o temelie firească, cea dintii temelie de înălțare a literaturii naționale, în legătură strînsă cu toată aspirarea generației noastre spre cultura occidentală trebuie să răspundă la două cerințe: să arate întîi în cuprinsul ei o parte din cugetările și simțirile, care agită deopotrivă toată inteligența europeană în artă, în știință, în filosofie, să aibă al doilea în formele ei o limbă adaptată fără silă la exprimarea eredin- cloasă a acestei amplificări. Amindouă condițiile le realizează poezia lui Eminescu, scria criticul său, în limitele în care le poate realiza o poezie lirică, de aceea Eminescu face epochă în mișcarea noastră literară”.

Care era situația poeziei europene în vremea lui Eminescu, în „epoca” sa? — este întrebarea. „Cele patru decenii ale vieții lui Eminescu coincid cu una din cele mai sterile epoci ale poeziei europene, răspunde un critic italian. În 1849 doi dințre cei mai mari poeți ai secolului, Goethe și Leopoldi, erau deja morți de cîteva lustre, lui Musset nu-i mai rămîneau de trăit decît cîțiva ani de viață. Lamartine își tîra o trudnică existență de rob al gliei în republica literelor, hărțuit de dublul chin al unei inimi nobile și al multor creditori, în timp ce Victor Hugo deseoperise o a zecea muză în politică, iar în Anglia mulți poeți, facil inspirați, produceau, în jet continuu, o literatură sonoră de tendință moralizatoare. Între puținele talente, două în Europa și unul în America ofereau o adevărată viață poetică, nu totdeauna împede, nu egal de complexă și puternică, dar coborând totuși din piscurile adevăratei poezii: Baudelaire în Franță, Ramon de Campoamar în Spania și Walt Whitman în Statele Unite, poezia romantică își încheia ciclul. Virtuțile ei tinerești se converteau în defecte de bătrînețe...“

O inevitabilă reacție începe să se desenea în Franță în anii în care se maturiza personalitatea artistică a lui Eminescu. Formarea cenacului parnasian în atelierul lui Alphonse Lemerre în jurul lui Leconte de Lisle,

^{*)} Făind plecat într-o misiune culturală peisie hotare, autorul n-a putut participa la manifestările dedicate „Revistei noastre”. Ne-a trimis însă textul comunicării, pentru care îl mulțumim și pe această cale.

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

demolarea gloriei oficiale a lui Victor Hugo, reacția antiromantică, frigida restaurație a unui gust sever vădea o progresivă secătuire a lumi poetice".

În aceste condiții, opera poetului care avea șapte ani în anul morții lui Heine și opt în anul apariției *Florilor răului* se confundă cronologic cu opera lui Rimbaud, dar rolul ei pentru poporul român este cu totul deosebit. Poezia lui Eminescu se găsea desigur într-o concordanță nefărămplătoare cu poezia lui Heine în lirica de dragoste și cu poezia lui Baudelaire în lirica reflexivă, bogată în plan filosofic, ca și poetic, dar — cum o consideră de la Mite Kremnitz pînă la autorul citat, exegetul străin — „nu a fost o poezie epigonică”. Între Idealurile Primăverii popoarelor (1848) și tragedia Comunei din Paris, care î-l au trasat perspectiva ideologică, Eminescu a statutat o problematică atât de bogată încît a putut deveni baza literaturii naționale. Pe alt plan, „obsesile lui Eminescu nu puteau fi epigonice și pentru faptul că erau cu totul proaspete. Această frămîntare continuă, caracteristică temperamentelor puternic angajate intelectualceste, nu a tocit talentul lui, el î-a imbogătit încontinuu...”. Poți găsi în poezia lui tot ceea ce constituie viață omenească, dragoste, ură, muncă și luptă, o dată cu o inevitabilă notă de îndoială... Opera lui dă măsură deplină a tendintelor contradictorii și fertile ale literaturii contemporane, admit interpretii săi, vorbind de „măretia lui Eminescu”.

Recunoscut ca atare încă în timpu vietii în propria-lădă, Eminescu e privit curind după moarte sa, și în eternitate, ca un mare poet. În 1898 chiar, Angelo de Gubernatis, în *Dictionnaire international des écrivains du Jour*, îl situa pe Eminescu cu premier rang des poètes de son pays. Marea Encyclopédie rusă Brockhaus-Efron, editată la Petersburg, între 1899—1904, consemnează date importante despre viața și activitatea scriitorului recunoscând că „unul din cel mai mari poeți contemporani”, a cărui operă constituie „cel mai grandios monument literar, care a fost scris în limba română”. În acelasi an, primul traducător al lui Eminescu în limba rusă, erudit poliglot și filolog clasic, bizantinolog, clavist și germanist, F.F. Kors, recunoaște în poezia lui Eminescu de lîngă o perfectiune deosebită în formă, o mare înălțime de cizetare și terminație prin a spune că multe din poeziiile lui ar fi fost fericit să le semneze un Musset, un Heine, un Baudelaire...

Fidelă interpretă a operei sale în limba germană, prima sa traducătoare într-o limbă străină, Mite Kremnitz, prin 1910, scria cu avint și căldură: „Talentul singuratic al lui Mihai Eminescu se finală cu mult peste patria sa și peste cultura ei artistică, cum se finală pururea peste predecesori și contemporanii săi o individualitate excepțională. Cugetări pe care el le-a turnat în forme pline de melodie, pot veni să ceară, cu fruntea sus, și în alte țări înăndrul drept de cetățenie al minții superioare...”.

Prin 1906, la Paris, Eminescu e definit ca poet perfect. „Eminescu este poet este perfect, filosof-poet și poet-filosof. Versurile sale sunt modele artistice neasteptate și de o profunzime de idei necunoscute înainte de el”. În 1910 Peter Tomaschek publică la Cernăuți și Heidelberg cartea cu titlul *Der Dichterkönig Rumäniens* (poetul rege al României). În 1923, Carol Tagliavini prezintă pe „cel mai mare poet al Românilor, ale cărui opere, cu totul necunoscute de cea mai mare parte a Italienilor, ar trebui să fie de acum înainte studiate cu acea atracție cu care ne apropiem de arta adevărată”. Curind, Ramiro Ortiz vorbea, în același sens, de arta celui mai mare poet român de înegalabilă genialitate. Indubidabili grande poeta. Prin 1931, Marco Pompilio îl considera poetă somma di Romania...

N-am putea încerca aici un bilanț privind pătrunderea lui Eminescu în cunoștința europeană, deci într-o sferă culturală mai amplă, sau istoria receptărilor sale în afara; dar unele fapte, în baza informației de care dispunem, vorbesc de la sine. Deși — sugera Elena Văcărescu — „abia cînd neamul nostru se va impune strădanilor cu destulă forță pentru ca acesteia să consimtă și să invăță limba, după cum noi invățăm engleza pentru a călători pe Byron, abia atunci va intra cu adevărat Eminescu în circulația eu-

16 XI '87 – ZI DEDICATĂ LUI EMINESCU

„Călin (file din poveste)“ în viziunea lui Aurel Bordenache

ropeană” — însumind rezultatele unui simplu sondaj în perspectiva sintezei, afirmația că Eminescu n-a rea în afara hotarelor țării sale audiența publicului literat, emisă odinioară, nu mai rezistă... Cunoscut peste granitele țării, încă în timpul vieții colaborator al unor publicații literare din Viena și Pesta, al marii Enciclopedii germane Brockhaus, prin 1884 — la Universitatea din Petrograd — plasat printre scriitorii de vază ai secolului al XIX-lea, alături de alți clasicii români considerați „scriitori de însemnatate mondială în adevărul înțeles al cuvântului”, — în perioada dintre cele două războaie socotit unanim cel mai mare poet al românilor, ba chiar, pentru vasta rezonanță a cuvântului său, numit „nu numai poet român, ci european” — Eminescu a devenit cu vremea „tot ce are mai de preț România ca dimensiune spirituală”.

Era natural ca opera sa să aibă un ecou în viața spirituală europeană. Numeroși intelectuali, oameni de cultură, scriitori etc. și-au exprimat admirarea pentru nivelul înalt al creației și simțirii poetului nostru. Creația lui Eminescu se bucură de-a lungul anilor de înaltă apreciere a unor personalități literare de renume începând cu Marco Antonio Canini, Angelo de Gubernatis, apoi G. B. Shaw, Anatole France, Unamuno (care începuse să învețe limba română pentru a-l putea citi în original pe Eminescu) sau mari poeți ca Paul Valéry, Giuseppe Ungaretti, Salvatore Quasimodo, Rafael Alberti și Maria Teresa Leon („bucuroși de-a fi descoperit prieteniei noastre cu poezia încă un mare poet”), Ana Ahmatova, Margareta Aligher, printre cei mai de frunte poeți sovietici, poloni, maghiari sau bulgari, limitându-ne în spațiul european. Numeroși exegeti ai operei sale i-au închinat ani de muncă în viață. Încă de pe băncile liceului, la Bologna, Carlo Tagliavini publică un studiu asupra lui Eminescu. În anii în care a condus catedra de filologie romanică, specialitatea limba și literatura română, a ținut la Budapesta un curs special despre Eminescu.^{*)} A publicat articole, note referitoare la limba și mesajul marelui poet român. În 1959, lăudând conducerea lucrărilor editării unui volum de versuri destinat să cuprindă cea mai mare parte a operei poetului, mărturisea că de-a lungul întregii sale cari-

^{*)} Asemenea cursuri au mai avut loc la Nisa, de exemplu, sub auspiciile Centrului Universitar Mediteranean de la Nisa, unde în 1943 întâlnim pe Alain Guillermou, vîlitor exeget al poetului, alături de Eugen Ionescu și Maurice Mignot, susținători ai culturii și limbii române în Franță.

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

ere universitare l-a pasionat îndeosebi complexitatea semnificațiilor și a valorilor literare cuprinse în opera eminesciană. Încă din 1928 Ramiro Ortiz mărturisea marea admiratie pentru poetul român care l-a determinat să incerce o asemenea temerară inițiativă: a transpus în italiană aproape 4000 de versuri de Mihai Eminescu. La rîndul ei, Rosa del Conte citează 2500 de versuri „poezii întregi și fragmente, în traducere proprie, în vastă-i lucrare despre Eminescu, scrisă la o distanță de aproape trei lustri de la prima întîlnire cu opera lui. „Pot spune că Eminescu a fost soarta mea. Aproape întreaga mea activitate creațoare se leagă de acest nume și chiar atunci cînd ea a străbătut că în aparență destul de îndepărțate de creația marelui poet, prezența lui invizibilă, subconștientă, m-a insotit mereu”, declară Juri Kojevnikov, traducător al operei poetice a lui Eminescu în limba lui Puskin și Lermontov și autor al lucrării **Eminescu și romantismul în literatura română**. La rîndul său Ladislau Gakli consemna cu mindrie „unele cercetări întreprinse timp de 30 de ani, izvorite din sentimentul unei admirări profunde pentru geniul lui Eminescu”.

Să mai invocăm influența sa asupra literaturii altor popoare, evident mai ales a vecinilor noștri bulgari, poloni, cehi sau maghiari? Urmărirea ei ar fi o însemnată problemă de literatură comparată. „Este aproape de necunoscut o istorie modernă a gîndirii poetice din sud-estul Europei în deceniul al VIII-lea al secolului trecut, scria un poet bulgar, fără a face o excepție minuțioasă a contribuției aduse în acest domeniu, între alții, de Mihai Eminescu”... Cunoaștem influența lui asupra unor poeți din Balcani, ca de pildă poetul albanez Asdren (pseudonimul lui Aleks Stavri Drenova), participant la adunarea istorică din București întîinută la 5 noiembrie 1912, la care s-a hotărît declararea independenței Albaniei. Se resimte asupră-i influența poeziei sociale eminesciene. Cu o jumătate de secol în urmă a influențat pe unul din poeții slovaci cei mai însemnați, Ivan Krasko. Poetul național bulgar Ivan Vazov lăinea la loc de cinste în biblioteca sa opera lui Eminescu, iar Stojan Mihailovici avea pe masa de lucru portretul lui Eminescu, pe care-l considera „unul dintre cel mai mari gînditori ai omenirii în domeniul poetic”. Poezia lui mi-a fost „carte de căpătăli”, spunea un poet maghiar. Încit — justificat — scria Alain Guillermou: „Dacă depărțarea în spațiu și mai ales obstacolul limbii nu ar fi restrins strălucirea unei asemenea poezii, capitolului prea abundant despre «influențele suferite» își ar fi adăugat la criticii români un capitol despre influențele exercitate de poezia eminesciană”.

Fapt nu lipsit de semnificație, maturitatea, incandescența, rectitudinea, curajul, franchețea gîndirii sale au inspirat pana multor autori români și străini. Încă din timpul vieții marelui poet pînă în zilele noastre. Antologia poezilor dedicate lui Eminescu stă mărturie. Prin unghii înedit pe care-l oferă o atare antologie, dobândim o nouă imagine a locului și dimensiunilor lui Eminescu în spiritualitatea românească și — evident — europeană. Poezii dedicate lui Eminescu de poeți ai naționalităților concilioritoare, de poeți ai altor popoare, francezi, greci, cehi, olandezi, portughezi (nu mai vorbim de cele apărute în limba arabă, bengali, egipteană sau spaniolă, în America de Sud) sint emoționante prin suflul lor. În cele mai multe din aceste poezii Eminescu este un simbol și motiv poetic, ele remarcă „fascinanta, misterioasa atracție exercitată de Eminescu asupra unor poeți care, invocîndu-l, au sperat într-o întîlnire cu însăși Poezia”... În prajul veacului nostru, Lucien Bazin, unul dintre cei dintîni oameni de literă din Franța, care i-au purtat pe cititorii francezi prin lumea de armonie și vrajă a versului eminescian, a scris un poem omagial poetului nostru („bardul menit să steie alături de stăpinii slăviți ai Nemuririi”) în volumul *L'Aube Intérieure*, Paris, 1905, tradus în același an de St. O. Iosif în limba română (*Un imn francez lui Eminescu*). Omagiile lirice aveau să-i închine apoi Maria Bozenna Ha de Varnij în limba cehă, Jannis Ritsos, Nikos Papas, Rita Boumi Pappa în greacă, Takacs Tibor, între alții, în maghiară, Hubert Juin în franceză Juri Kojevnikov în rusă, Gerard de Ridder în olandeză, Stella Cernardos în portugheză și-a.

16 XI '87 – ZI DEDICATĂ LUI EMINESCU

În anii din urmă, cercetători valoroși, în primul rînd filologi din diverse ţări s-au dedicat cu pasiune studiului vieții și operei lui Eminescu în dorința de a-și aduce contribuția lor la elucidarea unor aspecte fundamentale ale creației sale. O exegeză „în mod remarcabil științific fondată” oferă în lucrarea Rosei del Conte Eminescu o dell ’Assoluto un nou și complex chip al marelui nostru poet „deznăvântă de a sta alături de cei mai reprezentativi exponenti ai romantismului european”. Încercând să analizeze opera sa în originalitatea ei, lăsând pe al doilea plan influențele pe care le-a putut suferi, în *Geneza interioară a poeziei lui Eminescu*, Alain Guillermou dezvoltă ideea că opera lui Eminescu, aşa cum ne-o descoperă studiul genezei sale, nu e un ecou oriental al cinturilor lirice europene, ci o creație a unui geniu profund și original, interpret — în plus — al poporului său.

Optica se modifică, deci. În această optică, „piscul cel mai înalt al literaturii române”, Eminescu e „un gigant printre giganți”, cum îl vedea Mario Ruffini în competentul său studiu din 1964. Eminescu e surprins în evoluția sa în suprafață și în adîncime, pe terenul literaturii române, dar și în peisajul poetic european al secolului al XIX-lea. Astfel, Rosa del Conte, Mario Ruffini, Ladislau Galdi, Iuri Kojevnikov și alții, făcind numeroase referiri și stabilind filiații cu procesul general european, înscriu personalitatea și opera poetului ca o manifestare organică a epocii, dar și ca un fenomen excepțional prin strălucirea sa. Tocmai datorită acestor exegezi care au emis cu îndrăzneală și nu fără prudență teze definitive privind locul său în acest context, Eminescu ne apare într-o nouă lumină. Astfel, „moldoveanul care a scos din mormântul al XVIII—XIX-lea fin de siècle”, cum scria prin 1929 G. B. Shaw, devine „cel mai strălucit meteor care a lucit deasupra Europei în anii dintre 1850—1889”, după traducătorul său în limba polonă, poetul Emil Zegadlowicz. Considerat la începutul veacului nostru „cel mai reprezentativ geniu al popoarelor balcanice” în Bulgaria, „poetul nostru, poetul Europei centrale” în Ungaria, *poeta di noi tutti în Italia*, el devine „prin ceea ce aduce continentului nostru, Occidentului nostru îndeosebi, nu numai pentru români, ci și pentru noi de asemenea (non seulement pour vous, amis roumains, mais pour nous aussi)”, cum spunea M. Dupront la Sorbona, un poet al Europei întregi, „marele poet al nostru și al vostru”, cum îl definea Rafael Alberti prin anii '60...

Mai putem spune, deci, că în ciuda conștiințoaselor contribuții a numeroși filologi etc. le rămîne românilor „refuzată introducerea adevăratei mărimi și a staturii lui Eminescu în conștiința europeană” ?...

Desen de Aurel Bordenache

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

Între bucuriile de suflet ce le-am avut participind la întâlnirile organizate de „Revista noastră” a Liceului „Unirea” din Focșani, pentru să marca cel 75 de ani de la fondarea ei, a fost și relîntîlnirea cu academicianul Ion Coteanu.

În seara zilei de 16 noiembrie 1987, am fost „convocați” de impecabilă gazdă, care este profesorul Petrușche Dima, la o seară vrîncoasă, prilej de a oferi invitaților de onoare, academicianul Ion Coteanu și dr. Mioara Avram, conferențari în „ziua dedicată limbii române”, ultimele nouătăți privind revista, școala, orașul. Amfitrioul nostru era secondat de profesorul Culiță Ușurelu. Aparatul fotografic cu care „a privit”, nu numai în acea seară, Radu Grozescu, care este atât de înzestrat în această artă a imaginiilor, a fost și el prezent.

M-am bucurat ca, împreună cu Dumitru Grumărescu, să fiu invitat la acest moment. Multe au fost ideile enunțate de către cei doi specialisti recunoscuți ai lingvisticii românești, care echivalau cu o prelegere de final nivel la un curs universitar. Pentru mine, propunerea și îndemnul academicianului Ion Coteanu de a întocmi un catalog tematic al cărților din biblioteca mea, spre a fi publicat, reprezentă o onoare și un stimulaj. Materializarea acestui sfînd, de a aduna într-o singură carte „cărțile mele” este recunoștință ce pot aduce generoasei invitații a profesorului. Ar fi trebuit, în cele ce urmează, să pre-

„Cuvînt înainte,

Ideea de a edita o revistă în limba germană și de a o lăsa să devină o transpunere a expresiilor de cultură, viață spirituală și statală românească, a izvorit dintr-un sentiment de sinceră și adincă recunoștință față de țara pe care am cunoscut-o și am invățat să o apreciez de-a lungul unei seceri de mai mulți ani. Nu mă aflu departe de a putea fi bănuis de a face o confestune în acest sens. Dar cine vrea să compare instituțiile libere din România cu cele din alte state, cine a

Ion ROGOJANU :

Întâlniri memorabile

zint, în lipsa unui catalog, cărțile care au format obiectul expoziției cu tema „Mihai Eminescu în ediții rare”, organizată în holul Liceului „Unirea” din Focșani, în zilele de 19–25 noiembrie 1987. Lipsa spațiului mă determină să fac aceasta numai cu o singură lucrare, mai puțin văzută și de către cei interesați de traducerea operei lui Mihai Eminescu în limbi străine.

Periodicul „Der Bukarester Salon” a apărut în limba germană (mai 1883 – iulie 1885), în București, o dată pe lună, având ca redactor și editor, pe J. Bettelheim, formatul 8°, 7 (25x17). Pe versouii paginii de titlu, al primului număr, apare lista fondatorilor, personalității și instituții bine cunoscute în cultura românească a timpului, precum: Dr. Brociner, C. Boerescu, dr. Moses Gaster, Graeve, Gr. Ghika I, dr. Kremnitz, Hans Kraus (redactor, autorul unui informat ghid al Bucureștilor), Titu Maiorescu, Karl Storck, Karl Szatmary (pictor și fotograf), editorul Socec, Ed. Wachmann (compozitor, directorul Conservatorului), L. Wiest și alții.

Din sumarul revistelor (caiete, cum să numește editorul) remarcăm primele traduceri în limba germană a unor scrieri în proză aparținând lui Mihai Eminescu. Este de sesizat prezența în paginile publicației și a altor scriitori și oameni de cultură din România: M. Gaster, Gr. Tocilescu, V. Alecsandri, I. Slavici, Duiliu Zamfirescu, T. Maiorescu, precum și a germanului R. Kunisch.

Scopul pe care și l-a propus J. Bettelheim cu această publicație este mai clar oglindit de cuvîntul său introductiv aflat în primul număr, pe care-l reproducem în traducere românească:

16 XI '87 - ZI DEDICATĂ LUI EMINESCU

cunoscut binefacerea acestora, cine vrea să privească cu un ochi eliberat de pre-judecăți locuitorii acestei țări, cu tendința lor imensă spre civilizație, cu modestia lor republicană, cu calitățile lor omenești, care se relevă pînă și în greșelile și slăbiciunile lor, acela mă va sprobă că țara și oamenii merită cea mai caldă simpatie, și mai mult decît atât, prețuirea deplină. În curind îmi voi crea în altă parte ocazia de a lua aminte de acest subiect în mod exhaustiv; un cuvînt introductiv cere concizie, așa că voi trece la probleme mai speciale: acest prim calet al "Salonului bucureștean" poartă, simt bine aceasta, tenta improvizării.

N-am avut destul timp de pregătire și n-am reușit să cîștig interesul tuturor capacitateilor literare și a celorlalte capacitați scritoricești ale României pentru revista mea, care este sub toate aspectele ceva nou pentru această țară. Dar intenția mea este una bună și, simt convins de aceasta, va fi recunoscută ca atare. Cu privire la aptitudinile mele pentru conducerea unei întreprinderi atât de dificile, trebuie să recunoșc că eu însuși sunt încercat de îndoilei. Poate nu este un lucru intelligent să dai unei întreprinderi noi ca pașaport o confesiuță atât de sinceră, dar am curaj, aceasta mi-a dat și impulsul de-a începe, că și pe acela de a mă expune liniștit judecătorilor. În afară de aceasta, m-am asigurat de faa de căldă participare a mai multor colaboratori de o importanță majoră, care vor interveni acolo unde mie mi-ar putea lipsi puterea. Așa că, pornesc-o la drum, cărticea mea, tu lubilul meu prim-născut! Să, dacă doar o mică parte a scopurilor importante care te-au chemat pe lume, vor fi împlinite prin tine, atunci ai fost de folos! Existența este datoria de-ar fi și o clipă!

București, mai 1883

Redactorul revistei române
Ilustrate "Salonul bucureștean"
J. Bettelheim"

Sunt impresii de o deosebită și elevată claritate ale unui străin care, după ce a cunoscut România și oamenii săi, a făcut aceste mărturisiri.

Traducerea textelor, în limba germană, s-a făcut de către J. Bettelheim, Adolf Stern, Carmen Silva.

Ilustrația revistelor este de foarte bună calitate. Apar fotografii originale (și nu fototipii) pe care cred că le-a realizat C. Szafmary, considerat de specialisti a fi unul din cei mai buni fotografi ai timpului și primul fotoreporter de război din lume.

Audem posibilitatea să privim chipurile unor celebrități feminine din București (A. Darvari, Mavrogheni,

Marin von Herz pseudonimul Marii D. Ghica, Tinca Florescu, E. Boerescu etc.) precum și o interesantă expunere a succeselor obținute de artista Agatha Bârsescu la Viena.

Oameni politici ca I. C. Brătianu, C.A. Rosetti, Dimitrie Ghica, M. Kogălniceanu, Titu Maiorescu, Vasile Boerescu sunt prezentati cu ample biografii și fotografii. Primele 12 numere din revista "Bucharest Salon" sunt prezentate într-o leqătură originală de epocă. Exemplarul pe care îl am se află într-o stare foarte bună, reprezentând o piesă bibliofilă, dar și un document al recunoașterii personalității lui Mihai Eminescu.

De la stînga la dreapta: I. Rogojanu, Culiță Ușurelu, I. Coteanu și Mioara Avram

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

Eminescu în vizionarea lui Aurel Bordenache

Dumitru I. GRUMĂZESCU:

**Un mare ilustrator
al operei lui Eminescu:
*Aurel Bordenache***

În ultimii ani, „Revista noastră” m-a scos de mai multe ori din bîrlocul meu ieșean, unde am tot adunat mii și mii de piese de și despre Eminescu, pentru a încălzi inimile și a lumina mințile oamenilor acestor locuri de legendă, cu razele nepieritoare ale operei sale. Se inteleag că nu puteam lipsi de la manifestările dedicate ei cu prilejul împlinirii venerabilei vîrstă de 75 de ani, mai ales că în fruntea lor se afla una consacrată autorului „Luceafărului”.

Pentru a-l cinsti cum se cuvine, am cooperat cu confratele meu, Ion Rojojanu: el a adus o serie de cărți rare din tezaurul eminescian, iar eu desenele lui Bordenache, incluse în vo-

lumul de „Poezii” din 1944, scos de Editura „Cartea Românească”. Astfel, expoziția a căpătat un caracter complex, stîrnind, fără îndoială, interesul vizitorilor.

Cum „Revista noastră” a mai reprodus pe coperta a IV-a cîteva desene, îi încredințez ei amintirile mele despre realizatorul lor.

— „Domnule, de unde vii? Parcă esti mai bătrân decât mine!“

Așa avea să se încheie prima mea vizită făcută la Codlea, unde celebrul grafician, Aurel BORDENACHE, se retrăsese. Era în ziua de 12 octombrie 1984. I-am spus cine sunt, i-am marturisit patima mea pentru Eminescu și

De la stînga la dreapta : Mioara Avram, I. Coteanu și D. Grumăzescu

16 XI '87 - ZI DEDICATĂ LUI EMINESCU

glindul care m-a adus la usa domniei sale.

— „Bine, tinere, dar nu mai mult de 10—15 minute...”, care aveau să se transforme, fără să ne dăm seama, în cinci ore..., pentru că amândoi aveam tolba plină...

Primele informații despre artist le căpătasem de la mama mea, care, în copilărie, fusese pictată de amfitrioul meu. Aceste stiri erau prețioase, dar insuficiente. Iată-mă acum la izvor...

...Copil minune (născut la 29 septembrie 1908, la Huși), la șapte ani, Aurel Bordenache este trimis în Belgia, la Liège, unde începe să pătrundă în tainele picturii, sub conducerea lui D. Witte, directorul Școlii de Arte Frumoase. Fascinate de talentul neobișnuit al micului român, oficialitățile țării-gazdă au vrut să-l naturalizeze. Însă el a refuzat, spunând că are părinti și-o patrie pe care o iubește.

Revenit acasă, își continuă studiile la București, dar din cauza izbucnirii primului război mondial, se mută la Iași, unde are fericirea să se preqătească sub supravegherea lui Octav Băncilă și G. Popovici.

După încheierea păcii, revine în Capitală. Aici are ca învățător pe G.D. Mirea.

Admiratorii, printre care Octavian Goga, G. Văsescu din Botoșani s.a., îl ajută materialicește să-și facă studiile superioare la Paris, la L'Ecole Nationale et Supérieure des Beaux-Arts, unde a intrat primul din 680 de candidați. Era o mare performanță nu atât pentru tinerul Aurel Bordenache, cit pentru arta românească de-atunci și intotdeauna, într-o confruntare internațională.

Cu ocazia expozițiilor organizate aici, i-a cunoscut pe președintele Franței, Gaston Dommergue, pe președintele Adunării Naționale Franceze, Eduard Heriotte, pe Elena Văcărescu, ministru plenipotențiar al României la Paris. Altor personalități, precum: prof. Fernand Strawschi, membru al Institutului Franței, col. Pospisil Luhatovschi, atașat militar cehoslovac în Franța, etc., le-a făcut portretul.

În țară, în epoca interbelică, i se încredințea ilustrarea unor opere de M. Sadoveanu, N. Iorga s.a., rea-

lizarea diplomelor editate de Ministerul Instrucțiunilor Publice, a unor tablouri cu scene din primul război mondial, a basoreliefurilor Mausoleului de la Mărășești.

În 1944, semnează grafica „Poezii” lui M. Eminescu, ediție îngrădită de Toneghin. Momentul punerii în vinzare a întregului tiraj a coincis cu bombardarea Capitalei, la 4 aprilie 1944. Puține exemplare au mai fost salvate de sub dărâmături. Pe unul dintre acestea mi-a dat următoarea dedicatie: „Administratorul Centrului Expozițional «Mihai Eminescu» din Iași, Dumitru I. Grumăzescu, cu cele mai alese simțăminte și bune urări pentru realizarea deplină a telurilor ce și le-a propus, Aurel Bordenache”.

Cind să plec, chiar din usă s-a înțors și-a scos din dulap o mapă cu planșele originale publicate în acest volum. Încredințindu-mi-le, mi-a spus:

— „Tinere, ia-le ca drept răsplătă pentru munca depusă și fă ce crezi. În limitele bunului simț și ale respectului pentru arta și cultura acestei națiuni. Entuziaști că dumneata au reușit să scoată la lumină lucruri care cine știe ce soartă ar fi avut, dacă nu vă înșilneau”.

Adinc emoționat, i-am promis că nu le voi înstrăina niciodată și că voi face tot posibilul ca să le vadă întreaga țară.

Nu după mult timp, am organizat o expoziție itinerantă, „Opera eminesciană în vizionarea lui Aurel Bordenache”, iar Combinatul de Utilaj Greu din Iași, unde lucrez, a editat un calendar, pentru 1988, cu 14 gravuri din această colecție, însoțite de texte din creația Poetului național.

Într-o scrisoare din 29 octombrie 1985, mă înștiința că îmi face cadou trei tablouri. L-am vizitat de-abia în februarie 1986, pe o vreme neprincipnică: era frig și ninfea. Din această cauză, n-am putut lua operele dăruite și nici autoportretul pe care-l puteam include în expoziția sa de desene.

În primăvara lui 1987, artistul a trecut în neființă.

Pentru cei ce vor să bată la poarta vilei din oaza de rai românească el este intotdeauna ACASĂ.

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

Mioara Avram, P. Dima și I. Coteanu

Dr. Mioara AVRAM:

Caracteristici ale limbii române actuale

Cind se vorbește de caracteristicile limbii române în general, fără limitări cronologice (sau teritoriale), aceste caracteristici trebuie depistate și prezentate în opoziție cu alte limbi, inclusiv cu cele din aceeași familie. Față de limbile de alte origini, principala caracteristică a limbii române este romanitatea ei, cu toate trăsăturile implicate de această natură neolatină, nu numai din punctul de vedere al istoriei și al clasificării genealogice în familia limbilor — române — înrudite prin originea comună latină, ci și din punctul de vedere al descrierii sincrone a structurii ei și al clasificării tipologice, de exemplu, printre limbile flexionare care au articol sau categoria gramaticală a determinării. Față de limbile din aceeași familie, deci față de celelalte limbi române sau neolatine — franceza, provensala (sau occitana), catalana, spaniola, portugheza, sarda, italiana, retoromana și dalmata —, română se caracterizează prin particularitățile acestei romanități: de exemplu, în ce privește structura internă, prin faptul că articolul hotărît (propriu-zis) este postpus sau enclitic și că există mai multe specii de articole hotărîte (articolul hotărît propriu-zis: -i, -le, -a, articolul possessiv sau genitival: al, a și articolul demonstrativ sau adjectival: cel, cea), iar, ca o caracteristică de alt ordin, prin unitatea ei teritorială relativ mare, prin posibilitatea înțelegерii reciproce a vorbitorilor în ciuda unor varietăți regionale.

Cind se urmărește caracterizarea unei limbi într-o anumită etapă a ei, această caracterizare trebuie făcută prin comparație cu alte etape din evoluția aceleiași limbă, lăsându-se la o parte trăsăturile comune, permanente, și evidențindu-se deosebirile sau inovațiile; în cazul nostru, caracterizarea limbii române actuale urmează să aibă în vedere deosebirile față de limba

17 XI '87 - ZI DEDICATĂ LIMBII ROMÂNE

română din perioade anterioare. Desigur, nu ne putem aștepta la deosebiri mari și numeroase, intrucât schimbările în limbă — cu excepția unor amănunte de vocabular — se produc la intervale lungi de timp. Cum este și firesc, majoritatea caracteristicilor limbii române actuale continuă caracteristici și tendințe din perioada precedentă, a limbii moderne, sau reprezintă efecte abia acum sesizabile ale unor transformări din această perioadă precedentă, dar chiar și în continuitate se pot întîlni aspecte noi, deosebiri conititative sau calitative.

Astfel, îmbogățirea și primenirea vocabularului contemporan în direcția internaționalizării unor sectoare ale sale continuă modernizarea și occidentalizarea lui începute de acum două secole prin valurile de neologisme latino-românice, dar fenomenul lingvistic actual cunoaște aspecte specifice legate de contextul social-istoric; ele pot fi rezumate în ceea ce acad. I. Coteanu numește „impactul terminologiei științifice”.¹ Acest impact înseamnă nu pătrunderea în sine a unui contingent masiv de imprumuturi și formații proprii necesare pentru acoperirea unor ramuri noi (ca fizica nucleară, electronica, informatica, cibernetica), pentru completarea și actualizarea terminologiei existente în toate ramurile și folosirea ei la nivelul specialiștilor respectivi, ci insușirea unui mare număr dintre acești termeni prin instrucția școlară generală (s-a arătat că în timpul celor patru ani de gimnaziu elevii întîlnesc numai în manuale peste 3000 de termeni), precum și o anumită fascinație exercitată de asemenea cuvinte, evidentă în transferul termenilor tehnici de la un domeniu la altul, de obicei cu sensuri figurate sau în diferite unități frazeologice (de exemplu, termeni ai științelor exacte folosiți în critica literară sau în linquistică: coordonată, ecuație, impact din-formula citată, parametru, valență). După cum se știe, ansamblul vocabularului și mai ales componentele sale neverificate încă în timp au mică importanță în caracterizarea unei limbi, dar pot caracteriza o etapă a ei. Cu atit mai mult pot constitui elemente de caracterizare unele implicații pe care mutațiile din vocabular le au în alte compozitamente ale limbii, care țin de structura ei. Vocabularul neologic și în special termignologia tehnico-științifică au avut și au consecințe asupra sistemului de formare a cuvintelor, modificând raportul de forte dintre procedeele folosite, prin dezvoltarea dată derivărilor cu prefixe (anti-, hiper, inter-, trans-) și compunerii tematice cu elemente internaționale greco-latine

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

la origine (de tipul auto-, bi-, electro, fer, -log). Aceasta este o modificare în structura limbii române, care pînă în epoca modernă se caracteriza printr-o prefixare redusă și prin absența compuselor tematice; derivarea cu sufixe continuă să predomine, fiind și ea îmboogătită și reorganizată prin adăugarea unor sufixe neologice foarte productive (-al, -ism, -ist, -iza), dar importantă este ponderea crescîndă a procedeelor slabe în trecut. De asemenea, terminologia tehnico-științifică antrenează modificări în ce privește dimensiunile cuvintelor românești. Prin fondul ei tradițional, limba română este sau era caracterizată de existența unor cuvinte de lungime medie, cu mai puțin de 10 sunete componente (și 3—4 silabe); terminologiiile actuale operează însă curent cu formații derivate și compuse de peste 20 de sunete și de 10 sau mai multe silabe, de exemplu: angiomicrocinematografie, extrateritorialitate, electrotermocauterizare sau metru-kilogram-secundă-amper, care la unele forme flexionare devin și mai lungi (vezi femininul unor adjective ca fiziobalneoterapeutic, -ă, formele articulare de gentiv-dativ ale unor substantive ca turbostatorreactor, -ului sau indicativul prezent, persoana a III-a, de la verbe ca a electrocauteriza, -ează). În sfîrșit, prin sursa engleză a unor terminologii (de exemplu, a celei electronice sau a celei informatici) se creează probleme speciale de adaptare fonetică și morfologică a unor imprumuturi, probleme care sunt numai parțial analoage cu cele cunoscute în trecut — și depășite într-un timp — de imprimuturile franceze.

Vocabularul tehnico-științific modern de circulație, mai mult sau mai puțin internațională, deosebește limba română din ultimele două secole de perioada precedentă — limba română cunoscută din textele vechi —, dar, fiind sursele lui preponderent latino-române și modelul latin aplicat neologismelor de orice fel, acest vocabular contribuie într-un anumit sens la întărirea caracterului romanic al limbii române actuale.

Întărirea caracterului romanic (numită în unele lucrări relativizare sau reromanizare) este reală și evidentă în alte compartimente ale limbii, în care efectele modernizării măresc apropierea dintre limba română actuală și limba latină sau/și limbile române înrudite; de exemplu: slăbirea rohiului alternanțelor fonetice în flexiune (incetarea aplicării unora sau restrîngerea situațiilor de folosire a altora), revitalizarea infinitivului și a pasivului analitic (cu auxiliarul a fi + participiu). Este interesant de observat că unele caracteristici ale limbii actuale intră în contradicție cu caracteristicile ale limbii române în general, considerate prin tradiție caracteristici permanente. În această situație, sunt alternanțele fonetice, a căror largă folosire caracterizează limba română în opozitie cu alte limbi, dar a căror productivitate e în scădere în etapa actuală; la fel, infinitivul, în trecut pe cale de a fi înălțat de conjunctiv, sau pasivul analitic, puternic concurat pînă acum de reflexivul pasiv. Pentru a face legătura cu exemplile referitoare la articol pe care le-am dat în precizările metodologice preliminare, e de remarcat că și aici se constată slăbirea uneia dintre speciile caracteristice limbii române — anume a articolului demonstrativ sau adjectival, mult mai puțin folosit astăzi decât în secolul trecut în îmbinări ca băiatul (cel) harnic; de astă dată nu pare să avem a face cu un rezultat direct al unei influențe occidentale, ci doar de tendință spre simplificare și economie de mijloace (renunțarea la cumulul de mărci, care este sau era, de asemenea, o caracteristică a limbii române). Un fenomen asemănător este slăbirea flexiunii cazuale în limba română actuală: renunțarea la dubla ei exprimare într-un grup nominal (omului acesta în loc de omului acestuia) și preferința pentru mijloace analitice (lui tata și chiar lui Maria în loc de tatei și Mariei).

O caracteristică importantă a limbii române din etapa actuală este întărirea unității² ei naturale prin unificare pe diverse planuri: pe un plan teritorial (dispariția treptată a graiurilor sau, mai exact, reducerea sferei lor de funcționare prin răspândirea limbii literare), pe plan social (atențarea deosebirilor dintre limba populară și limba literară prin inteligență, care este deosebită și în cadrul limbii literare (stabilitatea și difuzarea unor

17 XI '87 - ZI DEDICATĂ LIMBII ROMÂNE

norme unitare ortografice, ortoepice și gramaticale). E ușor de văzut că în toate sensurile menționate unificarea actuală este legată de cultură — și de culturalizare —, limba literară fiind, după cum se știe, nu exclusiv limba literaturii artistice, ci limba culturii în toate formele ei. Se poate spune că cea mai pregnantă cauză de diferențiere lingvistică din zilele noastre este diferența de cultură. Fără să se identifice cu influența limbii literare asupra altor limbaje, unificarea actuală se desfășoară cu precădere în această direcție. Limba populară și chiar grajurile, precum și limbajul familiar continuă să contribuie la imbogățirea limbii literare, mai ales sub raport lexical și frazeologic, dar nu aceasta este direcția de evoluție specifică etapei contemporane. Pentru o unificare de calitate se impune distincția între elementele autentic populare, a căror absorbire selectivă e în tradiția limbii noastre literare, și elementele de limbaj periferic, de semi- și subcultură, care reprezintă factori de poluare lingvistică; din păcate, acest limbaj exercită o anumită atracție asupra unei părți din tineretul școlar³⁾.

Unificarea lingvistică actuală este atât spontană, cât și produsă acțiunii conștiente, fie din partea celor care dirigă și supraveghează procesul de fixare a normei și de răspândire a limbii literare (școala și Academia, în primul rînd), fie din partea celor care se străduiesc să se apropiie de limba literară. Unificarea este un proces complex și de durată, cu numeroase aspecte contradictorii și de tranziție. Rezistența deprinderilor regionale — în special a celor fonetice și gramaticale — are ca rezultat atât faptul că limba literară ajunge să fie folosită cu coloratură dialetală, cât și lupta între variante în uzul literar și cîteodată chiar admiterea în normă a cîte două variante (de exemplu, variante de accentuare ca profesor și profesor; variante flexionale ca tuneluri și tunele sau ignorează și ignoră).

Unificarea lingvistică nu trebuie confundată cu uniformizarea (și monotonia) modului de exprimare: unitatea limbii române actuale continuă să se manifeste în varietate și anume în varietatea stilistică — funcțională și individuală. Tocmai pentru că o caracteristică a limbii actuale este varietatea stilurilor ei, în general bine conturate (cu norme specifice unitare și ele, prin care varietățile stilistice nu contravin unității ansamblului), o cerință importantă a exprimării corecte este adevararea stilistică: alegerea și aplicarea consecventă a limbajului potrivit pentru imprejurarea dată. Folosirea limbajului familiar într-o expunere oficială este la fel de neindicată ca folosirea limbajului științific, academic. Într-un dialog academic.

Respectarea normelor unitare ale limbii literare este departe de a prezenta pericolul uniformizării, cum pretend sau insinuează unei individuaști. Un asemenea pericol este constituit însă de aşa-numitele clisese sau şabioane lingvistice, formule stereotipe preluate, de obicei din presă, și repetate abuziv din dorința de a fi în pas cu moda, dar și în dintr-o comoditate de gîndire (substantive ca opțiune și vocație, adjective ca major, optim, plenar; imbinări ca în contextul, în ideea, la cota/cotele, la nivelul).

Caracteristicile limbii române actuale sunt date de modul de exprimare — scrisă și vorbită — al fiecărui dintre noi. Progresul ei depinde de calitatea modului de exprimare al tuturor vorbitorilor contemporani și îndeosebi al celor tineri. De aceea se impune o atenție sporită în atitudinea față de limba noastră națională, care trebuie privită, respectată și prețuită și ca un monument istoric, dar și ca un instrument de lucru — respectiv de comunicare — capabil de performanțe prințro folosire corectă, mereu perfectabilă. Ambele ipoteze presupun cunoașterea profundă a resurselor limbii și orientarea spre modelele demne de imitație creațoare.

1). Din nou despre impactul terminologiei tehnico-stiințifice. În „Limbă română” XXXVI, 1987, nr. 3, p. 185—192.

2). Vezi Mioara Avram, Unitatea limbii naționale și problemele cultivării limbii, în volumul Probleme ale exprimării corecte, București, 1987, p. 7—15.

3). Vezi Mioara Avram, Fenomene lingvistice caracteristice elevilor, în „Limbă și literatură română” XVI, 1987, nr. 3, p. 3—4.

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

Acad. Ion COTEANU:

*Între limbă
și
literatură*

Stimați colegi, dragi elevi, vă mulțumesc înainte de toate pentru cinstea pe care mi-ați făcut-o de a mă invita la serbarea dumneavoastră.

Nu e vorba numai de sentimentul de măgurire pe care-l implică o asemenea invitație, ci vă spun încă de pe acum — nu știu cum va fi la sfîrșit pentru dv. — că pentru mine a fost o mare plăcere să cunosc și orașul și pe unii dintre colegii noștri și școala dv. și mi-am adus aminte, vrind-nevrind, la acești 75 de ani, de o întâmplare, de o întâmplare, da, foarte interesantă de-acum vreo 60 și ceva de ani.

Cu vreo 60 de ani în urmă, lumea se întreba cum se poate să facă literatură cu ajutorul cuvintelor obișnuite, cum se poate ca limba omenească, oricare ar fi ea, a oricărui popor, să aibă această putere nemăipomenită să transforme ceea ce este un enunț obișnuit într-un enunț exceptional. Cu alte cuvinte, ce este acel ceva care o face să fie și poezie, care o face să fie literatură? Cei care își puneau această întrebare erau lingviști. El se adunau foarte des și discutau în legătură cu întrebarea aceasta. Întrebarea nu era nouă. Cred că avea vreo 2000 de ani. Și-o pusese Plaut și Aristotel. În momentul când se întrebaseră și ei cum de se poate face literatură. Și dăduseră un răspuns: prim mimesis. O vorbă care după aceea a tot apărut în lume, a tot fost interpretată, unii au crezut că înseamnă o imitație, o copie, alții au crezut că este mai mult decât o imitație, mai mult decât o copie, că este ceva personal pe care cel care face literatură îl introduce în mimesis s.a.m.d.

Dar cei despre care vă vorbeam mai înainte, adică lingviștii pe care nu i-am numit încă, se adunau undeva, într-o țară vecină, la Praha. S-a făcut un cerc acolo. El poartă numele de Cercul Lingviștilor de la Praha. Si acest Cerc Lingvistic de la Praha, la care au participat cei mai de seamă lingviști, își punea întrebarea aceasta. La ea au răspuns într-o chestie care părea foarte simplă: limba omenească are o funcție pe care o numim funcție poetică. Dar după aceea, mai ales în zilele noastre, oamenii au început să se întrebe: dar în fond ce este o funcție?

Să la asta, după cum știi dumneavoastră, se dau diverse răspunsuri.

Dacă cineva zice: „Da' ce funcție are vorbitorul ăsta?” Adică eu. Și spune: „E profesor”. „A, vasăzică are funcție de profesor”. Ce înseamnă asta că are funcție de profesor? Înseamnă că între el și un grup oarecare de

oameni este o relație care îl pune pe unii de a fi învățători și pe altul de a fi invățător.

Dar după aceea zice: „Da' obiectul acesta (ceasul) ce funcție are?“ „Are funcția de a arăta să vorbești cît ti-ai propus sau să măsoare în general timpul?“ Dacă are funcția în general să măsoare timpul, inseamnă că între timp și el este o relație. Funcția este, aşadar, o relație. Am ajuns la matematicieni formalizind puțin ideea, dar după cum vedeți pe o cale empirică.

Așadar, limba are o funcție poetică. Ce înseamnă asta? As răspunde așa: înseamnă că ne permite — să nu vă supărăți pe mine — să mințim. Ne lasă bine să mințim. Asta înseamnă că ne permite să schimbăm înșurările obiectelor, persoanelor, fenomenelor, situațiilor cu care ne întâlnim, să le dăm alte calități. Este, prin urmare, înăuntrul limbii ceva care ne permite acest lucru. Acest ceva zicem că este funcția poetică și zicem că, în definitiv, ne îngăduie acest lucru.

Hai să mergem mai departe cu raționamentul nostru și să vedem ce se întâmplă cu literatura.

În fond, ce este literatura? Este ea altceva decât o serie de enunțuri în care noi, cei care facem literatură, să zicem, schimbăm înșurările obișnuite ale lucrurilor și le punem în altă relație? Vă roq să vă cîndiți dacă e mai mult decât atât sau mai puțin decât atât. Se poate spune că e mai mult, dar esența asta este. Să pentru ca să vă conving, am să vă dau un exemplu. Exemplul meu este un basm, de fapt nu e un basm, ci un fel de anecdote. L-am adus aici, special pentru discuția de astăzi, pentru că el răspunde foarte bine la ce ziceam eu mai înainte. Se numește basmul „Minciuna“. E un basm aromânesc — vîl citesc în dacoromână și nu pe tot — foarte răspîndit, care face cea mai îndrăzneață — să pare la prima vedere — schimbare a înșurărilor lumii, întoarce lumea pe dos. Vă roq să refineți această idee, pentru că există o întreagă literatură care își propune această întoarcere a lumii pe dos. Zic unii că ar fi un **topos**. Cuvîntul înseamnă **loc comun**, un comun al unei literaturi de întoarcere a lumii pe dos. Cum se întoarce lumea pe dos, o să vă spun imediat din această mică poveste.

E vorba ca în orice povestire de niște lucruri exceptionale. Sunt trei aromâni. Știi că aromâni sunt de meserie, cei mai mulți, cărăvănari, adică transportă, dintr-un loc în altul, mai ales cereale. Și cei trei, care sunt frați — bineînțeles, unul e mare, altul mijlociu și celălalt este cel mic —, pleacă după cereale. Și află că este undeva un preot — povestea zice căm intr-o ureche —, care are foarte multe grîne.

Se duce primul la el și spune:

- Părinte, vreau să iau grîne.
- Da — zice — se poate.
- Da' cît mă costă treaba?
- A, eu nu vînd pe bani...
- Da' pe ce?
- Pe minciuni...
- Cum pe minciuni?
- Uite așa, pe minciuni...

— Ei, zice primul, l-am apucat pe Dumnezeu de picior... îl traq o minciună ăstuia și-i iau toate grînele de pomană. Și-i spune minciuna.

Și autorul povestirii zice: „Și-i spune o minciună de te impiedicai de ea:

- Zboară boul...

— Hehehe! zice popa, asta-i minciună? Stai să-ți spun eu una. Și zice: — Ia să ți-o spun. Ei, odată aveam un ou și mă urcăi, știi, pe un munte. Muntele acela numai piatră și bolovani era. De-acolo din vîrf, dădui drumul ouului, ușor în jos, pe pietre și pe bolovani. Și ce să-ți vadă ochii? Rostogolindu-se, rostogolindu-se, oul despica și răsturna bolovanii în jos de-ti părea că se prăpădește lumea. Gir, gir, qir, ajunse tocmai la vale, măi frațe-miu — zice popa — întreg-intregule, c-ai fi zis că acum este ouat de găină. Pierde primul dintre cei trei frați tot ce avea, că asa fusese prinsoarea. Vine al doilea, îl păcălește și pe acela și vine al treilea, care e cel mic. Asta este pe numele lui Chitu. Pe ceilalți îi chemau Pitu și Mîtu, bineînțeles ca în povești. Și începe tocmeala. Și spune preotul:

18 XI '87 - ZI DEDICATĂ ISTORIEI PATRIEI

C. Bușe și I. Scurtu în sediul redacției „Revistă noastră”

poșii episcopului de Vrața. Unii dintre foștii studenți bulgari ai acestei Academii au revenit la sud de Dunăre ca profesori la școlile greco-slavice.

În secolul al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea, Țările române au acordat un ajutor substanțial dezvoltării învățământului în sud-estul Europei, ca și celui din Asia Mică, Siria, Palestina, Egipt. Se cunosc astăzi aproape 50 de școli care au beneficiat de sprijinul românesc sub diferite forme, între care subvenții anuale pentru plata profesorilor și burse pentru studenții săraci, dar merituoși; construirea sau refacerea locuințelor școlilor, cărți cu caracter lăic sau religios servind drept manuale, admisierea tinerilor din aceste teritorii în școlile din Principate, între care cele două Academii.

Paralel cu școala și servind-o, tiparul a avut de îndeplinit o înaltă misiune culturală și științifică.

Această misiune a îmbrățisat atât teritoriul românesc, cât și spațiul balcanic și Orientul Apropiat și în această activitate s-au ilustrat în special București și Iași, Brașov și Sibiu, Tîrgoviște și Brăila, Rimnicu Vilcea și Buzău.

Tipografiile românești, al căror număr a sporit în timp, au furnizat cărți de cult și laice în românește, dar și în grecă, sărbă, bulgară, albaneză, gruzină, arabă.

Cu mult înainte de intrarea în funcțiune a tipografiilor pe teritoriul bulgar, tipografiile românești au oferit culturii bulgare primele cărți de

care ea avea nevoie și care au marcat începuturile literaturii naționale în această țară.

Apărind la Iași în secolul al XVII-lea carte în limba grecă a cunoscut o adevărată înflorire la București sub domnia lui Constantin Brâncoveanu, epocă în legătură cu care s-a putut afirma cu deplin temei că elementul grec se află „la el acasă”, în Țara Românească.

Cu concursul românilor, reprezentat prin ajutoare materiale și prin mesterii tipografi, au fost publicate cărți în limbă gruzină, la Tiflis și în arabă, la Alep, în Siria. Cu deplină îndreptățire, fondatorul primei tipografii gruzine, românul Stefan, unul din elevii lui Antim Ivireanul, scria pe una din lucrările publicate, în legătură cu sprijinul dat de domnitorul Constantin Brâncoveanu, că „dator izvoare au tăsnit din Țara Românească astimpărind setea slavilor, arabilor, grecilor și gruzinilor”.

Cartea în limbile bulgară și grecă tipărită în Țările române a constituit unul din mijloacele esențiale ale renasterii spirituale ale celor două popoare.

Nenumărate sunt exemplele care dovedesc sprijinul dezinteresat pe care poporul român îl-a dat popoarelor vecine, pentru ca elementele esențiale ale civilizației și culturii lor să supraviețuiască sau să renască.

Prin aceasta, cultura română și-a afirmat vocația umanistă și s-a constituit într-un model pentru cultura acestor popoare.

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

Conf. univ. dr.
Ioan SCURTU :

Republica la români

Marile evenimente istorice sunt întotdeauna rezultatul unor acumulări de lungă durată și se concretizează în momentul în care s-au maturizat condițiile obiective și subiective necesare. Un asemenea eveniment este, în istoria poporului român, cel petrecut la 30 Decembrie 1947, cind a fost aboliță monarhia, iar România a devenit Republică.

Ideea de Republie este veche la români. Am putea menționa că, în 1514, Gheorghe Doja, conducătorul marelui război țărănesc ce a cuprins întreaga Transilvanie, dădea o proclamație prin care cerea „doborarea monarhiei și proclamarea republicăi, înălțarea titlurilor de nobilă egalitatea între toți locuitorii țării”. La rîndul său, Dimitrie Cantemir, în lucrarea sa „Descrierea Moldovei”, arăta că în anumite ținuturi locuitorii „nu sunt supuși nici unui boier și fac un fel de republică”. Multe dintre proiectele de organizare a Țărilor române, elaborate de cărturarii lumiști, preconizau o organizare republicană.

Revoluția română de la 1848 a prilejuit o puternică afirmare a ideilor republicane. În „Proclamația” de la Islaz se preconiza domn ales pe cinci ani „din toate stratele sociale”; o idee similară găsim și în „Dorințele Partidei Naționale din Moldova”. Un asemenea domn era, de fapt, un adevărat președinte de Republie. Cel care a sintetizat cel mai bine concepția republicană a revoluționarilor de la 1848 a fost Nicolae Bălcescu. În „Manualul bunului român”, marele democrat revoluționar arăta: „Cuvîntul Republie este o vorbă veche, care va să ziceă lucru al tuturor. Republie este su sfat în care oamenii adunăți îngrijesc singuri de soarta lor, fără a-și pune stăpini pe cap, având în lucrarea lor drept regulă dreptatea și drept tintă frăția. Într-o Republie poporul nu ascultă decât de slujbașii aleși de dinsul chiar cu treabă hotărîtă și pe vreme hotărîtă”.

După înfringerea revoluției de la 1848 — prin intervenția militară a celor trei imperii vecine: otoman, țarist și habsburcic —, fruntașii politici români, nevoiți să ia calea exilului, au continuat lupta pentru cunoasterea pe plan european a aspirațiilor poporului român de unitate și libertate. Este semnificativ faptul că una dintre cele mai însemnante reviste scoase de aceștia se intitula „Republie română”, apărută la Paris în 1851 și la Bruxelles în 1853.

Realizarea Unirii Moldovei cu Muntenia, la 24 Ianuarie 1859, prin alegera lui Alexandru Ioan Cuza ca domn în ambele Principate, act ce a marcat făurirea statului modern român, nu a alterat ideea de republică. Alexandru Ioan Cuza era un domn ridicat din rîndul revoluționarilor de la 1848, se considera un mandatar al națiunii și își exercita funcțiile ca un adevărat președinte de republie.

Intr-un context intern și internațional complex, în februarie 1866, Ale-

18 XI '87 - ZI DEDICATĂ ISTORIEI PATRIEI

xandru Ioan Cuza a abdicat, iar pe tron a fost adus un principe străin, proclamat domn la 10 mai 1866. Oamenii politici români au văzut în aducerea principelui dintr-o familie domnitoare europeană o cale pentru afirmarea independenței de stat a României, evitarea intervențiilor directe ale imperiilor otoman, țarist și habsburgic. După numai 11 ani, la 9 Mai 1877, România și-a proclamat independența, consfințită pe cîmpul de luptă, și confirmată prin tratatul de la Berlin din 1878. Trei ani mai tîrziu, în 1881, România a fost proclamată regat, iar domnitorul Carol I a devenit primul rege al țării.

Monarhia era o instituție burgheză, ea reprezentă interesele burgheriei și ale moșierimii, iar membrii familiei regale se aflau în fruntea claselor dominante, care trăiau din exploatarea maselor de muncitori și țărani. În întreaga ei istorie, monarhia a fost o expresie a burgheriei și un instrument al acesteia, acționând adesea ca o frînă în calea progresului social, a dezvoltării democratice a țării.

Era deci firesc ca lupta pentru propășirea patriei, pentru lărgirea drepturilor și libertăților cetățenești, pentru un regim democratic, împotriva exploatarii și asupririi să aibă și un caracter antimонарhic, republican. În această luptă, s-au angajat numeroși oameni de cultură, scriitori și ziaristi, precum: Cezar Bolliac, Ion Heliade Rădulescu, Bogdan Petriceicu-Hasdeu, Alexandru Macedonski, I.L. Caragiale, George Coșbuc, Alexandru Vlahuță, Constantin Mille, N.D. Cocea, Tudor Arghezi, care au creat o adevărată literatură antimonařhică, republicană. Uneori campania împotriva monarhiei a avut caracterul unor mișcări populare, cum s-a întîmplat în 1870, la Ploiești și în 1871, la București. Cu deplin temei afirma Alexandru V. Belediman în 1888: „Antidinasticismul nu mai este un sinjor mint inconștient ce zace în inima poporului; el a devenit ideea cea mai populară în țara noastră”.

A revenit mișcării muncitorești misiunea istorică de a asigura un conținut revoluționar mișcării antimonařhice, republicane. Gazeta socialistă „Munca” scria în 1890: „Repubica adevărată, repubica socialistă nu poate veni decât o dată cu izbinda socialismului”. Iar C. Dobrogeanu-Gherea aprecia: „Dacă noi (socialiștii) vom putea organiza pe muncitori și a-i face să capete stăpînirea politică, dacă prin această stăpînire s-ar putea reuși ca mijloacele de producere, unele și pămînt să nu fie în mâna unei singure clase, ci în mâna națiunii (...) atunci domnia burgheriei va dispărea, domnia silniciei și a jafului nu va mai fi, alcătuirea societății de azi va pieri cu toate instituțiile ei”, inclusiv monarhia.

Oaspeți vizitând expoziția „Revistei noastre”

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

Făurirea Partidului Comunist Român. În mai 1921, a însemnat ridicarea pe o treaptă superioară a luptei poporului român pentru libertate, democrazie și progres social. În chip firesc, Partidul Comunist a preluat și a dezvoltat tradițiile republicane ale poporului nostru, a asigurat un conținut nou luptei antimonarhice, care era subordonată obiectivului central și anume răsturnarea pe cale revoluționară a orînduirii capitaliste și edificarea socialismului pe pămîntul României.

Actul istoric de la 23 August 1944 a deschis o eră nouă, de profunde transformări înnoitoare, de realizare a aspirațiilor fundamentale ale poporului român. Meninerea monarhiei în prima etapă a revoluției a constituit una dintre particularitățile desfășurării procesului revoluționar din România. S-a ținut seama de participarea regelui la înfăptuirea actului de la 23 August, de prioritățile luptei politice, de problemele fundamentale care se aflau în fața poporului român. Analizind situația concretă din țară, Partidul Comunist Român a ajuns la concluzia că lupta maselor populare trebuia îndreptată spre obiectivele cele mai importante și urgente, precum : participarea României cu maximum de efort la războiul antihitlerist, realizarea reformei agrare, democratizarea aparatului de stat, refacerea economiei naționale. În același timp, Partidul Comunist Român s-a orientat spre izolarea și zdrobirea principalelor forțe ale burgheziei — Partidul Național-Tărănesc și Partidul Național-Liberal —, meninind colaborarea cu unele grupări burgheze, inclusiv cu monarhia.

Treptat, pe măsura adincirii procesului revoluționar, prerogativele regelui s-au diminuat, participarea sa efectivă la conducerea țării a devenit tot mai restrinsă. Instaurarea guvernului revoluționar-democratic la 6 Martie 1945 și constituirea parlamentului în urma victoriei forțelor democratice revoluționare în alegerile din 19 noiembrie 1946 au marcat etape importante în preluarea puterii politice de către Partidul Comunist Român. Măsurile anticapitaliste, din vara anului 1947, care au îngăduit sfera de acțiune a burgheziei, au avut ca efect nu numai accelerarea procesului de refacere economică, dar și antrenarea oamenilor muncii la conducerea societății, au pregătit terenul pentru preluarea întreprinderilor capitaliste de către clasa muncitoare.

Scoaterea din viața politică a Partidului Național-Tărănesc și a Partidului Național-Liberal, înlăturarea ultimilor reprezentanți ai burgheziei din guvern, la 6 noiembrie 1947, întreaga desfășurare a evenimentelor arătau că procesul revoluționar intra într-o nouă fază, calitativ superioară, în care nu mai exista loc pentru monarhie. În aceste imprejurări, Partidul Comunist a adoptat programul concret vizând abolirea monarhiei și proclamarea republicii. Înțelegind că era complet izolat și nu mai avea nici o sansă, regele Mihai I a semnat, la 30 Decembrie 1947, actul de abdicare ce i-a fost prezentat de dr. Petru Groza, președintele Consiliului de Miniștri, și Gh. Gheorghiu-Dej, secretar general al Partidului Comunist Român.

În aceeași zi, 30 Decembrie 1947, Adunarea Deputaților, întrunită în ședință extraordinară, a hotărât proclamarea Republicii Populare Române. În mesajul difuzat de Prezidiul provizoriu al Republiei se arăta : „Nici o piedică nu mai stă acum în calea dezvoltării depline a democrației noastre populare, menită să asigure tuturor celor ce muncesc, cu brațele sau cu mintea, de la orașe și sate, bunăstarea materială și culturală, și care să constituie garanția suveranității și independenței țării noastre”. Actul de la 30 Decembrie 1947, realizat în imprejurările concret-istorice de după declanșarea revoluției de eliberare socială și națională, antisfascistă și anti-imperialistă, a reprezentat, în fond, incununarea luptei duse de poporul român, de forțele înaintate ale societății, pentru democrazie și progres social, pentru un regim republican.

Prin actul de la 30 Decembrie 1947 s-a inaugurat cea mai democratică formă de guvernămînt din istoria poporului român, puterea fiind preluată în întregime de către clasa muncitoare, ale cărei interese fundamentale se află în concordanță cu interesele întregului popor. Constituția din aprilie 1948 stabilește că „Republica Populară Română este un stat popular, uni-

18 XI '87 - ZI DEDICATĂ ISTORIEI PATRIEI

tar, independent și suveran", că „Intreaga putere de stat emană de la popor și aparține poporului". Constituția din 1948 a creat cadrul juridic pentru organizarea puterii de stat în conformitate cu noile realități social-politice. Naționalizarea principalelor mijloace de producție la 11 iunie 1948 a asigurat baza temeinică pentru organizarea pe principii socialistice a industriei, transporturilor, sistemului bancar și comerțului. În martie 1949, a început cooperativizarea agriculturii, proces complex, care a impus o uriașă muncă organizatorică și politică, încheiat cu succes în primăvara anului 1962.

Modificările produse în viața economică și în structura socială au impus adoptarea unei noi Constituții. În 1952, care statua — pentru prima dată în istoria României — rolul politic conducerii al Partidului Comunist Român. În intervalul 1948—1965 s-a făcut trecerea de la economia bazată pe principii capitaliste la economia socialistă unitară, au fost lichidate clasele exploatatoare, realizându-se o omozișare socialistă, s-a organizat sistemul democratic socialist de guvernare a țării.

Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, desfășurat în iulie 1965, a marcat o etapă nouă în evoluția istorică a poporului român, caracterizată prin consolidarea societății sociale, a bazei sale tehnico-materiale și trecerea la făurirea societății sociale multilateral dezvoltate. Congresul a ales în funcția de secretar general al partidului pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, iar anii de după Congresul al IX-lea au intrat în istorie sub numele de „Epoca Nicolae Ceaușescu".

În conformitate cu hotărîrea Congresului al IX-lea, Marea Adunare Națională a adoptat, la 21 august 1965, o nouă Constituție, prin care România a fost proclamată Republică Socialistă. Un moment de cea mai mare însemnatate în istoria patriei noastre îl reprezintă instituirea funcției de președinte al Republicii Socialiste România. În ședința din 28 martie 1974, Marea Adunare Națională a ales, în unanimitate, în funcția de președinte al Republicii pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român. La expirarea mandatului, Marea Adunare Națională a reinvestit pe tovarășul Nicolae Ceaușescu în cea mai înaltă funcție de stat, aceea de președinte al Republicii Socialiste România.

Perioada de după Congresul al IX-lea se caracterizează prin mari împliniri în toate domeniile de activitate, prin accentuarea laturilor calitative, inclusiv în ceea ce privește viața politică. S-a perfectionat funcțiile statului, s-a adăncit continuu democrația socialistă. A fost elaborată o concepție nouă — aceea a democrației muncitorești-revolutionare, potrivit căreia socialismul se construiește cu poporul, pentru popor.

Dezvoltarea democrației sociale — alături de succesele obținute în propăsirea economiei și culturii. În ridicarea nivelului de trai al poporului. În întărirea independenței și suveranității naționale — constituie o expresie elocventă a superiorității istorice a socialismului asupra capitalismului. În același timp, adăncirea democrației muncitorești-revolutionare reprezintă un factor de cea mai mare importanță în mobilizarea tuturor energiilor creative ale poporului pentru îndeplinirea „Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății sociale multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism", a hotărârilor Congresului al XIII-lea al partidului.

Republica Socialistă — formă superioară tuturor formelor de stat cunoscute de poporul român de-a lungul întregii sale istorii — oferă cadrul propice înfloririi personalității umane, dezvoltării multilaterale a patriei, înaintării ferme a României pe drumul progresului și civilizației sociale și comuniste. Prefigurind evoluția statului nostru în următoarele decenii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii, arăta: „În anul 2000 România va fi o țară socialistă multilaterală dezvoltată atât din punctul de vedere al industriei, agriculturii, invățământului, științei și culturii, cât și al nivelului general de viață și civilizație a poporului. Se poate afirma că România va închela o întreagă epocă revoluționară de dezvoltare, realizând condițiile trecerii la manifestarea tot mai largă în societatea noastră a principiilor comuniste de repartiție, de muncă și de viață".

Prof. univ. dr. doc. ing.
Edmond NICOLAU:

Cibernetica și îngineria cunoașterii

Termenul de *cibernetică* a fost creat de fizicianul Ampère în jurul anului 1830, atunci cind acesta și-a pus problema clasificării tuturor științelor existente în acel moment sau posibile. Pentru Ampère cibernetica era știința conducerii societății.

Propunerea lui Ampère nu a avut urmări directe. Este însă necesar să arătăm că termenul de cibernetică a fost creat plecând de la un cuvânt din vechea limbă greacă, *kibernao* = arta pilotării, a conducerii. De aici provin diferite cuvinte moderne ca guvernator, a guverna, a chivernisi, a se chivernisi etc.

Treptat, progresul atât al tehnicii cât și al științelor teoretice a condus la evidențierea faptului că în clase mari de fenomene se pune problema conducerii conștiente de către om, în toate cazurile intervenind *controlul* care se efectuează pe baza *informației* existente despre ceea ce conducem.

La mijlocul secolului al XX-lea s-a dezvoltat atât o teorie cantitativă a informației, cât și o teorie calitativă, matematică, a conducerii proceselor. Astăzi, prin cibernetică înțele-

gem tocmai știința care se ocupă de procesele conduse, indiferent de natura lor. Iar cum progresul științei este foarte rapid, cibernetica cuprinde o serie întreagă de domenii, devenite, fiecare în parte, o știință — multe dintre ele fiind considerate azi a fi de sine stătătoare. Astfel, distingem: *cibernetica economică*, *cibernetica industrială*, *cibernetica tehnică*, *biocibernetica*, *neurocibernetica*, *psihocibernetica* etc. Iar la congresele de specialitate, apar diviziuni încă mai fine, printre acestea distințin-
du-se inteligența artificială, re-
cunoașterea formelor, linquisti-
ca computerială etc.

În multe cazuri, este vorba de aplicații speciale, în care programe anume realizate permit calculatoarelor să efectueze munci rezervate anterior numai oamenilor..

Treptat, datorită avintului mare luat de cercetările cibernetice, de multiplele succese înregistrate în domeniu, datele și progresul tehnic care permite realizarea de dispozitive tot mai mici și mai eficiente, a apărut posibilitatea mode-

19 XI '87 – ZI DEDICATĂ CIBERNETICII

De la stanga la dreapta : Cesar Buda, P. Dima, E. Nicolau și M. Duzineanu

lării tot mai complexe a activităților nervoase și psihice.

Concomitent cu acest proces de conștientizare a aspectelor cibernetice a avut loc și un alt proces de evidențiere a rolului tot mai mare ce revine ingineriei în societatea contemporană. Alături de aspectele clasice privind construcțiile, construcțiile de mașini și energia, în secolul nostru a apărut ingineria telecomunicațiilor și, mai nou, ingineria informației. Dar punerea în evidență a unor reguli precise care permit rezolvarea unor sarcini tot mai complexe a făcut să se vorbească că azi și de ingineria programării calculatoarelor și chiar de ingineria matematică. Dacă la început inginerul se confunda cu constructorul, el s-a identificat apoi cu cel ce face mașini mecanice, apoi energetice, pentru ca azi ingineria să fie o știință deosebit de complexă, multilaterală. Ea a pătruns și

în domeniul cunoașterii, și aceasta, în bună măsură, datorită ciberneticii. În zilele noastre, constatăm că ingineria are un rol important în procesul de cunoaștere și aceasta pe mai multe căi. Astfel, distingem o latură a ingineriei care se ocupă cu aparate de măsură tot mai perfecționate. O altă latură se referă la modelarea proceselor de cunoaștere și, în fine, recent, a început să se vorbească, cu temei, de o matematică experimentală, în care calculatoarele, inginerii și ciberneticienii joacă un rol esențial.

Desigur, există și multe alte aspecte interesante, cum ar fi pedagogia cibernetică, bazată pe instruirea asistată de calculator, sau proiectarea asistată de calculator, dar asupra acestor laturi nu ne vom opri acum.

La început, omul era limitat la cunoașterea ce se baza numai pe datele pe care le avea prin simțuri. De-abia în epoca

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

lui Galilei, s-au inventat apărătele optice care, dintr-o dată au lărgit nespus de mult sfera informațiilor vizuale. Atât luneta și microscopul au deschis noi orizonturi cunoașterii. Iar rolul inginerilor în proiectarea unor aparate tot mai perfecționate a fost esențial și multiplu. A fost necesar să se elaboreze și sticle cu calități optice speciale și să se conceapă aparate care să nu deformeze imagini.

O etapă ulterioară a fost aceea a aparatelor radio-electronice. Azi disponem de informații cu mult mai ample, bazeate pe explorarea Universului nu numai în spectrul vizibil, ci și în spectrul radio, al undelor de lungimi de undă mici (X și gama), dar și mari (infraroșu).

S-a creat și dezvoltat radioastronomia, cu diferite tehnici speciale cum ar fi radiotelescoapele de bază foarte mare. Toate acestea au făcut ca azi să observăm obiecte ce nu emit în spectrul vizibil (care este doar o mică fracțiune din spectrul electromagnetic). Limitele actuale în ceea ce privește cunoașterea macrocosmosului se situează la zeci de miliarde de ani lumină. Iar în domeniul infinitului mic, s-au realizat microscroape cu care se observă dispunerea atomilor pe suprafața semiconducțorilor. Microscopul electronic există și el în diferite variante, alături de microscopul cu raze X. Nimic din toate acestea nu ar fi existat fără proiecte executate de ingineri.

La aceasta trebuie să adăugăm observatoarele care sunt situate în afara atmosferei terestre, deci care prin mijloace-

le inginerești ne transmit informații deosebit de interesante, obținute la pământ prin mijloace radiotehnice, ca și de la navele spațiale și de la sondele dispuse pe suprafața unora dintre planetele sistemului solar. Am fi putut altfel explora solul lunar sau atmosfera lui Venus? Am fi putut altfel avea imagini ale roșcatului sol marțian?

Ingineria intervine însă și în alt mod în procesul de cunoaștere, anume prin crearea de apărate de măsură tot mai precise. Probabil că electronica oferă azi posibilități care anterior nici nu erau de gândit. Astfel, timpul se poate măsura cu o precizie de 10^{-13} — ceea ce corespunde cu o secundă la cîteva sute de mii de ani. Precizia obținută astfel este atît de mare încît s-a schimbat și etalonul de lungime. Așa după cum se știe, inițial metrul era definit ca a 40 milioana parte din meridianul terestru. S-a trecut ulterior, la definirea unității de lungime prin raportarea la anumite lungimi de undă emise în tranziții atomice bine precise. Dar concepția actuală este diferită. Deoarece conform teoriei relativității viteza lumii este o constantă universală, independentă de viteza reperului la care ne referim, s-a adoptat pentru unitatea de lungime acea lungime parcursă de lumină într-un anume interval de timp T, conform relației $c = \lambda \cdot T$.

Amintim că etaloanele de timp cele mai perfectionate sunt cu masere de Hg; astfel de apărate precise se construiesc și la noi în țară.

19 XI '87 - ZI DEDICATĂ CIBERNETICII

A doua cale a îngineriei cunoașterii se bazează pe elaborarea de modele ale modului în care informația este prelucrată în sistemul nervos central al omului. În această direcție neurociberneticienii români au înregistrat succese remarcabile, lucrările lor fiind acceptate la numeroase congrese naționale și internaționale, iar monografiile publicate de ei au fost traduse în numeroase limbi de circulație internațională (rusă, engleză, franceză etc.).

P. Dima și E. Nicolau

Acste studii se efectuează la mai multe nivele. Astfel, avem, la nivelul elementar, problema de a înțelege modul în care funcționează celula nervoasă, adică neuronul. Acest neuron este „cărămida” din care este construit întregul edificiu al creierului.

Este meritul neurociberneticienilor români de a fi explicat faptul că neuronul nu este un simplu contact electric care este sau închis sau deschis, el fiind, de fapt, echivalent cu un calculator puternic. Fără a intra în detalii, mai arătăm că tot specialiștii noștri au elabo-

rat modele pentru formații de puțini neuroni — aşa-numitele rețele *paucineuronale*. Trecind mai departe, s-a putut explica, tot de către ei, schemele-bloc ale funcțiilor psihice superioare.

Importanța acestor lucrări este mare atât din punct de vedere teoretic cât și practic. Teoretic, ele arată, o dată în plus, baza informatională a tuturor proceselor psihice, posibilitatea de a înțelege, numai cu elemente materiale, întreaga

complexitate a vieții psihice. În același timp s-a putut lămuri care este baza cibernetică a unor maladii, astfel încit și terapia a devenit mai ușoară.

Este cazul să arătăm că în țara noastră s-a elaborat și primul tratat de medicină cibernetică.

Cercetările sunt departe de a fi încheiate în acest domeniu vast și fascinant și, fără îndoială, în anii următori se vor înregistra noi progrese în descifrarea modului în care funcționează creierul uman, cea mai complexă formă de organizare a materiei cunoscute pînă în

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

► prezent, după societatea umană. Să remarcăm, în treacăt, că, în fond, este vorba de autodescifrarea creierului, tot creierul uman propunind modele privind propria sa organizare.

Ultima cale a ingineriei cunoașterii se referă la cea mai nouă formă de dezvoltare a ciberneticii, anume la *sistemele euristice implementate pe anumite sisteme expert*.

Prin *sistem expert* se înțelege un sistem de calcul în memoria căruia s-a introdus întreaga informație disponibilă privind un anume domeniu al științei sau tehnicii. Există astfel sisteme expert în antibiotice, în geologia zăcămintelor de petrol etc. Alături de aceste informații statice, sistemul este dotat și cu un așa-numit *motor de inferențe*, adică anumite reguli cu ajutorul cărora, plecând de la anumite date considerate a fi primare și cunoscute, se urmărește obținerea unor concluzii. Motorul de inferențe poate fi strict determinist, adică el aplică regulile clasice ale logicii formale, sau poate merge pe anumite căi care numai par a fi juste, care se bazează pe experiența acumulată de cercetători, dar nu au încă o justificare totală.

Succesele obținute în ingineria cunoașterii pe această cale nu sunt de loc neglijabile. Astfel, după mai bine de un secol, recurgind la un calculator de mare putere și la programe anumite construite, s-a putut da un răspuns la celebra *problemă a celor patru culori*. Este vorba de o problemă a cărei formulare este extrem de simplă: care este numărul minim de culori

cu care se poate colora o hartă plană, astfel încât două țări vecine, care au frontiere de lungime finită, să fie colorate cu culori diferite? Deși mari matematicieni au căutat să dea un răspuns la această problemă, doar prin combinarea raționalmentului uman cu puterea de calcul a mașinilor contemporane s-a putut da un răspuns: patru culori sunt suficiente pentru a colora o hartă plană în condițiile specificate.

Dar s-a mers mai departe, dindu-se unui sistem expert cu principiul axiomele aritmetică (în formarea lui Peano), anumite euristici și cerindu-i să comunice ce descoperă (e vorba de descoperirile mașinii). Mașina a descoperit singură că există numere prime și numere care se descompun în produse de numere prime, a descoperit teorema fundamentală a aritmetică și a descoperit că există numere pătrate perfecte. Mai mult, a propus conjectura lui Goldbach, conform căreia orice număr poate fi scris ca suma unui număr finit de pătrate perfecte.

Sîntem la un început de drum. Inginerii au proiectat mașini care schimbau forma substanței, apoi mașini energetice, iar acum construiesc mașini informative. În birourile de proiectare, în uzine, în laboratoarele de cercetare, peste tot, ca și în școală, omul este ajutat de aceste mașini cibernetice. Într-un interval de timp extrem de scurt, de numai patru decenii, aceste mașini s-au dovedit a fi esențiale pentru pro-

19 XI '87 - ZI DEDICATĂ CIBERNETICII

Prof. Edmond Nicolau (în dreapta) primind „Diploma de onoare”

gresul tehnic. În țara noastră, cercetările de cibernetică și de ingineria cunoașterii se dezvoltă cu succes, avem și o tradiție bogată în această direcție

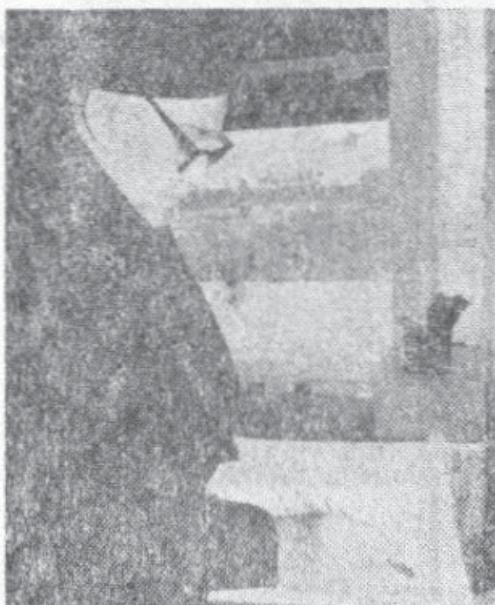
și, fără îndoială este sarcina noii generații de a duce pe noi culmi puterea de creație a poporului român, și în aceste fascinante domenii.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Edmond Nicolau, **Ingineria cunoașterii**, Editura Albatros, București, 1985. Cuprinde o expunere actuală asupra problemelor generale din cadrul articoului. Cititorul interesat de problemele generale ale inginieriei cunoașterii găsește aici numeroase referiri la alte lucrări de specialitate.
2. Mihail Floreșcu, **Ingineria — o știință multidimensională**, Editura Tehnică, București, 1993. Este o expunere deosebit de interesantă, poate singura din lume, în care se subliniază complexitatea problemelor cu care este confruntat inginerul în activitatea sa. Cuprinde, totodată, o prezentare a stadiului de dezvoltare a diferitelor ramuri ingineresti.
3. Edmond Nicolau, C. Bălăceanu, **Elemente de neurocibernetică**, Editura Stiințifică, București, 1967. Este o carte clasică, în care s-au expus, pentru prima dată la noi în țară, și în lume, principiile cibernetice ale funcțiilor sistemului nervos, considerat ca un sistem cibernetic format din elemente analogice. Până atunci, în literatura de specialitate, se afirma că neuronul este un element digital.
4. C. Bălăceanu, Edmond Nicolau, **Personalitatea umană — o interpretare cibernetică**, Editura Junimea, Iași, 1971. Este prima lucrare din lume în care se prezintă sistemul nervos în legătură cu funcțiile psihice superioare, din perspectiva cibernetico-informațională, cu scheme-bloc și indicarea fluxurilor informaționale, ca și a algoritmilor care operează în sistemul nervos.

* S-au indicat numai lucrări de referință, accesibile datorită faptului că se găsesc în majoritatea bibliotecilor publice.

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

Prof. C. Buda semnind în „Cartea de onoare” a Muzeului de la Mărăști

Există științe a căror dezvoltare mocnește în spuza vremii veacuri de-a rîndul, pînă cînd, împrejurări favorabile le scot din letargica lor existență, devenind — brusc — obiectul atenției tuturor. Mărturie, spune logicianul Petre Botezatu, stă faptului straniu că mereu se găsesc anticipatori pentru cele mai diferite descooperiri moderne. [1]

Acesta este cazul și al ciberneticii, plecînd de la Aristotel, trecînd prin Ampère, pînă la Wiener. Momentul acela brusc, îšeind din letargica existență, a fost apariția la Paris, în 1948, a cărții lui N. Wiener: „Cybernetics of Control and Communication in the animal and the machine” și al cărei subtitlu dădea și definiția conceptului. A doua ediție a cărții (1961) a fost tradusă în română (1966) de Alexandru Giuculescu. [2]

Îndată după apariția cărții, cibernetica a pătruns nu numai în arena comunității oamenilor de știință, dar și circulat intens și printre oamenii de pe stradă. Au fost necesare definiții și explicații asupra profilului acestei noi achiziții a spiritului uman.

Nu am plecat cu qindul să epuizez acest subiect, considerind exhaustivitatea un fel de Fata Morgana. Ceea ce doresc în fond, este să pun în discuție acest subiect.

Preocupat ,înginerestă și didactică

Prof. univ. dr. doc.
Cesar BUDA :

Asupra conținutului și definițiilor conceptului de cibernetică

de problemele reglării automate, ale automatizării simple, compuse, complexe ori flexibile, am mers uneori pe lină cibernetică sau alături de ea, dar pe parcurs, definiția ei primară, chiar aşa cum este ea explicitată [3,16]: Cibernetica este știința controlului (reglare, comandă și conducere) împreună cu comunicarea (adică, transmiterea și prelucrarea informației), la animal — înțeleqind omul — și la mașină, aparent redondantă în termeni, nu-mi părea suficientă, destul de cuprinzătoare.

Deși noua știință s-a constituit prin definirea prealabilă a domeniului ei, de atunci și pînă azi, adică timp de patru decenii, discuțiile asupra trăsăturilor determinante ale obiectului ei nu au contenit, și aceasta, datorită caracterului ipotetic al oricărei definiții a obiectului oricărui știință. Diversitatea definițiilor apărute se explică prin multitudinea domeniilor parcurse, ca și prin formația de bază, diferențiată, a definitorilor, inclinați să pună accentul pe ceea ce cunoște mai bine și este mai interesant pentru el. Fără îndoială, dacă cibernetica este „un punct de vedere”, cum afirmă și dr. V. Săhleanu și W. Ross Ashby, există multe puncte de vedere: al inginerului, al matematicianului, al filozofului, al biologului, al fizionomistului, al psihologului, al socio-

19 XI '87 - ZI DEDICATĂ CIBERNETICII

logistici, ai economistului s.a.m.d. O asemenea diversitate, nu numai de fond, ci și de formă, declarată nu doar de formațiile diferite, dar chiar și în cadrul aceleiași formațiilor, impune specialiștilor din diferite ramuri și mai ales definitorilor ciberneticii, să discute — pentru a se pune de acord. Contra unor opinii recente, ceea ce mai eficace formă de discuție este Congresul International.

Așa l-am cunoscut pe St. Odobelea și am înțeles mai bine concepția expusă în opera sa capitală, *Psychologie Consonantiste*. Prin contact direct mi-au fost deslușite clar acele idei ale lui Odobelea care formează rudimentele unei științe, cibernetica, avant la lettre, a cărei prioritate proprie o revendică în fața unui for internațional, cum era Congresul de cibernetici și sisteme tînut la București, în 1975.

Tot așa, la Congresul de cibernetici de la Barcelona, anul acesta, bătrânul Pierre de Latil mi-a explicat, pe hîrtie și cu creionul în mînd, evoluția concepțiilor sale de la lucrarea publicată în 1953, *La Pensée artificielle*, pînă la ultima sa sinteză: *Le système de la Nature*, în curs de apariție, provocându-l cu ceea ce reținusem din prima sa lucrare în raport cu definitia negativă a ciberneticii. Această negație era astfel formulată: Cibernetica nu este nici electronică, nici neurologie, nici sociologie. Cibernetica nu este nici o teorie relativă la vreunul dintre aceste domenii. Bine! Dar atunci ce este? Mă întrebam acum vreo treizeci de ani. În cursul cărora am fost alint și la alte definiții negative, Guibaud, în cartea sa „What is Cybernetics?”, apărută la Londra în 1959, susținea că cibernetica nu este teoria mașinilor electronice, nici a mașinilor de calcul și nici a mașinilor automate. Polonezul Greniewski, în „Cibernetica fără matematici”, declară că cibernetica nu este matematică, nici vreo oarecare ramură a acestora, cum ar fi teoria probabilităților, a algoritmilor sau a sistemelor. L. Couffignal spunea că cibernetica poate fi înțeleasă — și, prin urmare și folosită — și fără matematici. Psihologul român, Mihai Golia, afirmind că ci-

bernetica nu poate fi socotită o parte a tehnicii și nici derivată din aceasta, dă o indicatie pentru o eventuală definiție: „Este necesar ca cibernetica generală să reflecte și să se intemeieze pe toate științele care se ocupă cu studiul sistemelor substantive, concrete”. În fine, cibernetica nu este o speculație filozofică despre entropie, de exemplu, sau despre timpul reversibil sau irreversibil.

Am dat aceste cîteva opinii despre ceea ce nu este cibernetica. Indemnat de plirerea că definițiile prin neqîște, cu tot defectul lor de a lăsa deosebite tocmai insușirile esențiale ale obiectului definit — și poate tocmai de aceea — sunt mult usor de acceptat decit cele prin afirmație. Dar, și acestea din urmă — chiar dacă uneori își dau iloce, ca să zic așa — nu sunt invulnerabile cînd e vorba de a determina continutul global al unui larg domeniu științific, cum e și casul ciberneticii. Definiții de acestea se găsesc în dicționare specializate și în encyclopedii. Dau cîteva exemple pentru a justifica inapetenția mea pentru ele.

În Dictionarul encyclopedic român, vol. 1, stă scris: „Cibernetica, ramură a științei care are ca obiect studiul lecăturilor, comenziilor și controlului în sistemele tehnice și organismele vii, din punctul de vedere al analogiilor lor formale, dar nu și din acela al elementelor constitutive ale sistemelor tehnice și organismelor vii și nici din acela al funcțiilor lor specifice”.

Din Dictionarul de filozofie (1978): „Cibernetica, disciplină științifică de sinteză care are ca obiect studiul matematic al funcțiilor sistemelor de autoregulație caracterizate de relații de control”.

Dictionarul de neologisme: „Cibernetica este știința care analizează fenomenele psihologice și sociale în analogie cu mașinile și aparatelor electronice, identificind activitatea creierului cu aceea a mașinilor de calcul, iar viața socială cu sistemul electro și radiocomunicațiilor”.

Inapetență nu înseamnă și respingerea definițiilor; ea semnalizează o

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

stare nesatisfăcătoare, ceea ce necesită prevederea unor măsuri prin care să se poată selecta părțile bune dintr-o definiție, punind în evidență și lipsurile ei. mijloace adecvate pentru esemenea operații se pot căsi în logică și în taxonomie. Acordind oarecare credit Logicii de la Port-Royal, care stă sub influența lui Descartes și a lui Pascal, consider că eu că logica tradițională este arta de a-și conduce bine rațiunea în cunoașterea lucrurilor, atât pentru a se instrui pe sine, cât și pentru a instrui pe alții.

Abordez logica prin afirmația permisă: conceptul și noțiunea au o structură similară. Continutul lor este reprezentat de anumite determinări particulare, caracteristice obiectului, ațele generale, specifice și altor obiecte... Determinările sau notele particulare sunt definitorii pentru conceptul considerat. Dificultățile de a separa particularul de general nu sunt de neglijat. Privind conceptul cibernetic sub acest unghi, cu intenția numai de a formula eventual o definiție, că și pentru a verifica acceptabilitatea celor existente, este nevoie de o confruntare cu unele reguli din logică. Acestea ar fi: 1'. Regula derivării. Definiția trebuie să convină întregului obiect definit și numai acestuia. 2'. Regula reflexivității. Niciun lucru nu trebuie definit prin sine. 3'. Regula simetriei. Definitorul nu trebuie să presupună definitul în definiția sa, altfel, ajunge la un cerc viuos. 4'. Regula clarității. Orice definiție trebuie să utilizeze numai termeni univoci, și în fine, 5'. Regula formei affirmative. Definiția trebuie să aibă o formă afirmativă și cind esemenea formă nu e posibilă, se poate recurge la forma negativă.

Ca urmare a confruntării cu aceste reguli, nu stiu cite din definițiile cunoscute ar fi satisfăcătoare, iar în ce privește ultima dintre aceste reguli, regula formei affirmative, ea ne arată în ce măsură cvasi-definițiile sau definițiile negative amintite mai sus, pot fi — în subsidiar — utile sau luate în considerare.

De ajutor ne-ar putea fi și indicațiile date de Blaise Pascal, pentru folosirea termenilor dintr-o definiție: 1'. A nu întreprinde definirea lucruri

rii atât de cunoscute prin sine, încât nu avem termeni mai clari pentru a le explica; 2'. A nu lăsa în afara definiției termeni care sunt oricără de puțin obscuri sau echivozi; 3'. A nu întrebunița în definiție decât termeni care sunt deja cunoscuți sau deja explicati.

Înainte de a schița o confruntare a unor definiții cunoscute cu criteriile formulate mai sus, mă sunt obligat să prezint unele formule care nu au decât pe departe caracterul unei definiții, în schimb, au prestigiul expresiilor metaforizate, din dorința ancestrală a omului de a ajunge la frumos, cum afirma Plotin, ultimul mare filozof al antichității. Știința nu evită, în unele cazuri, expresiile elegante și chiar poetice, considerindu-le ornamente ale celor mai înalte spirite, cărora le rămân disponibilități de a se ridica deasupra ei. Academicianul sovietic A.I. Berg spunea că cibernetica este știința celor mai înalte posibilități. Stefan Odobleja, dovedind nu numai profunzime, dar și subtilitatea cîndirii sale, consideră cibernetica o simfonie intelectuală, o simfonie a ideilor și a științelor, iar pentru logicianul Petre Botezatu, cibernetica reprezintă mecanismul care a făcut triumful logicii în acțiune, numind cibernetizarea, organizarea logică a acțiunii în dauna hazardului.

Toamă în vederea unei mai bune organizări a ceea ce avem de spus și timpul să recurgem și la mijloacele taxonomiei.

În ultima sa carte, „Psihologia consonantistă și cibernetica”, Odobleja deosebeste cel puțin 14 grupe de definiții ale ciberneticii: 1/ Cibernetica, o teorie a neclarării; 2/ Cibernetica, știință a procesului ciclic; 3/ Cibernetica, o nouă tehnică (metodă) a cîndirii naturale; 4/ Cibernetica, metodă a analogiilor; 5/ Cibernetica, tehnică a modelelor și a modelărilor; 6/ Cibernetica, metodă a abrolierii între științe; 7/ Cibernetica, știință și metodă a legăturilor dintre științe; 8/ Cibernetica, știință a abordărilor interdisciplinare; 9/ Cibernetica, metodă a generalizărilor; 10/ Cibernetica, știință și metodă a unificării

19 XI '87 - ZI DEDICATĂ CIBERNETICII

lor și a sistemelor; 11/ Cibernetica, o psihologie; 12/ Cibernetica, conduce la animal și la mașină etc. Trebuie amintit că fiecare din grupurile enumerate mai sus sunt divizate în subgrupe. Exemplu: grupa a 2-a, știința procesului ciclic (acțiune inversă, retroacțiune, circularitate, reversibilitate, care, în română și în alte limbi nu pot reda nuanță exactă a termenului feed-back), unde se pot găsi subgrupele: a/ Cibernetica — știința procesului ciclic generalizat; b/ știință a procesului ciclic ridicat de la nivelul mecanismului local, la rangul de lege generală, universală sau Cibernetica este știința universală a circularității, a retroacțiunii; c/ știință a circularizațiilor și a aplicațiilor specifice, care au contribuit la realizarea mașinilor de calcul, a servomechanismelor etc.; d/ teorie a reflexului în circuit sau teorie nouă a reflexului în dublu sens; e/ Cibernetica — știință, parte integrantă a teoriei sistemelor.

Din cele de mai sus rezultă că taxonomia trebuie să rezolve sau să dea răspuns și la întrebarea: este Cibernetica, știință, tehnică, metodă? Cibernetica este știință pentru că, încontestabil, este un ansamblu de cunoștințe teoretice, veridice, despre natură, societate și știință [9] și este tehnică prin aplicațiile ei, realizate cu unele și instrumente materiale, realizări destinate ameliorării confortului mintal și fizic al omului. Metodă este prin forma sau structura procesului de cercetare împreună cu modalitatea prelucrării rezultatelor înțeleagând prin procesul de cercetare triada proceselor de achiziție sau captare, de verificare și de prelucrare a unei multimi de informații [3,189].

Au spus deja că cibernetica poate fi definită prin punctul de vedere al definitorului (medic, biolog, inginer, matematician, filozof, economist, sociolog). Citeva exemple, mai întâi printre români. Medicul Victor Săhleanu, amintind de nemimăratele definiții ale ciberneticii, crede [8,204] că ele pot fi foarte bine, concentrate în ideea că această știință se ocupă de fapt de comunicare, de reglaj și de comenzi în și între sisteme, sisteme dinamice complexe, naturale sau

artificiale, dar cibernetica se poate caracteriza și prin sau drept un punct de vedere asupra sistemelor. Profesorul Edmond Nicolau, inginer electronist, unul din stăpînii ciberneticii românești, Alex. Popovici, biolog, dr. Const. Bălăceanu, neurolog, definesc cibernetica, sau ca o teorie a controlului și comenzi (ca în Introducere în teoria sistemelor discrete (1966), sau este o știință a coaducerii sistemelor tehnice, biologice și economice, definiții date de fiecare în parte, sau în comun. Filozoful Petre Botlzatu afirmă că, prin practicarea autoreglării, cibernetica reușește să elimine activitatea dezorganizatoare a hazardului. Printre ciberneticieni străini, Georg Klaus, filozoful german citat de economistul român Eugeniu Niculescu-Mizil, definește cibernetica drept teorie a sistemelor autoregulate și autoorganizatoare. Inginerul francez Louis Couffignal, pertinent cibernetician, examinând definitia lui Wiener face observația (1958) că procesele de comandă, control, reglare, comunicare, reprezentă în fapt și în fond „acțiunea” și ceva asupra a altceva, astă că cibernetica apare ca artă de a asigura eficacitatea acțiunii. Interpretare asemănătoare, pornind de la acțiune, dă și economistul polonez Oscar Lange (1962), care susține că în dezvoltarea unui sistem de elemente active, echilibru, stabilitatea și reglarea depind de factorii ale căror acțiuni pot fi dirijate ca vectori de sens obos (ca referire la noua teorie a reflexului dublu, dus-intors). Fizicianul german W. Krammerer dă o definitie mai sofisticată, afirmând că cibernetica este știința speciilor de comportament regulat, ale sistemelor energetice hipercomplexe, înțeleagând prin sistem hipercomplex o mașină (mechanism automat în sensul teoriei abstracte a automatelor), care prelucră informația. Numind cibernetica un asemenea sistem, Krammerer afirmă că nu există interacțiune efectivă între sistemele cibernetice care să nu fie în același timp un proces și substanțial și energetic și informational, dar cibernetica nu are în vedere deficitul interacțiunile informative. Trebuie să se menționeze că prin conțin-

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

nutul informational al unui eveniment se intlege o speranță matematică raportată la o schemă de probabilitate. De aceea am numit definiția lui Krammerer sofisticată.

O a treia treaptă taxonomică este aceea a domeniului. Există astfel o cibernetică matematică, una tehnică, alta economică, o cibernetică biologică, una socială și una genetică, pentru care definițiile sunt evidente din însăși natura domeniului în care procesele informaționale sunt tratate în raport cu feed-back-ul.

În fine, pe parcursul acestor considerații, s-a remarcat folosirea unui termen ca substitut al unei generalități, dar care generează un bogat concept în terminologia științifică actuală; este vorba despre sistem. Nu e locul aici pentru a prezenta semantica acestui concept; o discuție, care n-ar putea fi decit rezumativă, este superfluo. Mă mărginesc să spun că oamenii de știință își reprezintă conceptual sistem ca o mulțime de elemente conexe multimi de relații ce există între aceste elemente, că în sistemele reale (fizice, chimice, biologice, psihice, sociale), relații înseamnă interacțiuni, că sistemele cibernetice fiind parte din sistemele reale, se află în interacțiune cu ambianța și sunt numai parțial izolate de ea, sunt evasivizante, spre deosebire de sistemele matematice care sunt complet izolate, deci indiferente față de ambianță. Find un ideal, o abstractie realizatoare, înexistență în realitate. În care se înținec numai sisteme evasivizante, adică relativ irationale.

Nu cred că e corectă afirmația, că ar vrea să fie definiție, că cibernetica este o parte din teoria sistemelor, o varietate care se ocupă cu sistemele dinamice cu autoreglare și retroacțiune, căcă conținutul conceputului cibernetic nu se rezumă la asta, dar se poate admite că cibernetica împrumută o parte din teoria sistemelor, formal, nu și structural. În conținutul cibernetic se reflectă alături de teoria sistemelor și alte teorii care, astfel, pot fi de sine stătătoare sau ca parte intrinsecă, cum ar fi: teoria informației și a comunicațiilor, teoria probabilităților și a algoritmilor, automatizarea calculului și a deducției, teoria masinilor pentru tratarea informației, teoria și tehniciile adaptabilității. În centrul cărora stă noțiunea de feed-back, teoria și automatizarea spiritului de finețe care constă din rudimentele recunoașterii structurilor sensibile, astă vizuale că și sonore și de altă natură, precum și modele ale unor portiuni ale creierului. Trebuie semnalată, de asemenea, și teoria loцийilor.

Oricum, cibernetica este și rămâne o știință autonomă. W. Ross Ashby întemeiază autonomia ciberneticii sub aspect metodologic pe următoarele considerente: a/ Cibernetica reprezintă un nou punct de vedere, adică este reducibilă metodologic și la alte discipline științifice și b/ datorită acestui fapt, ea se distinge printr-un proces de conceptualizare și de abstractizare, specifică fiind metoda de abordare a sistemelor complexe [3,106].

În ultimă analiză, în sensul său cel mai profund și mai înăust, cibernetica nu trebuie considerată decât o teorie a acțiunii și a adaptării [10].

BIBLIOGRAFIE

- Petre Boteraru, Semiotica și negație, Ed. „Junimea”, Iași.
- Norbert Wiener, Cibernetica, Ed. Științifică, București 1968.
- Pavel Apostol, Cibernetica, cunoaștere, acțiune, Ed. Politică, București, 1969.
- Mihai Goliu, Cibernetica generală, Universitatea București, 1975.
- Gh. Enescu, Dictionar de logica, Ed. Științifică și Encyclopedică, București, 1985.
- St. Odobleja, Psihologia conștiință și cibernetica, Ed. „Scrisul Românesc”, Craiova, 1976.
- Edmond Nicolau și Consl. Bălăceanu, Cibernetica, Ed. Științifică, București, 1961.
- Victor Săhleanu, Chimie, fizica și matematica vieții, Ed. Științifică, București, 1965.
- Dictionar de filozofie, Ed. Politică, București 1978.
- Istoria generală a științelor, vol. IV. Știință contemporană, Ed. Științifică și Encyclopedică, București, 1978.

19 XI '87 - ZI DEDICATĂ CIBERNETICII

Medalion

Cesar Buda

de ing.

Mircea DUZINEANU

Alegând, drept criteriu, respectul vîrstei și poste și ordinea alfabetică, voi prezenta mai întii, pe cunoscutul profesor al Politehnicii „Gh. Asachi”, din Iași, valorosul înginer Cesar BU-DA, omniprezent în aproape toate domeniile tehnicii actuale.

Născut la 20 martie 1900, în Sascut, fostul județ Putna (azi Bacău), urmează și termină eminent, în 1926, Liceul Militar din Iași, ca sef de promoție.

În 1926–27, îl găsim student la Matematici–Filozofie, la Universitatea „Al. I. Cuza” din frumosul oraș de pe dealul Copoului.

Din 1927 pînă în 1935, studiază în Franța, succesiv la universitățile din Nancy, Toulouse și-a., devenind înginer și diplomat în matematici, fizică și mecanică cerească. Urmează stagiul de doctorand și asistent la Observatorul Astronomic din Toulouse.

Din 1936 pînă în 1948, încreză în țară ca specialist și conducător de unități industriale, cu însemnate contribuții în ridicarea nivelului tehnic și productiv.

În 1948, este chemat de Senatul politehnicii ierseene, ca conferențiar și ulterior ca profesor titular la Facultatea de Mecanică, pînă în 1974, când devine profesor consultant.

A conferențiat în diverse discipline și în pionierat înființează cursuri noi, cerute de revoluția tehnico-scientifică, cum ar fi elementele de reacție și au-

tomatizare, dînd dovedî de o vastă cultură generală și tehnică, fiind recunoscut ca un encicloped.

În primii ani ai decenului 7, înființează primul cerc și seminar facultativ de bionică, din Invățămîntul superior, care a capacitat nu numai studenți, ci și un amplu colectiv interdisciplinar de universitari entuziaști, care au ridicat această activitate la nivel academic.

Mă bucur și acum, că am avut sănă și cinstea să fac parte din acest colectiv.

Profesorul Cesar Buda a elaborat o serie de manuale de specialitate, axate pe ultimele nouătăți tehnico-scientifice. Cursurile sale erau urmările cu interes, nu numai de studenți din toate facultățile politehnicii și universității ierseene, ci și de diversi specialisti, foști studenți, care umpleau amfiteatrele când preda mestru. Se stie că profesorul nu predă, ci oficia cursul. Era un adevărat ritual academic și o doctă plăcere să audiez cursurile sale. Cunoscut ca un bonom, atașat colaboratorilor săi, gata oricînd să dea un sfat sau să intervină pentru restabilirea oricărui dezechilibru, era nu numai un model pentru asistenții și studenții săi, ci și expresia de învidiat a seaventului-cetătean.

A avut și are o apreciabilă activitate științifică și creațoare, comunicind și publicînd permanent lucrări

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

technico-științifice. Lista cu aceste valoase contribuții originale, totalizează o cifră de ordinul sutelor, iar domeniile abordate de ordinul zecilor.

Fiind un orator deosebit, a susținut timp de 10 ani la Radio Iasi eronica săptăminală a „Inteligenei românești”, care a fost o reusită tribună de istorie a științei și tehnicii din țara noastră.

Expert atestat în electronică, automatizări și calculatoare, este membru al unor asociații și academii de cibernetică din străinătate.

În prezent, coordonează activitatea de recunoaștere pe plan național și internațional, a operei lui Ștefan Odobleja, Paul Postelnicu și a lui Gh. Zapăan.

Ing. Mircea DUZINEANU:

Contribuția oamenilor de știință români la geneza și edificarea ciberneticii

Secoul al XX-lea poate fi considerat ca perioada celei mai mari efervescențe în toate domeniile cunoașterii.

Cibernetica reprezintă una dintre cele mai mari cuceriri ale geniului uman, cu adinci implicații în evoluția contemporană a societății, este saltul calitativ în procesul dialectic de transformare a cantității într-o nouă calitate, materializată într-o nouă paradigmă, cu lărgi și nebănuite mutații în viața științifică, tehnică și socială.

Încă de la apariția sa, cibernetica a găsit adinci rădăcini în capacitatea creatoare a poporului român.

Oamenii de știință români au adus o importantă — chiar covîrșitoare —

contribuție la geneza și edificarea sistemică a ciberneticii.

Primul dintre oamenii de știință români, care poate fi considerat inițiatorul interpretării sistemice a fenomenelor sociale, economice și tehnice a fost matematicianul, astronomul, pedagogul și omul politic Spiru I. Haret (1851—1912).

Acesta a lăsat în urma sa o operă științifică, în care apare foarte clar înțelegerea cibernetică a multora dintre fenomenele studiate. Lucrarea sa „Mécanique sociale”, publicată la Paris, în anul 1910, este prima operă științifică românească de proporții, care abordează problemele proceselor soci-economici cu ajutorul modelelor

19 XI '87 - ZI DEDICATĂ CIBERNETICII

P. Dima, E. Nicoșeu și B.I. Duțineanu

matematice și analizează aceste procese de pe poziție de sistem.

Referindu-se la marea complexitate a acestor fenomene și la dificultățile dirijării lor, fiind convins de necesitatea creării unei științe a conducerii sociale, vizionarul Spiru Haret se întreba: „Va veni oare vreodată ziua în care această știință va fi pe deplin constituită? O sperăm, posibilitate pe care spiritele cele mai distinse o iau în considerare de pe acum, cu incredere”.

O largă concepție sistemică a călăuzit și activitatea lui Gheorghe Marinescu (1863–1938), medic de mare renume, fondatorul școlii românești de neurologie. Una din primele sale contribuții științifice importante, care pune în lumină vizionarea sa sistemică a fost folosirea metodelor histologice și histopatologice în neurologie.

O influență considerabilă asupra pătrunderii concepției sistemelor în medicină și pe această bază asupra extinderii investigațiilor științifice, a avut concepția lui Constantin I. Parhon (1874–1969).

Acesta a abordat problemele fiziolologiei și patologiei umane în lumina străinăselor interdependente între subsistenele somatice și psihosomatice umane.

Una din figurile proeminente, personalitate complexă și interesantă a științei medcale românești, din prima jumătate a secolului al XX-lea, a fost prof. dr. Daniel Danielopolu (1884–1955).

Prințe peste 1200 de lucrări ale mareișii savant român, sint de reținut în special cele privind tratarea

unitară a organismului uman, ca un sistem de subsisteme. Aceste lucrări au la bază cele trei legi fundamentale, care regleză funcțiile organismului și anume: legea amfomecanismului, legea predominanțelor și legea mecanismului circular, legi ce se inscriu perfect pe linia sistemelor cibernetice. Schemele sale biologice presupun transmitere, recepție, prelucrare, și utilizare de stimuli sau impresii senzoriale, cu autoreglare funcțională, care în limbaj cibernetic a devenit „conexiune inversă”, „comandă” și „control”. Încă din anul 1920, dr. Danielopolu a emis unele noțiuni ale ciberneticii de astăzi. Danielopolu intuia deci elemente de cibernetică, de acum mai bine de 60 de ani. Cu alte cuvinte, lucrările acestui savant sint fundamente pe principiul feedbackului și constituie încununarea unei concepții epocale, cu mulți ani înaintea lui Wiener (considerat de mulți părintele absolut al ciberneticii).

Subliniez că Danielopolu a descoperit unele fapte care, în contradicție cu datele clasice ale epocii în care au fost enunțate, și-au căsătorit confirmarea de-abia după moarte sa, așezându-l pe acesta cel puțin în galeria precursorilor ciberneticii.

Dacă Danielopolu este cunoscut de toți prin lucrările și poziția sa prestigioasă din medicină și viața socială, mai puțin stiu și fost dr. Stefan Odobleja, care are meritul deosebit de în formularea legilor de bază ale ciberneticii, în logica rezonanței și în medicină.

(Va urma)

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

Specialiștii în dialog cu spectatorii

Petrache DIMA: Din sădă s-au primit mai multe întrebări. Iată una dintre ele: „Care sunt direcțiile de dezvoltare ale roboticii mondiale?”

Edmond NICOLAU: Profesorul Dima se uită la mine, deci înseamnă că mine îmi revine sarcina de a răspunde la această problemă. Robotica se dezvoltă, evident, pe mai multe direcții. Există o direcție, să spunem așa, speculațivă, și-o direcție foarte aplicativă.

Ideeas fundamentală este următoarea: robotul este o mașină care face o muncă pe care omul ar trebui să o facă astăzi în condiții mult mai grele. Există o robotică ce se dezvoltă și la noi în țară, de exemplu la Întreprinderea „Autometica”, la Timișoara și-n alte părți, o robotică pentru mișcarea pieselor grele, pentru vopsitorie etc. Există roboți speculațivî, de exemplu, la o expoziție internațională, s-a prezentat un spectacol în care, pe puptirul de orgă era așezat un robot. În față sa, s-a pus partitura de orgă, robotul avea zece „degete” și-o cameră de televiziune cu care „citea” notele de pe portativ. Să a interpretat partitura mișcându-și picioarele și mânările ca un organist. De ce nu s-a făcut experiență cu pianul? Numele pianului vine de la piano forte care înseamnă înțel și tare. La orgă, nu poate avea decât un sunet de intensitate constantă. Să-ăunci era mult mai greu să facă un robot pentru pian, dar un robot pentru aceasta s-a putut realiza. Deci există în lume, în anul acesta, peste 100 000 de roboți în funcțiune, de cele mai variate tipuri: roboți de sudură, roboți pentru intervenții în timpul accidentelor în centralele atomice etc.

Petrache DIMA: Ing. Mircea Duzineanu vrea să aducă o completare.

Edmond NICOLAU: Foarte bine!

Mircea DUZINEANU: Pentru anul 2000, Japonia își propune să robotizeze integral industria și viața socială, să treacă la o formă așa numită societate informațională postindustrială.

Petrache DIMA: A doua întrebare 1 „Care sunt preocupările actuale și de perspectivă în domeniul inteligenței artificiale, generația a V-a?”

Edmond NICOLAU: Acum se vorbește de generația a VI-a, pentru că totul merge foarte repede. Generația a VI-a înseamnă rețele de calculatoare. Există deja așa numita mașină conecțională, o mașină în care se pot împreună aproximativ 60 000 de microprocesoare, fiecare cu memoria lui, care prelucră deodată foarte multe informații.

Generația a VI-a care se pregătește este alcătuită din sisteme foarte puternice, care se apropie ca număr de elemente de creierul omenesc. Creierul omenesc are 10^{10} neuroni. Or, aici dacă facem socoteala că avem grosomodo 100 000 de procesoare și fiecare procesor are 1 000 000 de componente, înseamnă că ajunge la 100 000 000 de componente. Cîteva ordine de mărime îl desparț de creierul omenesc.

O altă întrebare se referă la calculatorul biologic. Nu există calculatoare biologice și nici nu cred că s-ar putea face, fiindcă biologicul merge pe alte linii decât merge tehnica respectivă.

Petrache DIMA: Și-acum să trăcem la iubirea... tehnică...

Edmond NICOLAU: Da, ni se cere să răspundem la întrebarea dacă se pot crea roboți care să se iubească.

După cîte știu eu, nu s-a pus pînă acum această problemă a îndrăgostirii roboților. În general, roboții sunt puși să facă ceea ce oamenii nu pot să facă destul de bine. După părere mea, oamenii știu să iubească destul de bine. Nu văd de ce s-ar face niște roboți...

Petrache DIMA: Profesorul Buda dorește să intervînă în această chestie...

19 XI '87 - ZI DEDICATĂ CIBERNETICII

Cesar BUDA: Se spune că mașina electronică, inteligentă, cum i se mai spune, poate să facă multe lucruri, dar nu poate să aibă afectiuni.

Acum vreo 20 de ani, cind calculatoarele intră cu destulă strălucire pe porțile universității, studenții m-au întrebat dacă aceste mașini pot să iubească. și le-am spus. „Fiiți înăștiți că niciodată mașinile n-o să poată să se îndrăgostească de-o fată și-o fată de mașini. Tendința spre iubire este ancestrală omului și nu mașinii.”

Edmond NICOLAU: Mai e o întrebare: „Calculatorul poate să înlocuiască omul în toate domeniile de activitate?” Evident că nu! Nici n-ar fi bine. De exemplu, dacă s-ar face un automat care să mănânce ciocolată n-ar fi interesant.

Există calculatoare care pot găsi mai bine decât omul? După părerea mea nu toți oamenii găsesc la fel și nu toți oamenii găsesc bine. Deci depinde de ce om ne găsim. Dacă ne găsim la cel mai deștept om și la cel mai prost calculator, e o situație. Dacă ne găsim la cel mai prost om și la cel mai bun calculator, e altceva.

După părerea mea, calculatorul are un rol esențial în a stimula găsirea creației a omului. și aici este un mare rol și un mare merit.

Petrache DIMA: Profesorul Nicolau vrea să facă o precizare în legătură cu inteligența japoneză.

Edmond NICOLAU: Am avut ocazia, la Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie, să particip la o discuție, la care l-a parte și conducătorul unui mare trust japonez. Eu am pus întrebarea firească: cum se face că ei au progresat atât de repede? și mi-a dat un răspuns care merită să vi-l reproduc și dumneavoastră, întrucât se leagă de tot ce s-a discutat în ziua aceasta: „Noi n-am un creier deosebit de al celorlați oameni. Dar la noi este un permanent interes pentru învățămînt. Dacă tatăl a fost analfabet, vrea ca fiul să fie cu școală generală, dacă tatăl a avut licență, dorește ca fiul său să fie doctor ș.a.m.d. Deci noi studiem în permanență, ca să știm mai mult”. Așadar, acesta este mesajul esențial cu care trebuie să rămineți din discuția de față. Noi, români, avem un sistem de învățămînt foarte bine pus la punct. Să profităm de toate condițiile de care dispunem, pentru ca progresul tehnic să meargă și la noi în ritm alert.

Vă mulțumesc pentru atenție!

Petrache DIMA: În cadrul interviului pe care profesorul Sumiya Haryua mi l-a acordat, l-am rugat să prezinte din interior miracolul japonez. Cei care au citit numărul jubiliar al „Revistei noastre” cunosc răspunsul: „Sucesul actual al Japoniei se datorează nivelului intelectual al oamenilor de rind. În Japonia se observă foarte puține diferențe dintre administratori (conducători) procesului de producție — P.D.) și muncitori pe linie profesională și morală. Astă înlesneste să se unească energiile întregului popor”.

Neavînd bogății naturale, japonezii au exploatat și exploatază singura avere cu care vin pe lume: inteligență.

Și aproape de învățămînt: la începutul secolului nostru, ei nu aveau analfabeți.

O statistică din 1986, arăta că Statele Unite ale Americii aveau atunci peste 25 000 000 de analfabeți, adică aproximativ 10 la sută din populația lor. Deci 25 000 000 de oameni care nu știau să citească nici măcar o firmă.

Si-acum un exemplu privind gradul de specializare la care au ajuns japonezii: la un congres pe teme de electronică ținut în Europa, în anii din urmă, aproape toate țările participante au trimis specialiști pentru diferite aparate, japonezii au trimis specialiști pentru fiecare modul din structura aparatelor respective.

Nu este vorba aici de idolatrizarea japonezilor, ci de exemplul pe care îl oferă lumii întregi, în lupta lor continuă pentru autodepășire.

Mîine, 20 noiembrie, vom încheia manifestările dedicate „Revistei noastre”, cu vernisajul expoziției profesorului Valeria Popescu, „Flori și anotimpuri”, acțiune care va avea loc la ora 12, și cu microrecitalul susținut de corul de cameră „Pastorala”, la ora 16.

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

Lucian DUMITRESCU:

Împreună...

Reușim, noi, oamenii, în ciuda multor inerții ce ne subjugă, uneori, sau amăgitoarelor capcane ale distonanțelor vietii să ne regăsim, grație lumii valorilor spiritului spre care accedem, năzuim în drumul împlinirii, inevitabil laolaltă, căci natural și în deosebi social doar astfel putem supraviețui înțelept.

În orașul destinat de ISTORIE pentru a rămâne definitiv un nume de referință în istoria moldavă și națională, Focșani, un om cu minte luminată și suflet pe măsură, atins, se pare, de focul sacru al Renașterii trecute și prezente ne-a adunat la școală să și a Vrancei să ne onoreze cu simțămintele înalte ale sărbătoririi celei mai izbutite scrieri de azi, din această parte a țării, și nu numai.

Și-am venit cu toții, căi am fost, pentru a fi alături la acele ZILE de cultură densă și adevărată. Am trăit o lecție practică de morală profundă și filosofie aleasă. El, împătimitul în stare chiar de jertfă pentru misiunea lui, s-a bucurat și a simțit ca nimeni altul că suntem împreună, că ascultăm și că vedem, cu extaz și pioșenie, idei, creații-martor ale perenității noastre prin VREME...

Teoretizăm uneori sau rămînem în sfera abstracției reci, fără substanță vie conferită de calitatea concretă – umană despre Omul Nou, obiectivul dintotdeauna al societăților deschise, valorilor de preț.

El este, însă, nu numai ideal continuu, ci și realitate palpabilă; se află chiar la Liceul – cetate de tradiție culturală și cu nume ce induce PUTEREA și MARELE ADEVĂR al existenței noastre prin secole și milenii – UNIREA.

OMAGIIND „REVISTA NOASTRĂ”, indiscutabil elogiem oamenii ei de bine din trecut, dar și pe truditorii de astăzi, mai ales pe cel care poartă cu modestie și disciplină gazetăreasca titlul de COORDONATOR – PETRACHE DIMA – om de aleasă culturală și de caracter distins.

...A fost și ZIUA ARTELOR PLASTICE. Valeria Popescu, doamna picturii vrîncene, ne-a oferit, prin ce-a expus un crîmpei din existența sa artistică, un mesaj de certă probitate profesională, de matură vizionă asupra sensului uman al culturii.

Am zăbovit multe minute cu ochii pironiți pe pînze și ne-am întrebat de ce nu ne-a arătat mai mult din această frescă a esteticii realului.

Un gînd afurisit îmi trecu atunci prin cap să-i zic, „muștrînd-o”, sărutîndu-i mină cu care făurește pentru noi frumosul. Dar nu i-am spus, pentru că toți îi vrem ani mulți și fără umbre pe chipul său înnobilat, de gîndurile și emoțiile proprii artistului veritabil care, venit din TARA DE SUS, îndeplinește parcă misionar vocea destinului său de a pune pe relieful de baladă al inimilor

vîrincene, cu talentul său nedezmințit și candoarea proprie sufletelor curate și adânci, ca finfinile în miezul verii, cele mai frumoase flori. Este îmbucurător și tonic de remarcat că reușește să facă cu conștanță aceasta, pentru că nu s-a contaminat niciodată de modelele abstract-stilizatoare, de nonfigurativul, de multe ori lipsit de sevă și de raportare, prefigurînd jocul „modernității” desuete și săracite de vibrația lăuntrică, lumea cu echilibrele, simetriile, culorile și proporțiile sale inconfundabile.

Trăindu-și condiția de artist-cetățean, cu demnitate exemplară, în poftida încercărilor vieții particulare, Valeria Popescu convertește în valori sigure trăirile sale frumos-chinuitoare.

Am spus atunci, dînd flori cu viață efemeră celei care creează flori pentru durată, că meritul omului de artă, în persoana Valeriei Popescu, menit să potențeze, prin colțul său de expoziție deschisă la aniversarea REVISTEI NOASTRE, este acela că iubirea sa pentru oameni o menține în febra creației, a unei opere de viață, pe care o slujește cu atită devoțiune, reprezentă proba cea mai concluzivă a științei de a trăi potrivit cauzei dintotdeauna propriei artistului de vocație, și educatorului adevărat, aceea de a fi mereu cu semenii săi, împreună și în serviciul lor neconținut.

Să-i adresăm Valeriei Popescu, stimate cititor, cât mai multe satisfacții în deplină sănătate, iar „Revistei noastre”, ce a găzduit-o cu adânc respect și dragoste, să-i urăm „La mulți ani”, în nestinsă glorie și existență pentru binele și prestigiul literelor române, pentru sporirea aportului Vrancei la înflorirea culturii nemului, la dezvoltarea și afirmarea cu putere a spiritualității naționale.

Elevi vizitând expoziția de pictură

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

Prof. Valeria POPESCU:

**Pentru mine
școala și, prin ea,
revista au fondat
un cult**

Pentru cel nepreveniți, organizarea și felul acestei expoziții pot stîrni nedumerire. Sunt datoare deci să mă explic.

Cind mi s-a propus să expun în această săptămînă și în acest loc, am deliberat că în acest hol în care există expoziția de carte rară, expoziția fotografialor din multele drumuri de documentare ale conducătorului și colaboratorilor revistei, precum și o expoziție de ilustrație, tehnica acuarelei se va integra mai bine și, alături de carte, va sprijiți ziua de sărbătoare.

Mă bucură prezența colegilor mei, prezența fostilor mei elevi din diverse promoții, prezența prietenilor de scară de bloc, de cartier. Vă mulțumesc!

În orașul nostru, artiștii plastici și membrii Cenaclului sunt toți și profesori — fiecare cu talentul, cu tactul său pedagogic, cu experiența, cu specificul formăjiei sale modelează și sporește interesul și gustul pentru frumos generațiilor, una după alta.

Să nu uităm că fiecare generație nu-i decit o verigă din marele lanț al societății umane, care poartă la nesfîrșit strădania omului de autodepășire prin muncă, meșteșug și răbdare, pulsând mereu pentru evoluție și progres.

Mi-am pierdut părinții cind eram numai de 12 ani. Colegii mei, foștii mei elevi alcătuiesc de propriul meu conștiință să marea și singura mea familie! Cum ar fi fost și fără asta? După cîțiva ani de la pensionare,

Aspect de la vernisajul expoziției de pictură

20 XI '87 - ZI DEDICATĂ ARTELOR PLASTICE

Prof. Valeria Popescu primind „Diploma de onoare”

cind îmi amintesc de școală, de clasă, nu mai văd nici tablă, nici catedră, nu văd decit ochi strălucitori ce mă întâmpină sau mă petrec, și acestor ochi le mulțumesc că au fost și că mai sunt.

Pot să mă consider un om mulțumit, dacă nu chiar fericit, dacă ultimul scump am plătit pentru toate — pentru că viața cind îl dă îți și ia.

Mi-am iubit școala ca elevă, am cunoscut culmea bucuriei cind am intrat la „Belle Arte”, mi-am iubit elevii și școala cind am profesat.

Legate de școală am trăit mari evenimente, epocale evenimente. Primul a fost Centenarul școlii, din 1966. L-am sărbătorit organizând, alături de prof. Ion Leu, expoziția documentară a istoriei liceului. La cîțiva ani, unul al doilea mare eveniment — cind biblioteca liceului împlinea 100 de ani. Pentru acea sărbătoare am terminat, în sala de lectură a bibliotecii, o friză care cuprinde 16 mp și reprezintă cele 9 muze în prezența zeiței Athena (partea centrală a frizel), fiică a lui Zeus, zeița gindirii, artelelor, științelor și a industriei, în momentul cind Thalia, muza comediei, îl arată ghirlanda de iederă, care simbolizează prietenia între oameni — pictura poate să tească muzica tăcută a formei și a colorilor într-un limbaj uneori inexprimabil în cuvint.

Al treilea eveniment este cel pe care-l sărbătorim astăzi — încheierea săptămânii culturale a „Revistei noastre”, care a implinit 75 de ani de înființare. Cuvintele sunt sărace față de cîte strădanie, cîte muncă dar și cîte sentimente am trăit, am adunat pe drumurile literare ale fării. Cu ce încărcătură bogată ne înforțeam din fiecare excursie! și multe au fost în acești 15 ani (înălția nouă a revistei).

Cerul Ipoteștilor, pămîntul și iarbă Prislopului, lemnul săpat al Hobitei, orhideea albă de pe piatra de morțintă de la Lancrâm, pridvorul mic și poarta de la Răsinari pot constitui o suitate de tablouri dintr-o expoziție, pot fi un început de poezie, răminind în același timp ca peceți vechi ale neamului, șiparișele ale literaturii noastre în cuvint.

Prin sentimentul de admirare, de respect și dragoste profundă, pentru mine școala — și prin ea, revista — au fondat un cult.

Vă mulțumesc tuturor celor care ați găsit răgaz pentru această onomastică a prieteniei noastre de litere — „Revista noastră” —, căreia în loc de un braț de flori îl-am închinat această expoziție, „părere” despre flori și anotimpuri.

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

Prof. Gheorghe ZAIT:

Expoziția „Flori și anotimpuri”

Valeria Popescu s-a născut în Țara de Sus, zonă de referință pentru spiritualitatea românească, acolo de unde au plecat luceafării: Mihai Eminescu, George Enescu, Ciprian Porumbescu, Nicolae Iorga.

După terminarea cursurilor liceale, urmează cu mult succes Academia de Arte Frumoase din București, unde a absolvit secția de pictură de se-valet și scenografie, studiind cu Nicolae Dărăscu, Jean Steriadi, Horia Teodoru și George Cantacuzino. Artista a făcut parte din prima promovare de scenografi profesioniști din țara noastră.

Mulți ani din cariera sa Valeria Popescu i-a dedicat activității de „eductor de frumos”, în cadrul Liceului „Unirea” din Focșani. În toată această perioadă, participă la expozițiile de pictură și grafică județene, interjudețene și republicane, făcându-se cunoscută pe plan local și național, ca o plasticiană de mare rafinament. De asemenea, participă la taberele de creație plastică de la Cluj-Napoca, Baia Mare, Suceava, Rimnicu-Vilcea, Bacău, Sibiu. A condus tabăra republicană de arte plastice a elevilor, de la Galați, în vara anului 1977.

Este membră a Cenacului Uniunii Artiștilor Plastici din Vrancea, cu care participă la toate expozițiile organizate.

A avut și expoziții personale, din care eu am prezentat patru: pe cele din 1971, 1977, 1982 și 1987.

Artista tratează cu rezultate remarcabile, în plan plastic, peisaje, naturi statice, compozиii, portrete, exprimându-se în tehnici diferite, cum ar fi: ulei, acuarelă, ocru, tempera.

O parte din lucrările realizate de această maestră a penelului fac parte din colecții particulare și de stat.

În cadrul manifestărilor prilejuite de aniversarea a trei sferturi de veac de la fondarea „Revistei noastre” artista plastică Valeria Popescu a onorat evenimentul cu o impunătoare expoziție de pictură sub genericul „Flori și anotimpuri”, la vernisajul căreia a participat un numeros public. Acuarelele sale au constituit un moment de incintare, prin deosebită subtilitate cu care au fost realizate și prezentate pe simezele expoziției, rafinament ce inspiră privitorului o atmosferă de poezie. Se cuvine să remarc grupașul de lucrări intitulate: „Peisaj de toamnă”, „Peisaj de iarnă”, „Perspectivă”, „Mesteceni toamna”, „Moară de apă la Paltin”, „Trandafiri în vază de cristal”, „Orizonturi”, „Flori de cîmp”, „Miez de vară”, „Primăvară”, „Flori de măr”, „Peisaj citadin” și.

Valeria Popescu posedă o deosebită știință a compoziției, mai cu seamă în dispoziția motivului plastic, în imbinarea raporturilor cromatice și în obținerea contrastelor. Ea construiește imaginea în acorduri rafinate de culoare, în care desenul marchează discret conturul și delimită planurile.

La Valeria Popescu peisajele și naturile statice se adreseză sensibilității noastre prin ipostaza lirică a faptului artistic.

Această expoziție personală a demonstrat încă o dată că Valeria Popescu este o talentată pictoriță.

20 XI '87 – ZI DEDICATĂ MUZICII

„Pastorala“ la Zilele „Revistei noastre“

Prezență de marcă în viața culturală și spirituală a județului, formația camerălă „Pastorala“, ai cărei membri insuflați de un final ideal au ajuns uneori pînă la profesionalism, și-a etalat, încă o dată, la ceas aniversar, apreciată-i măiestrie interpretativă.

Dintre manifestările culturale locale ale anului 1987, sărbătorirea memorabilei vîrste de 75 de ani a „Revistei noastre“, publicație de prestigiu a Liceului „Unirea“, a reunit pe durata a mai multor zile apreciate manifestări.

Invitați de onoare, membrii corului au întregit reușita ultimelor zile dedicate muzicii și artelor plastice, printr-un concert coral, prezentind în fața unui public numeros și avizat un program de lucrări de la miniatura corală la poemul coral și cantată, lucrări reprezentative ale marilor epoci creațoare din literatura muzicală universală și românească.

S-a dorit și în egală măsură s-a realizat o emoționantă întîlnire cu elevii și dascălii celebrului Liceu „Unirea“ și cu alii iubitori ai muzicii. Timp de mai multe zeci de minute, în o spitaliera sală de spectacole a acestei școli centenare, lucrările compozitorilor Achim Stoia, Mircea Neagu, Marin Constantin, Orlando di Lasso, Geovani Gastoldi, Daniel Friederici au adus un omagiu și prinos de recunoștință colaboratorilor acestei reviste cit și apreciatului coordonator, profesorul Petru Dima.

De o deosebită primire s-au bucurat lucrările: „Diptic pastoral“ de Achim Stoia, ilustrind măreția și frumusețea folclorului vrîncean (aceste piese fiind culese de însuși compozitorul A. Stoia din fostul județ Putna), „Anul Nou vine pe sară“ de Nicolae Ursu, lucrare semnificativă creației compozitorului bănățean, „Fata de păstor“ de T. Teodorescu și „Suris de aur“ de I. Nicorescu, creații muzicale pe care formația corală le-a dedicat organizatorilor acestei frumoase manifestări. Muzica preclasică a căpătat rezonanță prin lucrările: „Matona mia cara“, de Orlando di Lasso, „Vezzette nimfe e belle“ de G. Gastoldi, „Trei lucruri minunate“, de D. Friederici, piese interpretate în italiana veche. Partea finală a concertului a cuprins lucrări patriotice din creația contemporană din care amintim: „În partid încrezători“, de Iovan Miclea, „Cintec pentru pace“, „Omagiu“ și „Partidul, Ceaușescu, România“, de Marin Constantin.

În unanimitate, membrii corului au considerat această acțiune printre cele mai reușite ale formației „Pastorala“, în anul 1987.

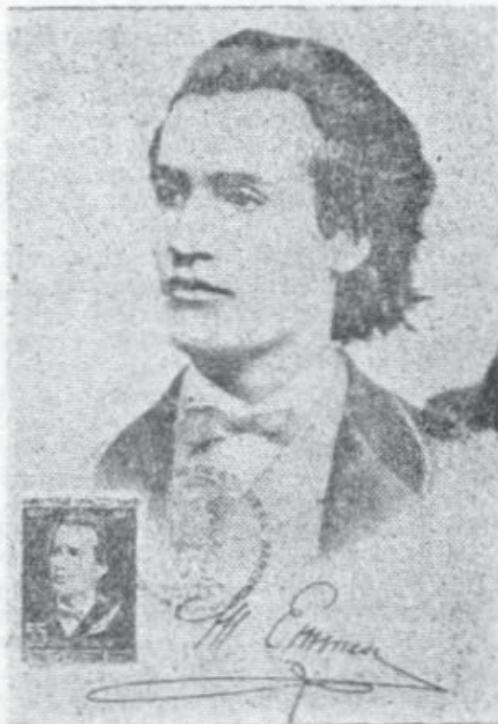
Sperăm și pe viitor la o colaborare fructuoasă cu redactorii „Revistei noastre“, cu intenția de a populariza și valorifica valențele educative ale culturii românești.

prof. Dumitru SÂNDULACHE

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

***Expoziția
de
maximafilie***

Filateliștii vrînceni — și ei, prieteni vechi și devotați ai „Revistei noastre” — au venit la memorabila sărbătoare cu piese valoroase, consacrate domeniilor de vîrf ale spiritualității românești, adică istoriei, literaturii, artelor plastice, muzicii, științei și tehnicii.

Pe cîteva panouri, au putut fi admirate chipurile unor eroi legendari, precum : Traian, Decebal, Mircea cel Bătrîn, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Vlad Tepes, Neagoe Basarab, Petru Rareș, Mihai Viteazul, Dimitrie Cantemir, Al. I. Cuza ; ale „eternilor noștri păzitori al solului vesnic”, cum li numea George Călinescu pe scriitorii neamului, dintre care amintim aici pe : Varlaam, diaconul Coresi, Ienăchiță Văcărescu, Nicolae Bălcescu, Gr. Alexandrescu, V. Alecsandri, M. Eminescu, Ion Creangă, Al. Vlahuță, G. Coșbuc, Dulliu Zamfirescu, Barbu Delavrancea, M. Sadoveanu, L. Rebreașu ; ale celebrilor pictori : B. Iscovescu, Gh. Tattarescu, Th. Aman, Ștefan

Luchian, Gh. Petrașcu, Octav Băncilă și sculptori : D. Paciurea și C. Brâncuși ; ale marilor muzicieni Al. Flechtenmacher, Ciprian Porumbescu, George Enescu ; ale pionierilor aviației mondiale : Aurel Vlaicu, Traian Vuia, Henry Coandă ; ale savanților de renume mondial : Grigore Antipa, Victor Babeș, C.I. Parhon.

Chiar și această simplă înșiruire constituie o prezență emotionantă la un act de cultură, căruia, cu îndreptățire, i s-au dat proporții nationale.

Cîte reviste din cele peste 2000 care au ființat în aproape 200 de ani de cînd a apărut prima publicație în spațiul românesc au ajuns să-și serbeze trei sferturi de veac de existență ?

Să-i urăm „Revistei noastre” să atingă veacul, în 2012 ! Poate vom fi și atunci de față...

Ing. Nicolae BUNIȘ,
președintele Cercului Filatelic
„Unirea” din Focșani

Anica FLORESCU:

Reporter... în dificultate

Pentru prima oară, reporterul este în dificultate: pe de-o parte, tentația de a folosi cît mai obiectiv și eficient armele meseriei sale — stiloul și carnetul de reporter (și o îndreptățită tentație de ținută cu totul deosebită a manifestărilor consacrate aniversării „Revistei noastre”); pe de altă parte, emoția, mereu și mereu alimentată, a fostului elev al Liceului „Unirea”, revenit la Liceul „Unirea” în... calitate oficială. Și reporterul se declară învins! Nici nu se poate altfel, cind sunt, iată, 14 ani de cind am cintat, eu și colegii, tinindu-ne de mîini, „Gaudemus igitur!” fiecărui colțisor de aici și, astăzi, aproape că-mi recunosc urmele pașilor, totul pare să fi fost ieri... Și tot ieri pare să fi fost acel moment inscris în cartea de aur a liceului, cind primul număr al „Revistei noastre” (seria cea nouă) ieșea de sub tească. Am avut șansa să fac parte din prima echipă de gazetari-elevi coordonată (ca și acum) de profesorul Petrache Dima, omul care să strădui să reaprindă și să întrețină aici, la Focșani, mereu mai înaltă, flacără unei tradiții de trei pătrare de veac.

Mă urmărea un qind, la sărbătoarea revistei: aniversarea ei și pentru mine o aniversare: de cind reapară „Revista noastră”, mi-am desoperit (și cultivat continuu) pasiunea

pentru gazetărie. Primul meu loc de muncă în presă a fost, la vîrstă cînd îmi impleteam codite și mă războiam cu declinațiile, la „Revista noastră”. Astăzi, cînd scriu pentru primul cotidian al tării (după absolvirea Facultății de Ziaristică). În 1981, am fost repartizată la „Scînteia”, mă gîndesc că n-am trădat visele adolescentei cu codite de acum 14 ani și nici Încrederea dascăllor mei. Am imbrătișat o profesie în care prim dascăl mi-a fost profesorul de limba și literatura română, Petrache Dima, la o revistă, acum de prestigiul, binecunoscută în întreaga țară. La o revistă care a crescut și crește rămnind ea însăși superbă demonstrație că acolo unde există pasiune, dăruire, talent actul de cultură e un fel de a trăi, de a păși, de a respira... Și nu mă sflesc să declar că, ori de câte ori, în fata hîrtiei albe, îmi încep travalul pentru un nou produs gazetăresc, am sentimentul că nu fac decât să reconfirm ce am promis atunci, ce mi-am promis atunci, la „Revista noastră”: să trăiesc, să pîsesc, să respire astfel. Prin cuvîntul uneori căzuit, căutat cu inversunare, altelei înșălit în pripă, „de genunchi”, la tensiunea evenimentului pe care istoria clipei ne cere să-l radiografiem.

Iar dacă la sărbătoarea „Revistei

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

noastre” reporterul s-a simțit, pentru prima oară, „anihilat” nu-i de mirare: de undeva, din suflet, dar și de pretutindeni din jur m-au luat cu asalt amintirile: m-am revăzut, aproape copil în aproape copii ce scot acum „Revista noastră”; m-am revăzut, la propriu, în teancul de fotografii adunate din deplasările noastre de gazetari-elevi porniți în documentare, pe drumurile literare ale tării; am revăzut, cu bucurie, personalități ale culturii noastre prezente la sărbătoarea revistei, oameni extraordinari, care n-au ezitat, de-a lungul anilor, să semneze în pagini-le revistei alături de elevi...

Și, din nou în alertă, reporterul se reîntâlnește cu reporter, gata să noteze tot, să întrebă, să asculte. Adică, la datorie:

— Spuneti-mi, vă rog, tovarășe profesor Gheorghe Bulgăr, prin ce anume credeti că a reușit să se impună „Revista noastră”, al cărei prieten și colaborator sunteți încă de la reluarea tradiției?

— „Revista noastră” este un periodie de o factură exceptională, atât prin conținutul ei, deopotrivă bogat și instructiv, înedit și expresiv, dar și prin grafică, ilustrație, reproduceri de facsimile care înțelegă caracterul documentar de excepție al fiecărui număr. „Revista noastră” — o revistă unică în pasiștul culturii noastre de azi, domnă de față no-

țuirea, ca și realizatorul ei, profesorul Petrache Dima.

— Cum ati defini, succint, tovarășe profesor Constantin Cioprașa, revista la a cărei aniversare ne aflăm?

— „Revista noastră”? O publicație pentru toate vîrstele. Încă din titlu se desprinde aceasta și în mod fericit, titlul coincide cu conținutul. Vom întâlni, în aceleși pagini, nume de personalități demult consacrate și de începători. Și mi se pare o fericită continuitate între generații, prilej de împărtășire a unei experiențe și, totodată impuls către idealuri înalte pentru debutanți. Este, de bună seamă, cea mai bună revistă, în genul ei, de pe tot cuprinsul tării.

— E o prezență.

— Pot să vă spun că, atunci când rostesc Focșani, mă gîndesc de îndată la această instituție de cultură și educație, care și-a făurit un profil exemplar. Mă mai gîndesc și la un vechi dictum: omul sfînteste locul. Omul, profesorul Petrache Dima, și revista sa și a noastră marchează o prezență despre care se vorbește și se va vorbi.

Un om, o revistă, o frumoasă tradiție reînăscută în spațiul Vrancei. În acest spațiu de cultură generos și ferit, care a dat „Miorița”, care a dat culturii naționale, de-a lungul timpului, mari personalități și care, încă rodește frumos sub arcul de timp al Eminii Nicolae Ceaușescu.

P. Dima, Anica Florescu și Sumiya Haruya

● „SCINTEIA” :

— „Important este să pui suflet în tot ceea ce faci — ne mărturisește el”) profesiunea sa de credință.

Și, de fapt, aceasta este calea reușitei în orice domeniu de activitate. Este concluzia pe care ne-o mărturisește și înimoul dascăl de la Liceul «Unirea», profesorul de limba și literatură română (și cum bine spunea un alt cadru didactic, profesor de patriotism) Petre Dima, coordonatorul preluției publicații culturale «Revista noastră». De mulți ani, profesorul Dima călăuzește generații de elevi prin grădina fermecată a limbii și literaturii noastre. Cu ani în urmă, descoperind colecția prăfuită a revistei școlare — «Revista noastră» — ce apărea aici pe la începutul secolului și a cărei apariție a fost curmată de declanșarea primului război mondial — și-a propus să reinvie o tradiție. Și într-o zi, cu o naștere de elevi (între care are minăria să se fi numărat și unul*) dintre autorii acestor rânduri) a reapărut flacără cuvântului tipărit. Acum, în paginile revistei Liceului «Unirea», alături de elevilor cu har, semnează personalități de prestigiu ale culturii noastre — scriitori, profesori universitari, academicieni...“ (Anica Florescu și Dan Drăgulescu — „Puterea exemplului”, în nr. din 12 septembrie 1987).

*) Ing. Alexandru Buleu, directorul I.A.S. Odobești (nota „R.n.”).

**) Anica Florescu (nota „R.n.”).

● „MILCOVUL” :

„Revista noastră” a sărbătorit, în această săptămînă, trei sferturi de veac de la înființare și 15 ani de la inaugurarea seriei sale noi. Este o vîrstă înrumoasă, o vîrstă care ascunde între pluriile anilor imprimări de excepție, succese care au asigurat publicației un statut aparte. De la primul număr (apărut în 1912, în coordonarea profesorului Dimitrie Papadopol), la cel de astăzi (131—133, coordonator, neobositul și entuziasmul profesor Petre Dima) este o distanță deosebită. Nu-l vorba doar de aspecte de suprafață (grafică, volum de pagini, culoare etc.), ci de elemente de structură. Revista a reușit în decursul anilor să-și asigure o ținută deosebită, nu a făcut concesii de calitate, și-a cîștigat un mare număr de colaboratori — unii dintre aceștia nume de primă importanță în scrierile românești —, a devenit o veritabilă tribună a școlii vrîncene. Să ne amintim că în unul dintre numerele de început ale publicației a debutat Victor Ion Popa și, în același timp, că în decursul anilor ea a contribuit la păstrarea în Vrancea, a flăcării mereu vii a scrierii. Cel peste 600 de copii din România care au debutat în coloanele revistei în ultimii 15 ani sunt tot atitea drumuri așezate sub semnul promisiunii, dorinței de imprimare literară. În același timp, ele vorbește despre marea audiență a publicației, de preocupările colectivului de redacție de a veni, constant și fericit, în întâmpinarea tinerii generații.

Ca urmare a activității desfășurate, contribuției remarcabile la dinamizarea vieții literare a școlărimii, revista a fost distinsă, de-a lungul anilor, cu numeroase premii (în 1978, 1979, 1981), publicația impunându-se, bucurindu-se de un binemeritat prestigiu, fiind tot mai căutată de cititori.

Paginile revistei s-au deschis de fiecare dată cu ospitalitate, ea realizând un consens pilditor cu evenimentele ținutului, cu strădanile și preocupările culturale ale locuitorilor județului. Zilele festive organizate în această săptămînă au cuprins acțiuni diverse, de aleasă ținută, manifestări care s-au situat în centrul interesului profesorilor și școlarilor vrînceni. Urindu-i „anii mulți” și imprimări de excepție nu facem decit să propunem o nouă pagină în existența acestei reviste ce face cinste Vrancei, tinerel sale generații. („Revista noastră”, publicație fanion a școlărimii”, în nr. din 21 noiembrie 1987).

● „SĂPTĂMINA” :

„JUBILEU. «Revista noastră», publicație periodică a Liceului «Unirea» din Focșani, coordonată de prof. Petre Dima, a împlinit 75 de ani. Nu este o vîrstă oarecare și nici o revistă oarecare. Publicația elevilor vrînceni

ECOURI

este «cea mai bună revistă școlară din țară», distinsă ca atare în cadrul Festivalului național «Cintarea României». Apoi «Revista noastră» este unica publicație școlară din țară care este înregistrată la UNESCO, un fapt care vorbește de la sine despre performanțele și prestigiul la care a ajuns respectiva revistă. Într-adevăr, ea și-a transformat numele în renume. Ea nu este numai revista elevilor din Focșani, — pe «băncile» căreia se pre-gătesc viitorii scriitori, profesori, ingineri și oameni de știință ai țării, — ci și a oamenilor de cultură, a noastră, a tuturor. Cum s-a ajuns la această performanță intelectuală, în peisajul revuistic din patria noastră și din cadrul invățământului liceal nu este un mister. Ea se datorează climatului generos în care se desfășoară procesul de invățămînt în general, al celui din Focșani, în special, sprijinului acordat de organele locale de partid și de stat și nu în ultimul rînd datorită profesorului Petru Dima, model de dacăl dăruit totalitatem formării schimbului de miine al țării, personalitate care îmbină în mod armonios devotamentul pentru cultură și literatură cu acela pentru catedră, pentru publicistica ex-cathedra. Ne-a parvenit la redacție numărul dedicat celor 75 de ani de la apariția «Revistei noastre». În articolul omagial cu care se deschide revista, Niculina Moraru, prim-secretar al Comitetului Județean Vrancea al P.C.R., afirmă: «Noi apreciem iaptul îmbucurător că prin structură, tematică, stil, conținut, noua serie a revistei își aduce o contribuție importantă la educarea generației tinere în snirul dragostei și recunoștinței față de patrie și partid, față de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, secretarul general al Partidului Comunist Român, pentru condițiile minunate de viață, de formare, împlinire și afirmare, asigurate futuror celor alături pe băncile școlii». Într-adevăr, de-a lungul existenței sale, revista are o bibliografie impresionantă. Ea nu are una care interesează doar istoria publicațiilor școlare din România, ci, datorită paletei sale tematice complexe, această bibliografie interesează atât istoria preselor literare și culturale, cit și istoria literaturii române contemporane. Au debutat aici scriitori, oameni de artă și știință, astăzi nume de rezonanță, dar, prin intermediul lui Petru Dima, revista a fost conectată la mișcarea de idei a contemporaneității, la ideile de ultimă oră din domeniul literaturii, al criticii și istoriei literare. Atât prin articolele publicate, prin interviurile sale, «Revista noastră» se constituie într-un documentar viu al activității pedagogice și culturale: o dovadă eloventă a climatului de efervescentă creațorie care caracterizează școala românească, faptul că însăși o publicație școlară poate și considerață o formă modernă de invățămînt. La numeroasele saluturi adresate revistei cu prilejul jubileului ei, adăugăm și pe al nostru. La mulți ani!» (M.N.R.). (Nr. 49, 4 decembrie 1987).

● „ROMÂNIA LIBERĂ” :

„Prestigioasa publicație a elevilor de la Liceul «Unirea» din Focșani împlinescă 75 de ani. Perioada cea mai fertilă din istoria ei începe cu 1972, an de apariție a seriei noi și de cînd revista este coordonată de profesorul Petru Dima. De-a lungul celor 15 ani, în coloanele revistei au debutat peste 600 de copii din România. Este perioada în care «Revista noastră» a fost distinsă cu trei premii naționale, din 1980 fiind înregistrată și la UNESCO. Lista colaboratorilor revistei cuprinde numele unor prestigioase personalități ale vieții literare, culturale și științifice din țară, iar în ultima vreme și de peste hotare. Înmănușcate sub genericul «Zilele „Revistei noastre”», manifestările aniversare sunt dedicate marelui poet Mihai Eminescu, limbii române, istoriei patriei, științei și tehnicii, artelor plastice și muziciei”. (Const. AZOITII). (Nr. din 27 noiembrie 1987).

● „CONTEMPORANUL” :

„REVISTA NOASTRĂ” — 75. Prestigioasa publicație a elevilor Liceului «Unirea» din Focșani — distinsă, în cadrul Concursului național al presei școlare, cu Premiul I în 1978 și în 1981, cu «Premiul special al juriu-

lui pentru cea mai bună revistă școlară din țară», sărbătoarește trei sferturi de veac de la înființare și 15 ani de la începutul seriei noi. În paginile ei, au debutat peste 600 de elevi, semnind alături de unele dintre cele mai de seamă personalități ale vieții literare și științifice din țara noastră. Ne alăturăm urărilor cuprinse în acest număr jubiliar, adresând colectivului redacțional calde felicitări" (Nr. din 27 noiembrie 1987).

● „LUCEAFĂRUL“:

„Remarcabilă publicație școlară cu diluziune largă și cu prestigiu, «Revista noastră», editată de Liceul «Unirea» din Focșani, aniversează în nr. 131—133, oct.—decembrie 1987) implinirea a 75 de ani de la apariția întâilui număr. Moment de bilanț, clipă de emoție, care trebuie însoțite și de un gînd bun, de prejudecăt, venit din partea «Luceafărului». De altfel, tradiția pe care «Revista noastră» și-a creat-o e confirmată și acum, revista publicind interviuri cu personalități ale vieții culturale românești, dezbatere asupra unor probleme de importanță majoră ale literaturii, contribuții de ordinul criticii și istoriei literare, lingvistică, aparținând unor cunoscuți autori contemporani. Fără să fie o revistă a elevilor în sens strict, «Revista noastră» e o publicație pentru elevi, o revistă «a noastră», adică a literaturii române.

Nu puține contribuții de aci merită semnalare: intervenția academică a lui Gh. Bulgăr privitoare la arta literară argheziană, comentariile de lingvistică ale lui Gh. Poalelungi, un interviu cu profesorul Sumiya Haruya (un admirabil cercetător al literaturii române), o restituire, în nota obișnuită, privind publicistica lui Marin Preda (semnată de Victor Crăciun). «Revista noastră» conține și comentarii estetice și poeme aparținând elevilor locuitori, de nivel pe deplin satisfăcător, căci în acest climat sensibil la valori exprimarea «tinerelor condeie» are repere sigure". (Catagraf). Nr. 52, din 26 decembrie 1987).

● „RAMURI“:

„REVISTA NOASTRĂ. Am primit la redacție «Revista noastră» nr. 131—133, publicație a elevilor Liceului «Unirea» din Focșani. Acest număr omagial, prin care se sărbătoresc implinirea a 75 de ani de la apariție, are un conținut bogat, interesant, atractiv și este bine realizat grafic. Semnează: Gh. Poalelungi, Gh. Bulgăr, Victor Crăciun, Olga Apostol, Ciliță Ușurelu, Constanța Taslău, Violeta Bran, Alina Desagă, Lucian Nicoglu, Ramona Răduc, Laura Mesina, Aurel Ciulei, Petrache Dima, Gh. Zaharia, Gh. S. Stănescu, Romulus Vulcanescu, Gh. Vioreanu, I. Pânzaru, Ion Calotă, Vilma Minor, Călălina Petcu, Gh. Gogotă, Petrică Hreanu, Liliana Angheluță, Victor Stoleru, Paula Diaconu-Bălan, Lucia Cherciu, Enache Mindrescu, Al. Balăș, Mircea Duzineanu-Gorj, Lucian Ușurelu și alții. Coordonatorul revistei este profesorul Petrache Dima". (Nr. 12, decembrie 1987).

George NIȚĂ

● „ROMÂNIA LITERARĂ“:

„«Revista noastră» — 75. Publicația elevilor Liceului «Unirea» din Focșani, «Revista noastră», consacrată ultimul ei număr (oct.-dec. 1987) sărbătoririi celor trei sferturi de veac de la înființare și 15 ani de apariție a seriei noi. Cu prilejul aniversar, publicației i-au fost trimise mesaje de salut de acad. Ion Coteanu, acad. Radu Voinea, Eugen Barbu, membru corespondent al Academiei R.S.R., Ion Lărian Postolache, Nicolae Clobanu și Petre Ghelmez. Mai semnalăm din sumar mărturisirile prof. Petrache Dima, înimosul coordonator actual al publicației, rubrica «Permanențe», consacrată în acest număr lui Tudor Arghezi și Marin Preda (sunt publicate aici și unele materiale inedite de real interes, cum ar fi consemnarea unei discuții avute în 1978 de autorul Moromeșilor cu cititorii din Huși), rubrica «Dialog literar». Dispunind de o bogată iconografie, numărul se înfățișează atrăgător și sub aspect grafic" (R.V.). (Nr. 1, 1 Ianuarie 1988).

FINAL

Cronologia „Revistei noastre”

- 1912, 15 noiembrie — Apare primul număr al „Revistei noastre”. Fondator: Dimitrie PAPADOPOL.
- 1 decembrie — Debută în paginile ei, Victor Ion POPA, cu poezia „Lăziște”, semnată cu pseudonimul Gh. A. Hamza.
- 1913, 1—15 ianuarie. Pe pagina de gardă apare chipul îndoliat al lui Spiru Haret (dispărut în decembrie 1912), creatorul Invățământului românesc modern.
- 1914, 15 mai — După tipărirea nr. 32, revista își închidează apariția.
5 noiembrie — După cîteva luni de întrerupere, reapare, dar cu titlul „Propășirea”, sub conducerea prof. V.V. Haneș.
- 1972, ianuarie — Începe să făsă în lume seria nouă a „Revistei noastre”. Coordonator: prof. Petru DIMA.
- 16 octombrie — „Revista noastră”, în colaborare cu Casa Municipală de Cultură Focșani și cu Filiala Focșani a Societății de Științe Filologice, a organizat la Teatrul „Maior Gh. Pastia”, o sesiune de comunicări științifice cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la debutul în publicistică al poetului Mihail Steriade, în paginile „Anuarului Societății literare «Gh. Alexandrescu»”, periodic condus de I.M. Rașcu. Au vorbit: Constantin CIOPRAGA, Gh. BULGĂR, Petre ZUGUN, Ion POTOPIP, Traian OLTEANU, Sanda DIAMANTESCU și Petru DIMA.
- 1973, 27 noiembrie — Are loc sesiunea de comunicări științifice „I. M. Rașcu”, organizată de „Revista noastră”, cu concursul Filialei Focșani a S.S.F. și al Casei Municipale de Cultură din Focșani. Despre viață și opera poetului au vorbit: Constantin CIOPRAGA, Dumitru MURĂRĂSU, Mariana ZAMFIRESCU-RARINCESCU, Petru DIMA și alții.
În aceeași zi, tinerii colaboratori ai „Revistei noastre” s-au întîlnit cu poeziile: Nina CASSIAN, Romulus VULPESCU, Tudor GEORGE și Mircea DĂNESCU.
- 1975, 25 octombrie — Prof. univ. dr. doc. Cost CIOPRAGA și criticul și istoricul literar Nicolae BARBU s-au întîlnit cu tinerii colaboratori ai „Revistei noastre”. În sala de festivități a liceului, prof. Ciopraga a tratat tema „Rolul cărții în viața omului modern”.
- 1976, 19 ianuarie — Colaboratorii „Revistei noastre” s-au întîlnit cu poetii Nicolae DRAGOS, Mircea Florin ȘANDRU, Dan VERONA, Mircea DINESCU, Dinu FLAMIND, Dumitru M. ION, Dumitru PRICOP și alții, cu care au discutat despre rolul activității gazetărești în evoluția scriitoricească.
- 28 ianuarie — Tinerii redactori ai „Revistei noastre” sunt primiți de acad. Șerban Cioacă, care le-a acordat un interviu apărut sub titlul „Să ducem mai departe cultul cărții frumoase!”
- 1977, 25—27 martie — În cadrul manifestărilor prilejuite de sărbătorirea Centenarului Independenței, „Revista noastră” a organizat o excursie în Bulgaria, pe urmele strămoșilor care și-au vărsat singele pentru libertatea patriei. Au fost depuse flori ale recunoașterii pe mormintele eroilor căzuți la Smirdan, Plevna, Grivița și Rahova. În fața mausoleului eroilor români și ruși din Plevna, prof. Petru Dima a evocat luptele crîncene desfășurate aici cu un veac în urmă.
- 22 octombrie — Reporterii „Revistei noastre” au fost primiți de prof. Gerda Barbilian, soția poetului-matematician Ion Barbu (Dan Barbilian).
- 23 octombrie — Colaboratorii „Revistei noastre” s-au întîlnit, la Mărășor, cu Mitzura Argești.
- 1978, 6 mai — Reprezentanții „Revistei noastre” au fost primiți de acad. Iorgu Iordan și celebră pianistă Celia Delavrancea.
- 28 octombrie — „Revista noastră” a fost distinsă cu premiul I, în cadrul Concursului național al pressei școlare.
- 1979, octombrie — „Revistei noastre”, în cadrul aceluiși concurs, își obține

FINAL

- cernat „Premiul special al juriului pentru cea mai bună revistă școlară din țară”.
- 1980, 25 septembrie — „Revista noastră” a fost înregistrată la UNESCO.
- 1981, 15 octombrie — „Revistei noastre” i s-a decernat al III-lea premiu național.
- 1982, 13 februarie — A avut loc dublul jubileu al „Revistei noastre”: 70 de ani de la fondarea ei și 10 ani de la reluarea tradiției.
- 1983, 30 aprilie — Sub egida „Revistei noastre”, în sala de festivități a Liceului „Unirea” a avut loc sărbătorirea Centenarului apărătoriei „Lucrărilor” eminescian. Să au dat concursul: profesorii universitari Gh. Bulgăr și Emilia St. Milicescu, profesorii Petracă Dima, Stefan Neagu și Cătălin Enică.
- 1984, 9 mai — În sala de festivități a Liceului „Unirea”, scriitorul Eugen BARBU și actrița Marga BARBU s-au întâlnit cu peste 800 de cititori și iubitori ai Thaliei din Focșani.
- 1985, 16 noiembrie — Liceul „Unirea” este gazda unei manifestări naționale organizate de „Revista noastră”, în colaborare cu Uniunea Scriitorilor din R.S.R. și Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Județului Vrancea; sărbătorirea Centenarului nașterii lui Liviu Rebreanu, în prezența și cu participarea activă a filiei sale, Puia-Florica Rebreanu. Au rostit comunicări: prof. univ. dr. doc. Constantin Ciopraș, prof. univ. dr. doc. Al. Piru și Aurel Ciulei, cercetător la Muzeul Literaturii Române. Sesiunea a fost condusă de scriitorul George Macovescu.
- 1986, 16 iunie — S-a lansat numărul dedicat lui Nicolae Labiș. Au participat: soția Niculina Moraru, prim-secretar al Comitetului Județean Vrancea al P.C.R., Ana-Profira și Margareta Labiș, mama și, respectiv, sora poetului, soția Ecaterina Drăghici, inspector general al Inspectoratului Școlar Județean Vrancea, prof. N. Ungureanu și prof. Petracă Dima, coordonatorul revistei.
- 1987, 16—20 noiembrie — Sub genericul „Zilele Revistei noastre” a fost mareat dublul ei jubileu: 75 de ani de la fondare și 15 ani de la reluarea tradiției.

prof. Petracă DIMA

DEBUT

Dragoste udă

Se cerne ploaia încet peste noi,
Sîntem prin ploaie numai noi doi.
Vino, iubito, aproape ca să-ți sărut
Părul tău negru și atîț de ud.
Încît aş dori mai aproape să-mi fii
Să-mi dai mîna ta,
Să-mi simt cu adevărat viața.

Dulce, amar

Mi-a lăcrimat un ochi,
ochiul meu sfîng,
am luat lacrima
cu mîna mea sfîngă,
am sărutat-o
cu gura mea amară,
și am recunoscut gustul trupului meu,
era un gust rău,
dulce, amar,
acesta este gustul trupului meu.

Eduard BĂNĂRESCU,
clasa a XII-a C,
Adjud

PRIETENII NOȘTRI, TIPOGRAFII

Un artist
între artiști:

Iordache MATEI

L-am cunoscut acum 26 de ani. După o intrerupere de patru ani, reluam activitatea de ziarist profesionist, de data aceasta, la gazeta locală „Milcovul”, seria veche. Ucenicia o făcusem la „România liberă”, între anii 1953 și 1958. Retras în satul natal, Obilești, ca profesor, am început colaborarea externă la „Milcovul”, continuind astfel „antrenamentul”.

La 15 noiembrie 1962, în urma insistențelor unui jurnalist de excepție, Cristel CHELARU, redactor-suf pe atunci, iată-mă în redacția unui ziar rational, care avea sediul pe str. M. Kogălniceanu. Vizavi, în actuala clădire a Bibliotecii „Dulliu Zamfirescu”, era tipografia, unde lucrau oameni de diferite vîrste. Colegiul mai vechi mi-au atras atenția asupra unui muncitor-artist: Iordache MATEI. Nalt, bine clădit, prietenos, harnic și pricoput în meseria sa, nea Matei lucra într-un ritm intens cit era nevoie, dind, cu mîinile sale de aur, străluciri de diamant paginilor imprimate. A rămas același pînă mai deunăzi, cînd s-a retras la binemeritata odihnă, după 40 de ani de muncă cinstită.

Dar să derulăm filmul.

Fiu de oameni simpli, la 11 ani, a intrat ca ucenic, la un patron din urbea noastră.

În adolescență, l-a cunoscut pe celebrul folclorist Ion Diaconu, care și împărea volumele și revista „Ethnos” în acest vechi centru cultural, și pe alți cărturari.

La 11 iunie 1948, a participat la naționalizarea întreprinderilor capitaliste, iar după aceea la toate campaniile politice, ajutind la imprimarea ziarului „Zorile Putnei”, mai tîrziu, a ziarului „Milcovul”, ultimele serii, sau a folior volante scoase în Focșani sau în comunele din jur, de către o tipografie mobilă, instalată pe un autocamion.

Relațiile dintre noi au devenit mai strînsă din momentul în care, în Ianu-

arie 1972, am reluat apariția „Revistei noastre”.

Tehnoredactată întîi de regretatul Nicolae ANGHELESCU și-apoi de mine din 1982, publicația Liceului „Unirea” și-a sporit valoarea grafică, de la un număr la altul, prin conjugarea eforturilor a două talente autentice, care se numesc Vasile PANESCU și Iordache MATEI, primul fiind desenator, iar al doilea — paginator.

Macheta este gîndită acasă, dar ea prinde viață în tipografie. Cunoșindu-mă elasticitatea, nea Matei îl dădea frîu liber imaginației: alegea cele mai frumoase litere penîrui titluri și îmbina atât de ingenios textul cu ilustrațiile, incit sablonul era exclus.

Nu de puține ori, am exclamat din străfundul sufletului:

— Bravo, nea Matei!

Și ochii î se umezeau de bucurie.

Așa am muncit umăr la umăr, mai bine de 18 ani, pe ogoarele „Revistei noastre”. În ceea ce spun nu-i numai o metaloră, ci și adevarul-adeverat, dacă luăm în seamă cele peste 2500 de pagini adunate în 133 de numere, care ating tirajul total de aproape 400 000 de exemplare.

Și pentru că locuim în același cartier, ne întlnim destul de des. Se înțelege că de fiecare dată ne strîngem mîinile cu aceeași căldură a înimii.

Viață lungă, nea Matei, cu sănătate și fericire!

P. DIMA

ECOU INTERNATIONAL

Italia

Dragan European Fondation

Milan, 22 ianuarie 1988

Stimate domnule profesor Petrache Dima,

Revista noastră, publicația Liceului „Unirea” (care aniversează 75 de ani de la apariție), reprezintă viața spirituală a unui oraș modern, care a dat culturii române valori neperisabile.

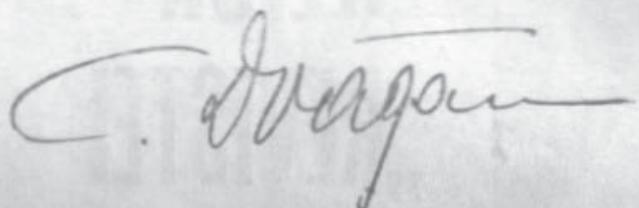
Mă bucur, răsfoind ultimul număr din această revistă, să constat aprecierea de care se bucură din partea marilor noștri scriitori.

Grație unei viziuni profunde, a unui coordonator prestigios, cu o viziune culturală internațională, această revistă reflectă nu doar existența unui liceu cu nume simbolic, ci chiar problemele fundamentale ale culturii și literaturii române.

Dorind succes în continuare și viață lungă publicației Revista noastră, sper ca într-o bună zi, răspunzând unei mai vechi invitații, să pot conferenția și convorbi cu profesorii și elevii Liceului „Unirea”.

La mulți ani 1988 și cele mai cordiale salutări !

C. DRAGAN

D-ru Prof. Petrache Dima
Coordonator al publicației
REVISTA ȘCOLARĂ. PETRAȘE, Iași,
România.

ESTERO

SUMAR

ZILELE „REVISTEI NOASTRE”

- Petruche DIMA : „La aniversare”
- Niculina MORARU : „Un emoționant eveniment spiritual!”
- Sumiyo HARUYA : „Literatura română în Japonia”
- Gh. BULGĂR : „Eminescu în preajma Centenarului”
- Gavril ISTRATE : „Receptarea poeziei lui Eminescu de-a lungul timpului”
- C. CIOPRAGA : „Realitate și «părere» la Eminescu”
- Alex HUSAR : „Eminescu în conștiința europeană”
- I. ROGOJANU : „Întîlniri memorabile”
- D. GRUMĂZESCU : „Un mare ilustrator al operei lui Eminescu : Aurel Bordenache”
- Mișoara AVRAM : „Caracteristici ale limbii române actuale”
- I. COTEAU : „Între limbă și literatură”
- C. BUŞE : „Vocăție umanistă și model cultural”
- I. SCURTU : „Repubica la români”
- Edmond NICOLAU : „Cibernetica și ingineria cunoașterii”
- Cesar BUDA : „Asupra conținutului și definițiilor conceptului de cibernetică”
- Mircea DUZINEANU : „Medalion Cesar Buda”
- Mircea DUZINEANU : „Contribuția oamenilor de știință români la geneza și edificarea ciberneticii”
- Lucian DUMITRESCU : „Impreună...”
- Valeria POPESCU : „Școala și, prin ea, revista eu fondat un cult”
- Gh. ZAIȚ : „Expoziția «Flori și anotimpuri”
- D. SÂNDULACHE : „«Pastorela» la Zilele «Revistei noastre”
- N. BUNIȘ : „Expoziția de maxiștăfălie”
- Anica FLORESCU : „Raporter... în dificultate”
- Ecouri
- P. DIMA : „Cronologia «Revistei noastre””
- Eduard BĂNĂRESCU : „Dragoste udă”, „Dulce, amar”
- P. DIMA : „Un artist între artiști : Iordache Matei”

Directorul liceului :
prof. Costică OLARU

Colectivul redacțional :

PROFESORI : Petrache DIMA (coordonator), Tiberiu DIMA, Ștefan IONEANU, Petre MARINESCU, Maria MAVRODIN, Carmen NAGLER, Costică OLARU, Dan POPOIU, Ion ROŞU, Cornelius SAVU, Ștefan VASTII, Livia VRABIE, Culijă L UŞURELUI (redactor-șef adjuncți).

ELEVI : Gabriel ALEXANDRU, Laurențiu BARBU, Gabriel BIRTEA, Adriana CONSTANTIN, Constantin COSMA, Cezar CIUTĂ, Sonia CIUBOTARU, Cătălin CIUCĂ, Nicoleta CĂINAP, Alina DESAGĂ, Costel DUȚEA, Nectara-Cerasela FOTIN, Cristina IOANIȚĂ, Illeana GROZAV, Florin MOCANU, Cristian NICOLAU, Lucian NICOGLU, Viorel POPOIU, Cornelius ZAMFIR.

COPERTA I

FOTOMONTAJ DE

Vasile PĂNESCU

Foto :	Radu GROZESCU Costică RĂDUG
Paginator :	Iordache MATEI Nicolae LUPAN
Linotipiști :	Petrică HREANU Ion OPREA
Mașiniști :	Vasile NECULA Constantin POTIRNICHE
Putoare :	Costică MATEI Maria DURDUREANU Niculina MUNTEANU
Legători :	Elena MIȘTONU Maria TROFIN
Şef de unitate :	Cezar COJOCARU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Liceul „Unirea” — Focșani
Str. Cezar Bolliac, 15, telefoane :

1 29 67 și 1 56 59

Căsuța poștală 110, cod 5 300
ROMÂNIA

Tiparul : Întreprinderea Poligrafică Bacău
Subunitatea FOCȘANI

„Notre Revue“ DU SOMMAIRE

Les jours anniversaires de „Notre revue“

Petrache DIMA: „À l'anniversaire“

Niculina MORARU: „Un émouvant événement spirituel“

Sumiya HARUYA: „La littérature roumaine au Japon“

Gh. BULGĂR: „Eminescu à l'approche du Centenaire“

Gavril ISTRATE: „La compréhension de la poésie d'Eminescu le long des années“

C. CIOPRAGA: „Réalité et illusion chez Eminescu“

Alex. HUSAR: „Eminescu dans la conscience européenne“

I. ROGOJANU: „Recontres mémorables“

D. GRUMĂZESCU: „Un grand illustrateur de l'œuvre d'Eminescu: Aurel Bordenache“

Mioara AVRAM: „Caractéristiques de la langue roumaine actuelle“

I. COTEANU: „Entre langue et littérature“

C. BUŞE: „Vocation humaniste et modèle culturel“

I. SCURTU: „La République chez les Roumains“

Edmond NICOLAU: „Cyberneticien et ingénieur de la connaissance“

Cesar BUDA: „Sur le contenu et les définitions du concept de cybernétique“

Mircea DUZINEANU: „Médailon Cesar Buda“

Mircea DUZINEANU: „La contribution des hommes de science roumains et à l'édification de la cybernétique“

Lucian DUMITRESCU: „Ensemble...“

Valeria POPESCU: „L'école et sa revue ont fondé un culte“

Gh. ZAIT: „L'exposition «Fleurs et saisons»“

D. SĂNDULACHE: „«La Pastorale» à l'anniversaire de «Notre Revue»“

Anica FLORESCU: „Reporter... en difficulté“

Echos

P. DIMA: „Chronologie de «Notre Revue»“

P. DIMA: „Un artiste de premier ordre: Iordache Matei“

„Our Magazine“ FROM the SUMMARY

Petrache DIMA: „At the anniversary“

Niculina MORARU: „An exciting spiritual event!“

Sumiya HARUYA: „The Romanian literature in Japan“

Gh. BULGĂR: „Eminescu about the Centenary“

Gavril ISTRATE: „The reception of Eminescu's poetry along the time“

C. CIOPRAGA: „Reality and illusion at Eminescu“

Alex. HUSAR: „Eminescu in European conscience“

I. ROGOJANU: „Memorable meetings“

D. GRUMĂZESCU: „A great illustrator of Eminescu's work: Aurel Bordenache“

Mioara AVRAM: „Characteristics of the actual Romanian language“

I. COTEANU: „Between language and literature“

C. BUŞE: „Humanistic vocation and cultural model“

I. SCURTU: „The republic at the Romanians“

Edmond NICOLAU: „Cybernetics and the engineering of knowledge“

Cesar BUDA: „Over the contents and definition of the concept of cybernetics“

Mircea DUZINEANU: „Cesar Buda inset-portrait“

Mircea DUZINEANU: „The contribution of the Romanian scientists at the genesis and edification of cybernetics“

Lucian DUMITRESCU: „Together...“

Valeria POPESCU: „The school and through it, magazine founded a cult“

Gh. ZAIT: „The exhibition «Flowers and seasons»“

D. SĂNDULACHE: „«Pastorală» at the Days of «Our Magazine»“

Anica FLORESCU: „Reporter... in difficulty“ ECHOES

P. DIMA: „The Chronology of «Our Magazine»“

P. DIMA: „An artist among the artists, Iordache Matei“

ATENEUL ROMÂN (1888–1988)

● Principalul inițiator : Constantin ESARCU ● Arhitecți : francezul Albert GALLERON și românul Constantin BĂICOIANU, proiectanții actualei clădiri a Liceului „Unirea”

Foto : Radu VINTILESCU